

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257

BROJ
516

Subotica, 22. veljače 2013. Cijena 50 dinara

HRVATI U VOJVODINI
O(P)STALA TEK TREĆINA

ZA SPAS
»BUNJEVAČKOG KOLA«

MLIJEČNA STAZA
GUBI SJAJ

MONOŠTOR KANDIDAT
ZA NAGRADU VIJEĆA EUROPE

INTERVJU
MILINA SKLABINSKI

BUNJEVAČKI PUT KRIŽA

Javno komunalno preduzeće „SuboticaGas“ - Subotica
Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat - Szabadka
Javno komunalno poduzeće „Suboticaplin“ - Subotica

Za Vaš topli dom

24000 Subotica, Jovana Mikića 58
tel: 024/641-200, fax: 024/641-220
Dežurna služba : 024/641-211

PLUS

MOJE KOMPLETNE INFORMATIVNE NOVINE

- Vijesti
- Zanimljivosti
- Znanost i tehnika
- Zdravlje i savjeti
- Sport
- Automobili
- Slavne ličnosti

- TV program
- Vicevi
- Horoskop
- Vremenska prognoza
- Recepti
- Križaljka
- Sudoku

Svakog utorka u
Vojvođanskoj Svaštari

VOJVOĐANSKA
Svaštara
www.svastara.rs

Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukorištene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.

Izaberite paket
3Mbit/s
za samo

1.299
rsd

...jer 5G je
apsolutni hit!

Brzina, kvaliteta i pouzdanost
za svačiji džep!

Izaberite TippNet.

Popularan
ADSL max 5
paket
samo

1.549
rsd

Karađorđev put 2, Subotica 024/555-765

www.tippnet.rs

JÖVÖ
VODA POWER
ENERGIA
WATER
BUDUĆNOST
VÍZ FUTURE
ENERGIA

 JKP Vodovod i Kanalizacija
Subotica

Pitanje nad svim pitanjima

UVojvodini se broj Hrvata između 1948. i 2011. godine sveo na trećinu. O demografskom trendu smanjenja broja pripadnika hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini govorio je dr. Dražen Živić na znanstvenom kolokviju ZKVH-a, održanom prošloga petka u Subotici, ali ostaje pitanje - kako zaustaviti taj proces? Pokušavajući odgovoriti na ovo pitanje trebamo znati da se demografska slika suvremenog svijeta kontinuirano mijenja iz godine u godinu. Ekonomske i političke migracije, niska stopa nataliteta, nestatičnost modernog identiteta, nova religijska i etnička ukrštanja, asimilacija, odbojnost prema etničkom izjašnjavanju – sve to iz korijena mijenja svijet u kakvom smo do jučer živjeli. Gotovo se drastično mijenja kulturni, religijski i lingvistički krajolik Europe. Demografi predviđaju da će do 2050. godine svaki peti stanovnik europskog kontinenta biti musliman.

Promjene su velike i u jugoistočnoj Europi. Raspadom Jugoslavije stvorene su nacionalne države s jakim trendom nacionalnih homogenizacija. Od nekadašnje izrazite etničke šarolikosti, kontinuirano se ide prema nacionalno kompaktnim društvima. To je nezaustavljiv trend i on ne vrijedi samo za Srbiju. No, činjenice govore da Srbija postaje sve manje multietnična država. Udio manjinske populacije opada ovdje 4 puta brže, nego udio većinskog etniciteta. To još više vrijedi za Hrvate u Srbiji, tj. Vojvodini. Broj pripadnika hrvatske manjine je između dva posljednja popisa stanovništva opao za 18 posto, što je natprosječni pad i za ukupnu manjinsku populaciju. I tako je za posljednjih 50 godina nestalo preko 70 posto Hrvata u Srbiji. Od 196.409, koliko nas je bilo u 1961. godini, ostalo nas je samo 57.900 u 2011. godini. Za pola stoljeća, što je u povijesti naroda tek jedan mali isječak vremena, Hrvati u Srbiji su desetkovani. Što nam je činiti?

Prvo, moramo detektirati razloge za to. U kojoj mjeri je to posljedica negativnog prirodnog prirasta, ekonomske emigracije, etničke mimikrije ili nenasilne asimilacije i kako se nositi sa svim tim čimbenicima? Rješenje nije lako, jer vrlo malo ovisi o nama samima. Bolji ekonomski uvjeti života, aktivna pronatalitena državna politika, skidanje stigme omraženosti s Hrvata, smanjenje etničke distance, proaktivna i pravedna manjinska politika – sve to ovisi o državi Srbiji i tiče se srbijanskog društva u cjelini. Na nama, kao građanima Srbije hrvatske nacionalnosti, jest da koliko možemo poboljšamo opće uvjete života u Srbiji kroz pametne političke izbore, od središnjih do lokalnih vlasti, te kroz marljivo i profesionalno obavljanje svojih poslova. Na nama je, kao nacionalno svjesnim Hrvatima u Srbiji, daleko veći teret! Mi moramo u svojevrsnoj izoliranosti inzistirati na vlastitim vrijednostima i ciljevima: očuvanju i njegovanju obitelji, obrazovanju naše djece na materinjem jeziku, aktivnom sudjelovanju u radu zajednice, brižljivom biranju naših čelnih ljudi, svakodnevnim svjedočenjem svoje kulturne, religijske i jezične posebnosti – u trgovini, na ulici, u crkvi, u medijima, razgovoru sa susjedom.

Sveukupno, u suvremenom, siromašnom, politički radikaliziranom, vrijednosno pometenom srbijanskom društvu, to je pothvat ravan »don kihotovskoj« borbi protiv vjetrenjača, zar ne? Ali! Imao je idealist Don Quijote i svog vjernog pratioca Sancha Panzu, pragmatika. I tu negdje, na pola puta između idealizma i racionalnih odluka, leži i naša budućnost. I na koncu, nemojmo zaboraviti našu matičnu državu, koja nas djelatnom skrbi za svoje istočne sunarodnjake i svojim utjecajem u Europi, može osnažiti na našem neizvjesnom putu u budućnost.

Z. S.

SADRŽAJ

AKTUALNO

Sastanak bivših i sadašnjih članova HKC-a

ZA SPAS »BUNJEVAČKOG KOLA«.....6-7

TEMA

Mliječna staza gubi sjaj

SVETE KRAVE INDUSTRIJSKE PREHRANE.....16-17

INTERVJU

Milina Sklabinski, ravnateljica Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka

NAJVIŠE NAM NEDOSTAJE MLADI INTELEKTUALNI POTENCIJAL.....11-14

SUBOTICA

Udruga »Electe« najavila koncertnu sezonu 2013.

OD FEMUSA DO VEČERI RUSKE GLAZBE 21

DOPISNICI

Križevi u Somboru i okolici

ODRAZ POBOŽNOSTI I ZAHVALE.....24-25

KULTURA

»Hrvatski iseljenički zbornik 2013.« predstavljen u Zagrebu

RIZNICA HRVATSKOG STVARALAŠTVA IZVAN MATICE.....32

SPORT

Kristijan Juhas, tenisač

POBJEDNIČKI NIZ.....49

Za spas »I

Na sastanku je pokrenuta akcija prikupljanja novca kako bi HKC bio otkupljen na dražbi, te će u te svrhe biti otvoren poseban namjenski račun

Televizijski program mi je prestao biti zanimljiv. Imam oko 70 kanala na kabelskoj mreži, čini mi se kako je oko trećine sportskih, što mi nije hobi. To automatski preskačem. Preskačem i serije. Ne gledam drame izmišljenih likova, dosta je i realnih drama. Komedije pak volim. Politika ubija, više nema ni vikenda ni blagdana, svaki dan samo to ispada iz televizije. Korupcija, kriminal, Kosovo, magična su formula nakon koje se više ništa ne pita.

Dakle, ostaju da se gledaju razni limunada sadržaji, talk show i reality emisije. Kroz ekran defilira armija raznih likova o kojima uglavnom nisam nikada čuo, svi imaju neku priču, svi su nešto važni, i voditeljice umiju napraviti intrigantnu atmosferu, ali limunada ostaje limunada. Zapazio sam kako neke od njih predstavljaju kao starlete. Što li je to? Pojam potječe od talijanskog »starletta« što se odomacilo u engleskom jeziku kao »starlet«, dakle zvjezdica. Po službenoj definiciji, to su kazališne ili filmske glumice koje igraju sporedne uloge, mlade i perspektivne glumice, možebitne zvijezde u usponu.

No, kod nas riječi često imaju drugačije značenje nego u svijetu. Iznenadio me je naš poznati vojvođanski političar, sudionik nekih takvih reality show-ova kada je rekao kako su starlete zapravo kurbe. On je rekao da se izraz starleta rabi jer je »prostitutka« suviše dugo, a kurba previše prosto. Ne znam odakle mu to saznanje, ali tu riječ otada ne hasniram.

Obradovalo me je kada sam čuo našu hrvatsku riječ za starletu, a to je posvuduša. Dakle, djevojka koja se svuda pojavljuje, svojim izgledom se lako uočava, ne bavi se ničim konkretnim već se eto tako pojavljuje na raznim mjestima. Nešto kao javna ili poznata ličnost samo što se ne zna po čemu je poznata. Jako mi se svidio izraz. Ne implicira ništa ni loše ni dobro, a odlično opisuje glavnu zanimaciju dotičnih osoba.

Ove je godine bilo puno prela. Bilo je i drugih događanja, koje posjećuju i novinari i druge osobe. Počeo sam zapažati ljude koji se pojavljuju na raznim manifestacijama. Postoje oni koji plijene riječima, gestama, odijevanjem, kulturom, srdačnošću, ljubaznošću, senzitivnošću, itd. Nemam pojma odakle ih znam, ne znam ni kako se zovu, niti što rade, samo imam osjećaj da ih poznajem. Je su li to posvuduše? Mogu li posvuduše biti i muški? Mogu li to biti žene u godinama, anti-starlete koje zrače iskustvom i razumijevanjem? Ako mogu, čini mi se da ih zapažam u znatnom broju. Ali, kada odem doma i gledam TV, to baš nije tako.

Stoga ga i ne gledam. Radije idem za računalo. Malo pratim neke društvene mreže, ali zapravo mi je i to dojadilo. Nekako mi je isprazna komunikacija samo preko teksta. Tekstom volim prenositi određene poruke, a za druženje i razbibrigu ipak je razgovor nezamjenljiv. Barem meni. Stoga podržavam posvuduše. Kolateralno u nekoliko susreta uspijem saznati sve o svima. Dobivam skraćene izvještaje tko je s kim što radio, čak i kada to ne želim.

Neki kažu kako oni suviše zabadaju nos u tuđe stvari. Ali, što bismo mi bez takvih osoba? Gledali u Facebook? Organizirali virtualna prela? Nekako mi se čini kako takve osobe tvore zajednicu. Uski topli dom u kojem se svi znaju. Proširenu obitelj u kojoj brinemo jedni za druge. Tim vezama kreiramo neku svoju vlastitu stvarnost, vlastitu hijerarhiju vrijednosti, vlastite običaje. Dakle, živjele posvuduše!

Nikola Perušić

Budući da je u HKC-u »Bunjevačko kolo« zbog nagomilanih dugovanja 15. studenoga 2012. godine otvoren stečajni postupak, ovoj najstarijoj hrvatskoj kulturnoj instituciji po daljnjoj sudskoj proceduri predstoji proglašenje bankrota i prodaja iz stečaja. Od strane Hrvatskog nacionalnog vijeća, kao jedno od mogućih rješenja, bilo je inicirano osnivanje nove udruge »Bunjevačko kolo 1970.« koja bi se nastavila baviti kulturnim programima. Međutim, u ponedjeljak 18. veljače održan je prvi neformalni sastanak bivših i sadašnjih članova HKC-a, prijatelja i simpatizera te članova raznih hrvatskih udruga, s namjerom da se pokrene akcija prikupljanja novca i Centar otkupi na dražbi.

PRODAJA IZ STEČAJA

S trenutačnom situacijom u Centru prisutne je upoznao odvjetnik *Marin Vilov*, koji je rekao kako dugovanja ove institucije iznose između pet i šest milijuna dinara, da je prijavljeno oko 20 zahtjeva za potraživanjem, te da je u tijeku ispitivanje tih prijava. Budući Odbor vjerovnika, koji čine predstavnici Subotica-plina, Doma učenika i Vodovoda, nisu pokazali zanimanje da se uđe u postupak reorganizacije, HKC će ići u prodaju iz stečaja. Prema riječima Vilova, očekuje se da će Odbor vjerovnika predložiti stečajnom upravitelju prodaju HKC-a kao pravne osobe sa zaštićenim imenom, a ne kroz imovinu. Po sadašnjoj procjeni očekuje se cijena od 3 do 3,5 milijuna dinara, pri čemu bi prva cijena u prodaji bila 50 posto, odnosno oko milijun i pol. »Još je u tijeku procjena slika zbog čega će se možda stečaj malo produžiti. Reorganizacija više nije moguća, jedino možemo pomoći tako da sudjelujemo u kupovini, a do sada nitko nije stečajnog upravitelja konzultirao oko eventualne kupovine, stoga ne vjerujem da će se pojaviti još zainteresiranih. Budući da se Centar prodaje kao pravna osoba, kupcu neće biti moguće baviti se nekom drugom profitabilnom djelatnošću. Stečajni upravitelj je predložio da bi se moglo ući u zakup

AK BIVŠIH I SADAŠNJIH ČLANOVA HRVATSKOG KULTURNOG CENTRA

»Bunjevačkog kola«

dok se ne okonča stečaj, a to može biti i godinu dana, pri čemu će uvijek biti da se nastavi s aktivnostima, što će biti navedeno u i njegovoj ponudi koja bi mogla biti objavljenja krajem ovog mjeseca«, rekao je Vilov.

NESUGLASICE

Koordinator inicijativne skupine *Marinko Prčić* pozvao je prisutne, četrdesetak njih, da zajedničkim naporima »pokušamo spasiti našu tradiciju i lipotu«, te istaknuo da treba prevladati neslaganja, kao i da Kolo mora biti neovisno od utjecaja političkih stranaka. On je također prisutnima prenio podršku hrvatskog konzula *Durića* za pokretanje ove akcije i najavio za srijedu (20. veljače) sastanak u hrvatskom konzulatu na kojemu se, kako je rekao, žele prevladati nesuglasice.

A o kakvim je nesuglasicama riječ, više je govorio vlč. *Andrija Anišić* kao član bivšeg Upravnog odbora HKC-a »Bunjevačko kolo«.

On je rekao kako još od 90-ih godina neprestano postoji u HKC-u borba za vlast, stalno su se događala neka preglasavanja, smjene i preuzimanja vlasti na neki čudan način. Podsjećajući na prošlogodišnju sjednicu Skupštine Centra, on je rekao kako su, uz suglasnost UO čiji je i sam bio član, grupno bile učlanjene 223 osobe iz DSHV-a, pri čemu je jasno bilo obećano kako se to preuzimanje radi s namjerom da se Centar spasi od stečaja, a ne zbog vlasti. »Bilo je rečeno da će krivci za takvo stanje odgovarati, a poslije kad su uvidjeli da baš i nema tako velikih dokaza za tog jedinog krivca, onda smo svi iz bivšeg UO bili krivi. A Centar je u stečaj odveo novi UO i to točno šest mjeseci poslije preuzimanja uprave HKC-a, na koliko su bila i učlanjena ta 223 člana«, rekao je Anišić. On je pozvao sve da se uključe u akciju oko kupnje Centra i iznio da je dio sredstava za kupnju osiguran, ali ne dovoljan, te istaknuo kako »ovaj skup treba biti dokaz i odluka da počnemo zajedno

raditi, da nema više 'vaših' i 'naših', i da više ne gubimo Hrvate zbog ovakvih sukoba.« »Da nema više Hrvata koji su izdajnici i Hrvata u HNV-u koji su pravi, prestanimo jedanput s tim. Možemo imati različita mišljenja, ali mislim da imamo zajedničke nacionalne interese oko kojih se možemo uvijek okupljati, zajednički raditi i davati svoj doprinos. Evo, to je naša misao vodilja, da danas prestane podjela na 'mi' i 'vi'«, pozvao je *Andrija Anišić*.

On je također iznio kako se nikada javno nije govorilo da su se dugovanja Centra zapravo niz godina unazad gomilala i prenosila na nova vodstva, te da je UO u kojem je on bio član, »naslijedio« dug od 1,3 milijuna dinara, kao i da u nekoliko navrata obećana sredstva nisu stigla.

Andrija Bašić Palković je rekao kako je HKC jedina udruga građana u Srbiji koja je otišla u stečaj, te da je smi-

ješno zbog koliko se novca to desilo, kao i da je DSHV trebao platiti dva milijuna dinara i »Bunjevačko kolo« ne bi otišlo u stečaj niti bi bilo ikakvih komplikacija. On je pozvao okupljene da podrže inicijativu, te također istaknuo da se moraju prevladati unutrašnji problemi vezani uz politiku.

Sastanak, koji je trajao sat i pol, protekao je u radnoj i konstruktivnoj atmosferi, čulo se nekoliko prijedloga na koji način bi se mogla prikupljati sredstva. Na kraju je dogovoreno da će biti otvoren poseban namjenski račun »za spas Bunjevačkog kola« te da će svatko s uplatama od po sto eura automatski dobiti godišnje članstvo u Skupštini i imati pravo odluke prilikom formiranja novih upravnih tijela. Izabrani su i članovi Inicijativnog odbora: *Marinko Prčić, Marinko Piuković, Marin Vilov, Bela Ivković, Andrija Anišić, Ivan Piuković, Andrija Bašić, Franjo Dulić i Andrija Ivanković*. Najavljeno je i da će vrlo skoro biti održan ponovni sastanak s novim i preciznijim informacijama.

S. Mamužić

Izbori u Apatinskoj općini

Izbori po većinskom sustavu za zastupnika u Skupštini AP Vojvodine u Općini Apatin održani su u nedjelju, 17. veljače. Po službenim rezultatima u drugi izborni krug plasirali su se dr. *Dragan Rastović* u ime koalicije okupljene oko SPS-a s 4.221 glasom i dr. *Bruno Urbanovski* iz DS-a s 3.188 glasova. Između ova dva kandidata žitelji Općine Apatin će u drugom krugu, 3. ožujka, izabrati tko će ih zastupati u pokrajinskoj Skupštini. Izlaznost u Općini Apatin bila je 50,12 postotaka. Na ovim izborima glasovalo se i za članove mjesnih zajednica. Za Savjet od 15 članova MZ Apatin 6 mandata je osvojila koalicija okupljena oko SPS-a, 5 mandata je osvojio DS, 3 mandata SNS i 1 mandat SRS. U Sonti, uz izlaznost od 47,59 postotaka, lista SPS-a je s 561 glasom osvojila 5 mandata, po 3 mandata su osvojili: lista DSHV-a s 473 glasa, DS s 340 glasova i SNS s 356 glasova, a 1 mandat sa 174 glasa osvojio je SRS.

I. A.

DEMOGRAFSKA DINAMIKA I PROSTORNI RAZMJESTAJ HRVATA U VOJVODINI

Trend izrazite depopulacije

Smanjenje broja pripadnika zajednice (depopulacija) dominantan je demografski proces Hrvata u Vojvodini od 1948. do danas. U tom razdoblju broj Hrvata sveo se na tek trećinu, odnosno uočljivo je smanjenje od preko 87 tisuća ljudi

»Demografska dinamika i prostorni razmještaj Hrvata u Vojvodini – čimbenici i pokazatelji« naziv je znanstvenog kolokvija koji je u organizaciji Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata održan prošloga petka, 15. veljače, u sjedištu Hrvatskog nacionalnog vijeća u Subotici.

društvenih znanosti »Ivo Pilar« iz Zagreba u Vukovaru.

KONTINUIRANO SMANJENJE

Na temelju rezultata popisa stanovništva u Srbiji, prof. Dražen Živić je analizirao kretanje broja i promjena prostornog razmještaja Hrvata

broja izjašnjenih Hrvata u Vojvodini. Ipak, od te najveće brojke 145.341 Hrvata iz 1961. do danas se bilježi stalan pad, što se najviše očitovalo između 1981. i 1991. godine. Od 1961. godine do danas broj Hrvata u Vojvodini smanjen za čak 67,6 posto, pa je i udio hrvatskog u ukupnom stanovništvu Vojvodine u tih pola stoljeća smanjen sa 7,8 posto na svega 2,4 posto.

»Činjenica je da ste u nešto više od pola stoljeća izgubili dvije trećine svoje populacije. To je ogroman gubitak koji nema samo demografsku već

grafsko starenje, emigraciju, neriješeno manjinsko pitanje, procese asimilacije i integracije te promjene u popisnom izjašnjavanju – »bunjevačko« i »šokačko« pitanje.

»Na djelu je utjecaj unutarnjih i vanjskih čimbenika demografskog razvoja. Prvo, to je denatalitet, odnosno činjenica da je odnos nataliteta i mortaliteta već dulje vrijeme vrlo nepovoljan. Nepovoljna biološka struktura pokazuje kako su Hrvati kao zajednica, i u Vojvodini i u Srbiji, među prosječno najstarijim etničkim populaci-

Znanstveno kolokvij održan je u HNV-u

Govoreći o cilju ovoga kolokvija, ravnatelj ZKVH-a Tomislav Žigmanov je istaknuo kako u hrvatskoj zajednici u Srbiji nema stručnjaka iz područja demografije te dodao kako je bez praćenja demografskih trendova nemoguće cjelovito sagledati aktualne prilike i procese u zajednici.

Predavač na kolokviju bio je prof. dr. sc. Dražen Živić, jedan od najeminentnijih demografa u Hrvatskoj i znanstveni savjetnik i voditelj Područnog centra Instituta

u Vojvodini, u razdoblju od 1948. do 2011. godine.

U tom razdoblju broj Hrvata sveo se na tek trećinu, odnosno uočljivo je smanjenje od preko 87 tisuća ljudi. Izraženo u brojkama, 1948. godine u Vojvodini je živjelo 134.232 Hrvata, dok taj broj na posljednjem popisu stanovništva 2011. iznosi 47.033 pripadnika zajednice. Međutim, kontinuirana ukupna depopulacija ustanovljena je tek od 1961. godine. Naime, između 1953. i 1961. godine zabilježen je porast

Godina popisa	Broj stanovnika	Apsolutna promjena	Lančani indeks	Prosječna godišnja relativna promjena	Bazni indeks
1948.	134232	-	-	-	100
1953.	128054	-6178	95,4	-0,9	95,4
1961.	145341	17287	113,5	1,6	108,3
1971.	138561	-6780	95,3	-0,5	103,2
1981.	109203	-29358	78,8	-2,4	81,4
1991.	74808	-34395	68,5	-3,7	55,7
2002.	56546	-18262	75,6	-2,5	42,1
2011.	47033	-9513	83,2	-2,0	35,0

Kretanje broja i pokazatelj promjene Hrvata u Vojvodini 1948. – 2011.

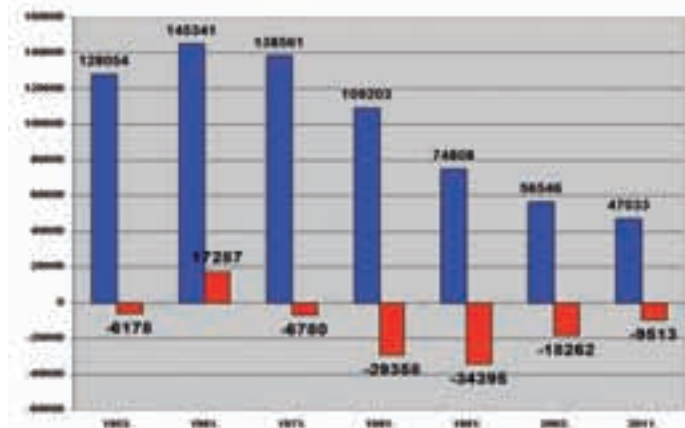
i društvenu, političku i identitetsku važnost«, ocijenio je prof. Živić.

ČIMBENICI DEPOPULACIJE

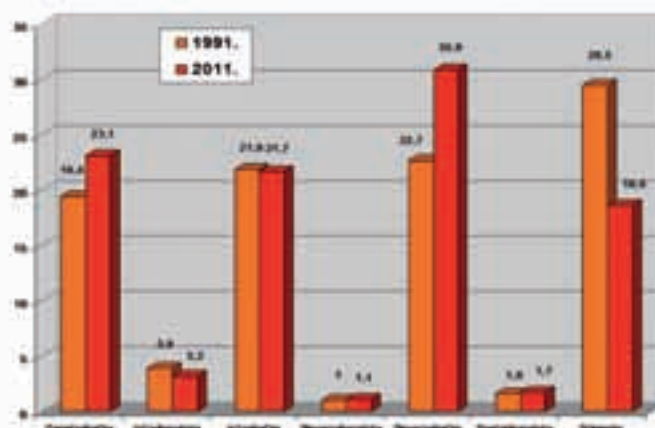
Kao čimbenike smanjena populacije Hrvata u Vojvodini Živić je naveo sljedeće: slabu biološku reprodukciju, demo-

jama u zemlji, što predstavlja nepovoljan temelj za budući razvoj«, rekao je prof. Živić.

Poseban čimbenik koji je utjecao na depopulaciju jest onaj politički, koji se odnosi na raspad Jugoslavije i etničke konflikte početkom 90-ih godina prošloga stoljeća. Po riječima prof. Živića, još uvijek ne posto-

Broj Hrvata u Vojvodini i apsolutna promjena u razdoblju 1953. – 2011.

Promjena u prostornom razmještaju/koncentraciji Hrvata u Vojvodini – usporedba 1991. i 2011.

ji konkretan podatak o broju Hrvata koji su se iselili iz Vojvodine tijekom tih godina. »Taj emigracijski val još uvijek nije doživio svoju brojčanu definiranost u hrvatskoj znanosti. Mi još uvijek nažalost nemamo dovoljno pouzdanih podataka da kažemo koliko je Hrvata iz Vojvodine, odnosno Srbije, iselilo odnosno izbjeglo tijekom 90-ih godina. Barata se brojkama od 30 ili 40 tisuća, ali konkretni podaci bi mogli bolje pokazati koliko je to utjecalo na depopulaciju Hrvata u Vojvodini i na rezultate koje imamo danas«, kazao je Živić.

Ono što je također utjecalo na depopulaciju jesu promjene u popisnom izjašavanju, tj. uvođenje bunjevačke i šokačke kategorije što se desilo 1991. i prisutno je i na kasnijim popisima pučanstva.

»To se u puno većoj mjeri odnosi na Bunjevce, Šokaca je u tom smislu relativno malo, gotovo zanemariv broj«, kazao je Živić dodavši kako je u određenoj mjeri na demografske procese utjecao i odnos matične države Hrvatske prema svojoj zajednici ovdje u Srbiji.

PROSTORNI RAZMJEŠTAJ

U svim upravno-teritorijalnim sastavnicama Vojvodine

broj i udio Hrvata u posljednja dva desetljeća je smanjen. Nešto je značajniji broj i udio hrvatskog stanovništva ostao samo u Zapadnobačkom, Sjevernobačkom i Srijemskom okrugu. U njima je, prema popisu iz 2011. godine, skoncentrirano 72,7 posto svih Hrvata u Vojvodini, ali Hrvati čine svega 5 posto njihova ukupnog stanovništva. Do početka 90-ih godina najveći udio Hrvata bio je u Srijemskom okrugu – 29,5 posto, a opao je na 18,6 posto.

Prostorno gledano, udio Hrvata u ukupnoj hrvatskoj populaciji u Vojvodini u razdoblju od 1991. do 2011. godi-

ne, povećava se samo u dva okruga – Sjevernobačkom i Zapadnobačkom. U tim dvama okruzima prema posljednjem popisu živi više od 54 posto Hrvata u Vojvodini.

»U drugim je okruzima uglavnom na snazi smanjivanje koncentracije Hrvata, a osobito u Srijemskom okrugu. Hrvati se zgušnjavaju, brojem i udjelom, u manjem broju prostornih jedinica. Ovo ne znači da se brojnost Hrvata povećava, već da se na drugim mjestima značajno smanjuje«, ocijenio je profesor.

O PREDAVAČU

telti, demografske posljedice rata te etnodemografiju. U dosadašnjoj znanstvenoj djelatnosti objavio je sedamdesetak znanstvenih i stručnih radova u međunarodno referiranim časopisima, domaćim znanstvenim časopisima te zbornicima radova i knjigama, kao i tri knjige u suautorstvu i jednu knjigu kao samostalan autor.

Dr. sc. Dražen Živić (1968.), znanstveni je savjetnik i izvanredni profesor. Uposlen je u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar, voditelj je njegova Područnog centra u Vukovaru. Bavi se istraživanjima povezanim uz demografiju Hrvatske, demografiju malih područja, demografiju braka i obitelji,

POLITIKA OPSTANKA

Hrvati u Srbiji i Vojvodini demografski izumiru, ocijenjeno je na prošlotjednom kolokviju. U tom smislu, kao mogući preduvjet ostanka i opstanka prof. Živić je naveo poboljšanje društvenog, političkog, obrazovnog, kulturnog i ekonomskog položaja Hrvata na području Vojvodine i Srbije.

»Ublažavanje toga procesa trebalo bi biti dio politike hrvatske manjinske zajednice, ali bi trebalo biti i dio populacijske politike Srbije. Ali, svakako bi trebalo biti i određenim dijelom politike Hrvatske prema vlastitoj zajednici u Srbiji. Zaustavljanje ovoga procesa treba biti prioritet, jer nije samo riječ o broju ljudi, već govorimo o kulturološkom i identitetskom pitanju. Trebamo pokazati da su na ovome prostoru Hrvati živjeli, žive i da će živjeti, i da su u svom stvaralačkom zanosu pridonosili razvoju ovoga prostora«, zaključio je dr. Dražen Živić.

Rad prof. dr. sc. *Dražena Živića* na ovu temu bit će objavljen u cijelosti u četvrtom po redu »Godišnjaku za znanstvena istraživanja« Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, koji bi trebao uskoro izaći.

D. B. P.

Činjenice nisu opovrgnute!

Spozivom na Zakon o javnom informiranju, molimo Uredništvo »Hrvatske riječi« da objavi sljedeći naš odgovor na reagiranja Z. Perušića »Priče prvoboračke sve su više ribolovačke« i M. Mikovića »Ravnopravnost u omjeru 1:7,4«, objavljena u br. 515 »Hrvatske riječi« od 15. veljače na str. 10 i 11.

U odnosu na tvrdnje o postupku osnivanja NIU

»Hrvatska riječ« koje iznosi Z. Perušić, ostajemo kod svega što smo napisali u našem tekstu »Zabrinjavajuće falsificiranje povijesti!« (»Hrvatska riječ« od 8. veljače, br. 514, str. 10-12), a njihovu istinitost svatko može provjeriti u pismohrani »Hrvatske riječi«, u kojoj se nalaze dokumenti o osnivanju NIU »Hrvatska riječ«. Ujedno, Kalman Kuntić priopćava da je dobro i da još uvijek eventualno pot-

pisuje ono što ne piše, a s čime se slaže, a naročito potpisuje tekstove koje sam piše ili kojima je koautor. Dakle, ne morate brinuti, gospodin Žigmanov mu nije ništa podvalio!

Kad je, pak, riječ o odgovoru Milovana Mikovića na naš tekst, kojim smo reagirali na netočnosti o osnivanju NIU »Hrvatska riječ« koje je iznio u svojem članku »Bogata povijest hrvatskog novinstva

u Bačkoj« (»Hrvatska riječ« od 1. veljače, br. 513, str. 8-12), nejasno nam je zašto je uopće i objavljen, jer nije opovrgnuo ni jednu činjenicu iz povijesti nastanka ustanove i tjednika »Hrvatska riječ«, koju smo detaljno opisali, već je iznio cijeli niz objeda, napose glede jednog od autora napisa.

Kalman Kuntić,
Tomislav Žigmanov

SKUPŠTINA AP VOJVODINE

Osniva se Razvojni fond Pokrajine

Redovita sjednica Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine održana je u četvrtak 14. veljače. Na sjednici su između ostalog pokrajinski zastupnici donijeli odluku o izboru članova Vijeća nacionalnih zajednica.

Nakon donošenja novog Zakona o javnim poduzećima osnivačka akta postojećih poduzeća moraju se uskladiti sa Zakonom, pa su se na dnevnom redu Skupštine našle tri pokrajinske skupštinske odluke i to odluka o Javnom poduzeću za prostorno i urbanističko planiranje i projektiranje »Zavod za urbanizam Vojvodine« Novi Sad, odluka o Javnom poduzeću »Vojvodinašume« i o odluka o Javnom vodoprivrednom poduzeću »Vode Vojvodine«. Zbog problema u poslovanju Razvojne banke Vojvodine, vlade Republike Srbije i AP Vojvodine su 6. prosinca 2012. godine zaključile sporazum o prijenosu imovine i obveza Razvojne banke Vojvodine, kojim su se sporazumjele da problemi u poslovanju Razvojne banke Vojvodine, koji prijete ugroziti financijsku stabilnost Republike Srbije, budu riješeni primjenom Zakona o preuzimanju prava i obveza određenih banaka zarad očuvanja stabilnosti financijskog sustava Republike Srbije, kao i da se osnuje Razvojni fond AP Vojvodine na koji će biti prenesen dio aktive iz Razvojne banke Vojvodine.

Pokrajinski zastupnici usvojili su i odluku o dopuni odluke o imenovanju članova Vijeća tehnološkog fakulteta u Novom Sadu.

M. H.

Temeljem članka 24, stavak 1. i 2. Zakona o radu (Sl. glasnik RS, br. 24/05 i 61/05), na osnovi članka 1,2, i 12. Odluke o osnivanju »Danilo Kiš – fundacije za omladinsku kulturu i stvaralaštvo« (»Službeni list Općine Subotica«, broj 9/2005 i »Službeni list Grada Subotice«, broj 26/2009, 27/2009, 62/2011), te Pravilnika o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta donesenog na Prvoj redovitoj sjednici 28. siječnja 2013. godine, Upravni odbor fundacije »Danilo Kiš« za omladinsku kulturu i stvaralaštvo, Park Ferenc Rajhla 12a, 24000 Subotica, na sjednici održanoj dana 12.02.2013. godine donosi odluku o raspisivanju javnog natječaja na mjesto:

DIREKTOR

Uvjeti:

- VII. stupanj stručne spreme,
- četiri godine radnog iskustva,
- znanje stranog jezika,
- rad na računalu,
- organizacijske sposobnosti,
- iskustvo u radu u oblasti kulture.

Kandidat se bira na mandatni period od četiri godine.

MENADŽER ZA KULTURU

(na određeno vrijeme, do isteka породiljnog odsustva)

Uvjeti:

- VII. stupanj stručne spreme, društvenog ili umjetničkog smjera,
- znanje dva strana jezika,
- znanje rada na računalu,
- organizacijske sposobnosti.

U prijavi je potrebno poslati životopis, preslik sveučilišne diplome i važeće osobne iskaznice.

Natječaj je otvoren od 22. veljače do 5. ožujka 2013. godine, a prijave se šalju *isključivo preporučenom poštom* na adresu fundacije »Danilo Kiš – fundacija za omladinsku kulturu i stvaralaštvo«, Park Ferenc Rajhla 12a, 24000 Subotica, s naznakom »Za javni konkurs«.

MILINA SKLABINSKI, RAVNATELJICA ZAVODA ZA KULTURU VOJVODANSKIH SLOVAKA

Najviše nam nedostaje mladi intelektualni potencijal

Sustav potpore iz Slovačke, koji je u smislu forme prilično zahtjevan, naučio je ovdašnje Slovake projektno razmišljati * Nakon 2000. godine, naročito nakon osnutka Nacionalnog vijeća slovačke nacionalne manjine 2003. godine, dolazi do profesionalizacije pojedinih područja u kulturi Slovaka

Razgovarao: Davor Bašić Palković

Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka osnovan je 2008. godine, kada su osnovani i zavodi za kulturu vojvođanskih Mađara, Hrvata, Rumunja i Rusina. Zavod je osnovan od strane Skupštine AP Vojvodine i Nacionalnog vijeća slovačke nacionalne manjine s ciljem očuvanja, unapređenja i razvoja kulture vojvođanskih Slovaka. U tom smislu, njihova je vizija kulturno naslijeđe, odnosno suvremenu umjetnost i kulturu vojvođanskih Slovaka učiniti prepoznatljivom u najširim okvirima i njezinu posebnost i izvrsnost profesionalno afirmirati. ZKVS se nalazi u središtu Novog Sada, u reprezentativnom prostoru od 115 četvornih metara iznajmljenom od Grada Novog Sada. Od samog početka rada imaju tri zaposlene osobe, kao i veliki broj spoljnih suradnika. O radu ovoga Zavoda, kao i o kulturi vojvođanskih Slovaka, razgovarali smo s ravnateljicom ZKVS-a Milinom Sklabinski.

HR: Koje biste dosadašnje projekte Zavoda izdvojili kao kapitalne i najznačajnije?

Od početka rada Zavoda nastojali smo paralelno raditi na realizaciji kratkoročnih i srednjoročnih projekata.

U prvu grupu spadaju oni programi koji su učestali i koje javnost neposredno vidi (izložbe, književne večeri u Zavodu, ceremonije otvaranja festivala, obilježavanje jubileja, postavljanje spomen ploča i sl.), dok u drugu grupu spadaju oni programi koji su financijski i vremenski zahtjevniji. Na ovom mjestu bih istakla rezultate upravo ovih srednjoročnih projekata. Primjerice, počev od 2009. godine, Zavod permanentno i sustavno radi na internet portalu, koji se bavi cjelokupnom kulturnom infrastrukturom ovdašnjih Slovaka. Nastojali smo mapirati gotovo sve aspekte (tekstom, slikom, videom, zvukom) i nakon toga ih svestrano afirmirati. Ovaj portal se razvio u kompleksnu bazu podataka, koje objavljujemo na slovačkom, srpskom i djelomice na engleskom jeziku, zbog čega je broj posjetitelja u stalnom porastu. Kada smo u okviru portala razvili stranicu pod nazivom Kulturna mapa, u kojoj je predstavljeno 34 lokaliteta u kojima Slovaci u Srbiji imaju ili su imali organizirane forme kulturnog života, nastala je potreba da objavimo publikaciju, koja će na moderan, atraktivan i prije svega sadržajan i stručan način predstaviti javnosti ovu

problematiku. Tako smo na dan naše treće godišnjice javnosti predstavili knjižno izdanje pod nazivom »Slovaci u Srbiji s aspekta kulture«, za koju se ispostavilo da tisuću primjeraka nije dovoljno pokriti potražnju. Publikacija je okupila veliki broj suradnika i kao takva na 400 stranica putem više od 1000 profesionalnih fotografija i relevantnih tekstova predstavlja mjesta u Srbiji i najvažnije kulturne točke Slovaka u njima. Dakle, veliki projekti su uzajamno povezani, jer smo, istražujući i sakupljajući materijal za publikaciju, uvećavali našu bazu podataka, zbirku starih fotografija, priručnu knjižnicu te smo uspjeli za relativno kratko vrijeme postati centar, u kome svi zainteresirani mogu pronaći mnoštvo podataka neophodnih za daljnju istraživačku djelatnost. Važno je spomenuti i to da Zavod izdaje godišnjak u kome bilježi rezultate rada, objavljuje rezultate istraživanja i vrednovanja našeg kulturnog sustava od strane stručnjaka, tako da javnost može pratiti koji od zadanih ciljeva i na koji način su u prethodnoj godini realizirani. Dakle, zahvaljujući portalu, koji se nalazi na adresi www.slovackizavod.org.rs, internoj elektronskoj bazi podataka o kulturi voj-

vođanskih Slovaka, publikaciji »Slovaci u Srbiji s aspekta kulture« i drugim projektima, naš Zavod je postao vidljiv i svrsishodan prilično širokoj grupi percipijentata, odnosno korisnika našeg rada, čemu smo u krajnjem slučaju i težili.

HR: Koliko slovačkih udruga (KUD-ova) djeluje u Vojvodini? Kako se financira rad tih udruga i koliko njih ima stalno uposlene voditelje? Jesu li predstavnici slovačkih KUD-ova osposobljeni za sve aktualnije projektno financiranje?

Kada govorimo o kulturnom sustavu ovdašnjih Slovaka treba imati na umu da je on danas prilično razgranat i kompleksan i da su temelji postavljeni u mnogim segmentima još u drugoj polovici 19. stoljeća. Danas aktivno djeluju 24 kulturno-umjetnička društva, zatim u okviru Matice slovačke u Srbiji (osnovane 1932. godine) danas aktivno djeluje trideset mjesnih odbora. Veoma su aktivne i ženske udruge, pa tako danas imamo oko dvadesetak udruga ovog tipa. Rad spomenutih udruga, koje djeluju na lokalnu, prema Zakonu u kulturi trebao bi biti podržavan prije svega na razini lokalne zajednice, koja primarno brine o zadovolja-

vanju kulturnih potreba svog stanovništva. U tom smislu govorimo o podršci određene općine ili samog mjesta. Drugi izvor su natječaji, koje raspisuje AP Vojvodina i to Tajništvo za kulturu i javno informiranje i Tajništvo za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice. Treći izvor važan za ovdašnje Slovake je financijska potpora matične države – Republike Slovačke (Kancelarija za Slovake u inozemstvu), koja se također realizira putem projekata. Čini mi se da je upravo sustav potpore iz Slovačke, koji je u smislu forme prilično zahtjevan, naučio ovdašnje Slovake projektno razmišljati. To znači da na osnovi projektnog iskustva mnogo realnije sagledavaju svoje mogućnosti i pažljivo osmišljavaju sve ko-rake u projektnom ciklusu, da racionalno planiraju proračun i da, što je najvažnije, nakon realizacije naprave evaluaciju i prikažu detaljno izvješće o namjenski utrošenim sredstvima. Taj sustav potpore je veoma transparentan, o čemu svedoči i sajt Kancelarije za Slovake u inozemstvu, na kome danas možete pronaći popis svih ustanova i udruga koje su prijavile projekte i dobile za njih financijska sredstva počev od 2004. godine.

Udruge su organizirane u skladu s mogućnostima danog mjesta, ponegdje je čak financiran rad tajnika dane udruge od strane lokala, ali suština je ipak u tome da su to dobrovoljne udruge i da se danom oblašću bave zbog potrebe da svojim radom daju doprinos zajednici kojoj pripadaju.

HR: Spomenuli ste potporu vaše matične države – Slovačke. Na koji se način ta potpora realizira i koliki su njezini godišnji iznosi?

Svake godine u siječnju Republika Slovačka putem Kancelarije za Slovake u inozemstvu raspisuje javni natječaj za realizaciju projekata u oblasti kulture, obrazovanja, informiranja i generalno očuvanja identiteta Slovaka u inozemstvu. Uspješno apliciranje projekta podrazumijeva

pridržavanje strogih uputstava tijekom cijelog projektnog ciklusa, koje predviđa Kancelarija. Zahvaljujući ovom izvoru financiranja, Slovacima u Srbiji su u 2011. godini odobrena sredstva za realizaciju projekata u iznosu od 350.000 eura. Drugi značajan izvor donacija je program SlovakAid, koji se realizira putem Veleposlanstva Republike Slovačke. Ovdje imaju prioritet infrastrukturni

projekti i projekti koji jačaju ne samo slovačku zajednicu, već cjelokupno društvo u Srbiji. Veleposlanstvo dodjeljuje sredstva putem projekata, a tzv. Mali grant odobrava se u visini od 5.000 eura po projektu. Ipak smatram da su značajna potpora i same institucije i ustanove

u Slovačkoj, koje prenošenjem svojih vještina i znanja »know-how« pomažu u izradi financijski zahtjevnijih projekata Europske Unije. Činjenica je da ovakva potpora znatno rasterećuje domaće izvore financiranja i da smo zahvaljujući njoj bogatiji za mnoge kulturne sadržaje.

HR: Koje su najznačajnije smotre amaterskog kulturnog stvaralaštva Slovaka?

Slovaci imaju brojne smotre i festivale lokalnog, regionalnog i svemanjinskog (na razini zajednice Slovaka u Srbiji) karaktera u oblasti amaterizma. Kada govorimo o kazalištu, prošle godine održana je 43. smotra amaterskog kazališnog stvaralaštva u Vojvodini »Divadelný vavrín«, kao i 19. smotra kazališnog stvaralaštva za djecu »3xĎ«; u oblasti glazbe 47. festival slovačke autentične pjesme »V pivnickom poli«, kao i 32. festival slovačke popularne glazbe »Zlatý kľúč« i 14. festival slovačkih popularnih pjesama za djecu »Letí pieseň, letí«; u oblasti folklora 42. folklorni festival »Tancuj, tancuj...«, kao i 19. festival folklora za djecu »Zlatá brána«. Povrh svega, najvažnije mjesto među ovim događajima zauzimaju »Slovačke narodne svečanosti«, prvi put organizirane 1919. godine, koje se svake godine održavaju u Bačkom Petrovcu prvog vikenda u kolovozu i nude veliki broj kulturnih sadržaja. Slovačke nacionalne svečanosti je Nacionalno vijeće slovačke nacionalne manjine proglasilo za praznik ovdašnjih Slovaka.

HR: Kada je u pitanju profesionalno kulturno stvaralaštvo, koliko profesionalnih ustanova kulture imaju vojvođanski Slovaci?

Nakon 2000. godine, naročito nakon osnivanja Nacionalnog vijeća slovačke nacionalne manjine 2003. godine, dolazi do profesionalizacije pojedinih područja u kulturi Slovaka. Godine 2003. osnovano je Slovačko vojvođansko kazalište od strane Općine Bački Petrovac, a projekte djelomice financira AP Vojvodina. Zatim, 2005. godine NSSNM osniva Fond

»Slovačka štampana riječ« i Slovački izdavački centar radi financiranja projekata u oblasti izdavaštva; 2008. godine NSSNM zajedno s APV osniva Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka, a 2012. godine NSSNM osniva Muzej vojvođanskih Slovaka, pravnog nasljednika muzejske zbirke iz Bačkog Petrovca, koja datira iz 1949. godine. Pod okriljem muzeja je i Galerija Zuzke Medvedove, najznačajnija u afirmiranju suvremenog likovnog stvaralaštva zahvaljujući Bienalu slovačkih slikara u Srbiji. U Općini Kovačica nalazi se Galerija naivne umjetnosti, koja datira još iz 1952. godine, a pod pokroviteljstvom NSSNM-a u 2012. godini počela je rekonstrukcija i adaptacija kuće *Martina Jonaša*, koja će biti Spomen kuća u Kovačici. Imamo i profesionalne knjižnice u Bačkom Petrovcu, Kovačici i Staroj Pazovi, kao i niz lokalnih knjižnica s fondom knjiga na slovačkom jeziku, koje su dio cjelokupne bibliotečke mreže. U oblasti glazbe se krovnom ustanovom može smatrati Radiotelevizija Vojvodine, jer se u ovoj radiodifuznoj ustanovi, posebno na Radiju, pažnja poklanja i novoj glazbenoj produkciji. Ne treba zaboraviti na druge ustanove s tradicijom, koje svojim djelovanjem u velikoj mjeri pridonose očuvanju i razvoju kulture Slovaka – Katedra za slovački jezik i književnost Filozofskog fakulteta UNS (od 1961.), NIU »Hlas ľudu« (od 1944.), tiskara Kultura (od 1919.)... Ovako nabrojene mogu odavati dojam idealno uređenog kulturnog sustava, ipak, ne treba previdjeti da ustanove ovoga tipa iziskuju velika financijska ulaganja, kao i stručne kadrove, koji

osiguravaju njihovu održivost i produktivnost. U tom smislu osobno mislim da nam trenutno najviše nedostaje onaj mladi intelektualni potencijal, koji svake godine u velikom broju odlazi u inozemstvo, prije svega u Slovačku, a koji bi bio sposoban na najbolji način odgovoriti na izazove kvalitetnog i suvremenog vođenja mnogih kulturnih ustanova.

HR: Koji su najjači kulturni »brendovi« vojvođanskih Slovaka?

Ne možemo a ne složiti se s time kako je naivno slikarstvo iz Kovačice kulturni produkt s kojim ovdašnje Slovačke najčešće povezuju. Čak su motivi na slikama korišteni za određenu stereotipizaciju zajednice. Primjerice, na slikama su prikazani ljudi s neproporcionalno velikim rukama (Jonaš) što govori o Slovacima kao vrijednim i radnim ljudima, šarene nošnje i prikazi sela (Halupova) ukazuju na određenu životnu snagu i želju da se težak i naporan rad nadvlada pjesmom i životnim optimizmom. Također, jedinstvena pojava su i Meškarke iz Araca, drugim riječima vremesne ali vitalne žene, koje izvode slovačke izvorne pjesme na dijatonskim harmonikama obučene u tipične narodne nošnje iz ovog mjesta. Zbog vizualne i izvođačke jedinstvenosti ovaj ansambl dospio je na filmsko platno, kazališne predstave i brojne festivale kod nas i u inozemstvu. Ipak, kada se malo bolje prodre u suštinu slovačkog kulturnog stvaralaštva, ono ima svoje jedinstvene oblike i prikaze i u elitnoj umjetnosti. Slovački kulturni kod dosljedno istražuje, a zatim primijenjuje *Mira Brtka* u svojim likovnim djelima, *Miroslav Benka* kroz never-

balno kazalište, kao i mnogi mladi izvođači umjetničke glazbe slovačkih skladatelja. Dakle, ovisno od toga prema kojoj ciljnoj skupini definiramo pojam brenda, možemo govoriti o raznim kulturnim ostvarenjima, koja su daleko prešla granice našeg kulturnog prostora i ostvarila priznanja i u inozemstvu.

HR: S obzirom na demografski pad velike većine nacionalno-manjinskih zajednica u AP Vojvodini, pa tako i Slovaka, imate li dovoljno publike na kulturnim događajima, dolaze li mladi...?

Ako bih uzela u obzir događaje koje je organizirao Zavod, tada se ne mogu požaliti na nedostatak publike. Ali to nije slučajnost, jer se mi pažljivo ophodimo i prema ovom segmentu organiziranja događaja. Dakle, mi brinemo o svojoj publici, negujemo je i ujedno radimo na tome da ona raste. Svakim novim projektom ili događajem nastojimo privući pažnju novih korisnika, a za uzvrat pronalazimo načine kako da im priredimo što kvalitetnije kulturne događaje. Također, ako govorimo o velikim sve-manjinskim festivalima, s obzirom na njihovu tradiciju, može se reći da ni tu ne manjka publike. Ono što je dobro, jest da je i ta publika zrela, veoma dobro poznaje problematiku i umije biti veoma kritična ukoliko neki program ne ispunjava očekivane standarde. Može se reći da javnost često svojim pljeskom kaže mnogo više nego li kasniji tekstovi u medijima, koji su generalno uvijek afirmativni. A kada su u pitanju mladi, ako im ponudite sadržaje, koji su za njih atraktivni, itekako će pozitivno reagirati. Ipak, neke kulturne sadržaje

za mlade danas ne organiziraju mladi ljudi, već starija generacija, koja je te sadržaje svojevremeno osmislila. Rezultat toga je nerijetko da ti događaji ne mogu odgovoriti na zahtjeve modernog vremena i samim tim se interes mladih gubi.

HR: Po pitanju ljudskih resursa, imate li u slovačkoj zajednici dovoljno stručnih kadrova za provedbu kulturnih projekata i programa?

Slovačka zajednica je u posljednja dva desetljeća pretrpjela odlazak velikog intelektualnog potencijala u inozemstvo, najviše u Slovačku. U pitanju su mladi ljudi koji odlaze na studij, a zatim i ostaju u Slovačkoj živjeti i raditi. To je naravno odluka svakog pojedinca da traži za sebe što bolje uvjete za profesionalno i osobno ostvarenje i ne može se nikako osporiti. Osobno se ipak trudim da na taj odlazak ne gledam kao na nedostatak, već kao na određeni potencijal. Mnogi naši ljudi su danas uspješni u svojim branšama u inozemstvu, rade kao profesori na fakultetima, ravnatelji ustanova i upravo tu je naša šansa da ih u što većoj mjeri uključujemo u naše projekte. U tom smislu, mi smo imali mnoga predavanja, sudjelovanja na konferencijama i ostvarili suradnju s takvim pojedincima, koji su pokazali da žele dati doprinos razvoju kulturnog života u sredini iz koje potječu.

Ipak, važnije pitanje je – uključujemo li u dovoljnoj mjeri stručne kadrove, koje trenutačno imamo, u kulturne projekte i programe? U mnogim slučajevima, na žalost, ne koristimo u potpunosti potencijal koji imamo.

NA ČISTU SRIJEDU U CRKVI SV. JURJA MOLJEN »BUNJEVAČKI PUT KRIŽA« TOMISLAVA ŽIGMANOVA

Umjetnička djela nadahnut životom

Moljen je »Bunjevački Put križa« književnika Tomislava Žigmanova na bunjevačkoj ikavici * Izložene su fotografije križeva krajputaša Augustina Jurige, snimljene diljem subotičkih atara, a za ovu priliku izabranih i tematski postavljenih u okviru postaja križnog puta * Nakon pola stoljeća začuo se i davni crkveni napjev notiran od profesora tambure Vojislava Temunovića, po sjećanju i pjevanju Đule Milodanović udane Kujundžić

Najavljujući događaj protkan umjetnošću, narodnim naslijeđem i običajima, pobožnošću, vjerom, te i željom da se zajedničkim snagama obnove križevi krajputaši, održan u crkvi sv. Jurja na Čistu srijedu, 13. veljače, Katarina Čeliković istaknula je kako su na Put križa s vjerom doneseni i umjetnički radovi. Postavljena je izložba fotografija križeva krajputaša u Subotičkoj biskupiji autora Augustina Jurige, kao nit teksta molitve »Bunjevački Put križa« autora Tomislava Žigmanova, moljene kroz 14 postaja. Ekskluzivnosti događaja pridonio je još jedan umjetnički dar: nakon nekoliko desetljeća ovdje je toga dana za korizmu zapjevan stari napjev, rekonstruiran zahvaljujući sjećanju Đule Milodanović udane Kujundžić i notiran od profesora tambure Vojislava Temunovića. Sačinjen je notni zapis za potrebe zborova, a ovom prigodom izveo ga je zbor »Sveta Cecilija« crkve sv. Mihovila pod vodstvom s. Mirjam Pandžić.

Događaj na Čistu srijedu dio je šireg projekta nazvanog »Bunjevački Put križa« u koji se na istraživački i kreativan način uključuju umjetnici i drugi, želeći pridonijeti oživljavanju bogatog

vjerskog i kulturnog naslijeđa vezanog uz korizmu. »Ideja 'Bunjevačkog Puta križa' je da se vjersko i kulturno naslijeđe vezano uz korizmu oživi i na različite načine tematizira, revitalizirajući i dio baštine. Da se kreativno i istraživački odnosimo prema onome što je baština«, iznio je Tomislav Žigmanov, koordinator neformalne skupine stvaralaca i istraživača okupljenih oko ovog projekta.

OBJEKTIVOM POKRAJ PUTEVA

Izložba fotografija 16 križeva krajputaša u crkvi sv.

Jurja otvorena je za javnost do Uskrsa. Fotografije su prvi put prikazane i dio su opsežnijeg materijala od stotinjak radova nastalih u okolicu Subotice. »Snimio sam ih prošle godine obilazeći okolicu biciklom od svibnja sve do listopada«, kaže autor serije fotografija snažne poruke. Jer, osim što snimljena dokumenta prikazuju različite oblike i forme križeva ispred kojih su kroz vrijeme stanovnici iz okruženja iskazivali svoju vjeru, utkali životne priče i molili se, ona puno kazuju i o današnjem stanju tih križeva, nekih dobro očuvanih i mnogih ruiniranih, ošteće-

nih, sve usamljenijih i zapostavljenijih, jer su i njihova salaška okruženja posljednjih desetljeća i godina opustjela. Izložba prikazuje križeve iz različitih mjesta, naselja i sela, postavljene na fotografijama po postajama u crkvi, te se hodom Putem križa stječe i dojam hoda i molitve kroz isto toliko sela i njihovih toponimskih krajeva.

»Neka salaška naselja su sada mahom napuštena, gdje nema previše života, gdje su križevi ostaci prošlosti, prizivanje u sjećanje, osvješćivanje toga prostora gdje se nekad i živjelo i činili se religijski obredi«, iznosi Tomislav

i vjerom

Žigmanov, autor molitvenog teksta »Bunjevački Put križa«. »Osamljenost nam je ko nika sudbina. To kazivam ode pod križem u Žedniku. Svidoče o tom naši salaši. Ti otoci naše samoće. Ti prostori našeg začudnog opstanka! S njevim nestankom kao da i mi nestajemo... Nesnađeni boravimo rasuti svuda«, kazuje narator pred jednom od postaja.

»Snimljeno je oko stotinu križeva, da se umjetnički tematizira, prikaže javnosti i ukaže na pluralnost njihovih formi, stanja i mjesta gdje su se sve nastajali«, kaže Tomislav Žigmanov.

Ujedno fotografije su tematikom i prikazom stanja križeva, potpora i dokument u prilog akciji obnove križeva krajputaša za što se prikuplja novac pretplatom za knjigu (molitvenik) »Bunjevački Put križa« i dragovoljnim priložima. U 2013. godini planira se obnoviti Kopilovićev križ na Somborskom putu, poslije Male Bosne, i raspelo na Kalvariji u Bajmoku.

ZAPISANE DAVNE NOTE

Put križa u crkvi sv. Jurja na Čistu srijedu pratio je i osoben glazbeni ugođaj: vjeruje se kako se pedesetak godina nije začuo napjev za ovu priliku pripreman i izvođen od zbora »Svete Cecilije« crkve sv. Mihovila. A iza ekskluzivnog prikaza pjesme koja je pratila križni put čitavo je istraživanje.

»Napjevi su se tijekom vremena mijenjali uz pobožnost križnog puta, ali smo zahva-

ljujući Đuli Milodanović udanoj Kujundžić rekonstruirali ovu davno izvedenu pjesmu. Ona se pjevala prije Drugog svjetskog rata u Starom Žedniku, a za pretpostaviti je i u drugim crkvama«, kaže Tomislav Žigmanov.

Napravljena je snimka pjevanja Đule Milodanović Kujundžić, prema kojoj je profesor tambure u Muzičkoj školi Vojislav Temunović notirao zapis. Prema ovom zapisu je crkveni zbor pripremio izvođenje. »Sada je napjev sačuvan i tonskim i notnim zapisom«, kaže Temunović. Prema zapisu ga sada mogu izvoditi zborovi koji to budu željeli.

Ustanovljeno je i podrijetlo teksta ove pjesme, potječe iz molitvenika »Slava Božja« iz 1908. godine čiji je autor biskup *Lajčo Budanović*. Tomislav Žigmanov navodi kako je i ovim timskim istraživačkim radom okupljenih oko projekta »Bunjevački Put križa« dio baštine otrgnut od zaborava, javno prikazan i sačuvan za daljnje korištenje.

K. Korponaić

POZIV NA PRETPLATU ZA KNJIGU »BUNJEVAČKI PUT KRIŽA«

Predbilježbom do 17. ožujka 2013. kao pretplatnik stječete pravo objave imena i prezimena u knjizi. Prijaviti se možete kod povjerenika ili izvršiti uplatu na račun: Hrvatska čitaonica, Bele Gabrića 21, Subotica, »za Bunjevački put križa«, rač. br. 325-9500900020208-98.

Pridržavajući se stroge forme ove pobožnosti, posve vjerran nosećim teološkim sastavnicama, **Tomislav Žigmanov** je s unosom etnografskih, krajolikih i povijesnih sadržaja bunjevačkih Hrvata sačinio »Bunjevački Put križa«. Knjigu će pratiti i fotografije križeva krajputaša **Augustina Jurige**, snimljenih u okolini Subotice, kao i crteži postaja koji su djelo **Antuna Rudinskog**.

Osim aktivnog sudjelovanja u ovoj pobožnosti, ljudi okupljeni oko projekta »Bunjevački Put križa« žele dati svoj skromni prinos revitalizaciji vlastitog vjerskog nasljeđa. **Pretplatom za knjigu**, naime, **pomoći ćete obnovu Kopilovićevog križa** na Somborskom putu između Male Bosne i skretanja za Tavankut, **i obnovu raspela na Kalvariji u Bajmaku**.

Cijena u pretplati za knjigu za pojedinca je 400,00 dinara (ili 40 Kn/Hrvatska ili 10 Eu/inozemstvo). Od toga će organizatori pokriti najosnovnije materijalne troškove, a ostatak novca bit će namijenjen za obnovu navedenih križeva. Svaki pretplatnik bit će naveden imenom i prezimenom na kraju knjige. Naravno, pojedinci, ali i poduzeća, mogu uplatiti i više...

Postanite podupiratelj naklade knjiga Hrvata u Vojvodini!

Podržite obnovu dijela naše bogate vjerske baštine!

MLIJEČNA STAZA GUBI SJAJ

Svete krave industrijske prehrane

Srbija više od pola godine nije kontrolirala mlijeko * Oko 10 posto mlijeka neispravno * Ostatak je ispravan jer naš pravilnik dopušta deset puta više štetnih tvari nego EU * Sumrak subotičke Mljekare

Prije dva tjedna kao bomba je odjeknula vijest o neispravnosti nekog mlijeka u Hrvatskoj. Naime, Ministarstvo poljoprivrede RH naložilo je Vindiji i Dukatu povlačenje pojedinih šarži mlijeka zbog povećane koncentracije aflatoksina, nakon upozorenja iz Bosne i Hercegovine. Utvrđene su koncentracije aflatoksina M1 manjih odstupanja od dopuštenih, a uzorci su poslani i u Referentni laboratorij u Beč radi dodatne potvrde nalaza. Proizvođačima je naložen opoziv i povlačenje iz prodaje s hrvatskog i svih ostalih tržišta određenih proizvoda. Aflatoksini ranije nisu bili zabilježeni u Hrvatskoj, a asocirani su s mnogim bolestima kod životinja i ljudi jer oštećuju jetra i druge organe, te izazivaju rak jetra.

ČIJE JE MLIJEKO?

Mato Mlinarić, predsjednik Nezavisnih hrvatskih seljaka, pozvao je resornog ministra da domaćem mlijeku osigura veći plasman te zatražio više ulaganja u pasterizaciju i mljekomate. Udruga Nezavisni hrvatski seljaci u više je navrata upozoravala da je mlijeko iz uvoza upitne kakvoće:

»Bilo je samo pitanje dana kada će to mlijeko biti povučeno s tržišta«, izjavio je ispred Dukatova pogona Sirele u Bjelovaru Mato Mlinarić.

»Mi se stalno zalažemo da naši građani konzumiraju domaće mlijeko kojeg dio

završava negdje preko granice, a onda naši ljudi moraju konzumirati ovo smeće koje nam stiže iz uvoza«, kazao je ponavljajući kako nije problem u domaćim farmama, nego u uvoznom mlijeku.

Međutim, Ministarstvo poljoprivrede Hrvatske odbacilo je nagađanja da sporno mlijeko potječe iz uvoza. Pomoćnica ministra poljoprivrede *Mirjana Mataušić-Pišl* rekla je novinarima kako su i mlijeko i kukuruz kojim je hranjena stoka bili domaći, odbacivši time nagađanja pojedinih udruga poljoprivrednika da je za sve krivo uvozno mlijeko.

SOMBOLED

Kompanija »Somboled« iz grupacije Dukat priopćila je kako iz Hrvatske ne uvozi mlijeko za koje se sumnja da posjeduje povećanu koncentraciju aflatoksina, tako da sporni proizvodi uopće nisu prisutni na srpskom tržištu. »Somboled mnogo ulaže u kvalitetu sirovine i gotovog proizvoda, stoga srpski potrošači mogu biti sigurni u kvalitetu i zdravstvenu ispravnost Dukatovih proizvoda«, navedeno je u priopćenju, te se dodaje kako je izvor spornih supstancija stočna hrana korištena na farmama muznih krava.

»Dukat d.d. obustavlja otkup mlijeka sa svih farmi muznih krava gdje je utvrđena povećana koncentracija spornih supstancija.«

MLJEKARA SUBOTICA

Subotička Mljekara se također našla u medijima, ali iz drugog razloga. Od prošloga tjedna sindikat je započeo štrajk upozorenja, a rad se obustavlja svakog dana od 13 do 14 sati. Predsjednica tvorničkog Samostalnog sindikata *Jelena Nimčević* izjavila je kako će štrajk trajati sve dok predstavnici poslodavaca ne pristanu na socijalni dijalog i sjednu za pregovarački stol. Radi se o nezadovoljstvu novom sistematizacijom i odlukom Imleka da 25 vozača prijeđe u poduzeće »Nacionalna logistika«. Sindikat zahtijeva odgađanje ovakve odluke za godinu dana.

Štrajku upozorenja prisustvovali su predsjednik republičkog odbora poljoprivrede *Dragan Zarubica*, predsjednik pokrajinskog odbora poljoprivrede *Miodrag Bradonjić*, kao i predsjednik te tajnik gradskog odbora subotičkog sindikata *Milan Popović* i *Stevan Hudić*. U ponedjeljak je predstavnik sindikata primio gradonačelnik Subotice *Modest Dulić*, obećavši im pomoć.

Podsjećamo kako je sredinom studenoga prošle godine Nimčević izjavila agenciji Beta da mljekaru iz Subotice čeka »sudbina« zemunske, pivničke, odžačke, novosadske i zaječarske mljekare.

»Uvjeravaju nas kako se cjelokupna reorganizacija radi zbog smanjenja troškova proizvodnje, a dokazano je da ne postoji ekonomska opravdanost prebacivanja naših odjela

u nacionalni log. Mi nismo protiv našeg poslodavca i ne radimo protiv njega, ali se ne slažemo s nekim njegovim postupcima«, rekla je nedavno Jelena Nimčević.

Mljekara »Subotica« ne samo što je zapošljavala 250 radnika, već je i jedina domaća mljekara koja ima dozvole za izvoz i sve međunarodne certifikate kojima se potvrđuje da je ovdašnji proces proizvodnje isti kao i u bilo kojoj drugoj mljekari u Europi. Subotička mljekara surađuje s 237 farmi i do nedavno su prerađivali oko 170.000 litara dnevno, što se nakon zatvaranja okolnih mljekara povećalo do 220.000 litara.

No, stvar nije cjelovita ako se ne sagleda i propast mnogih malih proizvođača mlijeka

posljednjih godina, jer su ulazne kvote povećane, tj. nisu preuzimane manje količine mlijeka. Neki su se proizvođači zadužili kako bi odgovorili tim zahtjevima, no mnogi su zbog tih kredita i propali.

NOVI SAD

Novosadska mljekara je od 2008. u sastavu AD »Imlek«, koji posluje u sastavu Investicionog fonda »Salford«, koji ju je kupio još 2003.

»O zatvaranju mljekare u tvrtki se šuška od 2003. godine, od kada je vlasnik mljekare »Salford«, sve je činjeno da do ovakvog ishoda dođe. U međuvremenu je »Salford« pozatvarao mljekare u manjim mjestima u Vojvodini«, rekla je predsjednica Gradskog

odbora Samostalnog sindikata poljoprivrede *Branka Popović* dodavši, kako je Imlek sve radio u tišini ne obavještavajući nikoga o poslovnim namjerama.

Poznato je da u Mljekari Subotica radi 12 bivših radnika »Novosadske mlekar« koji svaki dan putuju 200 kilometara do svog radnog mesta. Dok imaju organizirani prijevoz svi rade u dnevnoj smeni, što je podrazumijevalo da se Subotičani prebace u noćnu smenu.

INDUSTRIJA

Prije dva mjeseca na programu Hrvatske televizije emitiran je dokumentarni film *Hrana doo* (Istina o prehrambenoj industriji) koji otkriva neke stvari o ovoj temi. Prikazano je kako iza kulisa funkcionira prehrambena industrija u sferi uzgoja krava, mlijeka, pilića itd. na način da se gledatelj dobro zamisli čime se uopće hrani. Ilustrirani su pilići s neprirodno velikim grudima, soja otporna na herbicide, rajčica koja ne truli, krave koje žive u vlastitom izmetu te se njihovo meso tretira otrovom kako bi se pobile opasne bakterije. Ovaj dokumentarac snimljen 2008. godine u režiji *Robert Kennera* može se naći na internetu s hrvatskim titlovima, a pojašnjava kako se kontrolira tržište hrane i na koji način velike kompanije izravno utječu na naše zdravlje. Mali proizvođači hrane diljem svijeta se uništavaju kako bi krupni kapital zagospodario vitalnom granom ljudskog opstanka. Je li to odgovor zašto sve veći broj ljudi obolijeva od teških bolesti? U SAD-u je postalo nezakonito prodavati sirovo mlijeko te se vrše čak i racije na farmama.

RECIKLAŽA MLJEKA

No, neke stvari su ipak malo napuhane. Tako se ljetos širom ex-SFRJ pisalo u medijima da se u pojedinim zemljama u regiji reciklira mlijeko kojem je istekao rok trajanja. Dakle, da se nakon tehničke obrade ponovno vraća na tržište, što je izazvalo brojna pitanja u javnosti.

U Ministarstvu poljoprivrede i trgovine, čija je Veterinarska inspekcija zadužena za kontrolu ispravnosti i kvalitete hrane životinjskog podrijetla, utvrdili su kako nitko u Srbiji nema tehničke uvjete za takav proces.

»U Srbiji se mlijeko ne reciklira, jer ne postoji linija za pasterizaciju na 190 stupnjeva. Veterinarski inspektori redovito kontroliraju proizvodnju ove namirnice, od ulaska sirovine u tvornicu, do konačnog proizvoda u prodavaonicama, pa možemo reći kako iz zatvorenog sustava proizvodnje mlijeka i mlječnih proizvoda dobivamo sigurne finalne produkte, koji odgovaraju Pravilniku o kvaliteti«, istaknuli su.

Oni dodaju kako se mlijeko kojem istekne rok trajanja proglašava neupotrebljivim i uništava u kafileriji u Čupriji.

Naravno, naša inspekcija ne kontrolira inozemstvo. U Srbiji se broj goveda procjenjuje na oko 938.000, jer je njihov broj je za jedno desetljeće opao za oko 20 posto. Dakle, vjerojatno se i proizvodnja smanjila, a sjećamo se drame s nestašicom mlijeka od prije nekoliko godina kada je dopušten uvoz stranog mlijeka.

Kada je već spomenuta sterilizacija, valja znati i kako se suvremena sterilizacija odvija na oko 120 °C. Danas u svijetu prevladuje sterilizacija u protoku (UHT = ultra visokom

temperaturom) prije pakiranja. Konzerviranje mlijeka je iznuđena tehnološka operacija koja ima i negativne utjecaje, jer uništava ne samo negativne već i korisne sastojke mlijeka.

TROVANJE PO ZAKONU

Vratimo se prvoj informaciji iz ovog teksta. Nakon skandala s hrvatskim mlijekom, u Srbiji je provedena analiza 300 uzoraka mlijeka iz prodaje. Utvrđeno je kako su 272 uzorka sigurna, dok je kod 28 uzoraka otkriven kancerogeni aflatoksin na granici dopuštenih vrijednosti, priopćilo je Ministarstvo poljoprivrede. Istaknuto je kako će, ukoliko daljnje analize dokažu prisustvo aflatoksina M1 u nekom od uzoraka, Ministarstvo poljoprivrede objaviti o kojem je mlijeku i kojim proizvođačima riječ, i naložiti da se prema njima provedu mjere u skladu sa zakonom. No, dopuštena količina aflatoksina po našim zakonima je deset puta veća nego u zemljama EU, pa i Hrvatskoj. To, naime, dopušta Pravilnik o količini otrovnih supstancija u namirnicama, prenose mediji. Ovaj podatak je dodatno podigao paniku među potrošačima, a Ministarstvo poljoprivrede odgovara:

»Ta razlika ne znači puno. Naime, sve laboratorijske analize u našoj se zemlji rade prema europskim standardima, upravo zbog toga što se domaći proizvodi izvoze u Europu, a i njihova hrana dolazi kod nas.«

Poslije ovih neuvjerljivih informacija slijedi još jedna. Ispalo je da kontrole mlijeka u Srbiji nisu rađene punih sedam mjeseci. Na pitanja novinara zašto od srpnja nisu rađene kontrole, odgovor nije dan.

Nikola Perušić

KRIŽEVI U SOMBORU I OKOLICI

Odras pobožnosti i zahvale

Kamene ili zidane križeve podizali su pojedinci ili obitelji uglavnom na svojim imanjima kao odraz pobožnosti ili zavjeta

U Somboru i njegovoj okolici u XIX. i početkom XX. stoljeća bilo je nekoliko desetina uglavnom kamenih križeva. Križevi koji su podizani u okolici Sombora pokraj imanja i cesta bili su osobni čin, uglavnom imućnih obitelji, koje su na takav način izražavale svoju zahvalu Bogu. Međutim, nisu križevi podizani samo u okolici Sombora, već i na mnogim mjestima u gradu. Neki od njih očuvani su i danas, a za neke se zna samo po starim kartama na kojima su bili ucrtani.

NA BEZDANSKOJ CESTI TRI KRIŽA

Milan Stepanović, somborski kroničar i publicist, između ostaloga prikupljao je i podatke o križevima u Somboru, pa nam je za ovu temu upravo on bio dragocjen sugovornik. »Prema podacima koje ja imam, jedan od prvih križeva bio je drveni križ u salaškom naselju Gradina. Naime, Gradski magistrat dao je 24 jutra zemlje za kosidbu ocima franjevačkog samostana, kao upraviteljima somborske parohije, dana 10. prosinca 1749. godine. Za sjećanje na ovo navedeni oci su, na brežuljku ove livade, podigli drveni križ, čiji se ostaci u zemlji nalaze 1787. godine (zabilješka iz Kronike fra Bone Mihaljevića). U salaškom naselju Čičovi križ je postojao 1828. godine, a sadašnje raspelo, koje se

nalazi ispred kapele Snježne Gospe, podignuto je 1864. godine. U ataru salaša Lenija na mapi iz 1833. godine zabilježen je katolički križ. Na Bezdanskim salašima, u stara vremena nije bilo crkvenih objekata, ali je na zemljopisnoj mapi iz 1884. godine ucrtan križ ispod salaša Veselovski. U Nenadiću dugo nije bilo crkvenih obilježja. Jedan kameni križ, uz Čatalinski put, podigla je 1912. godine Julija, rođ. Paštrović, udovica Ivana Stolišića«, kaže Stepanović. Međutim, podizani su križevi ne samo u XIX. stoljeću, već i na samom početku XX. stoljeća. Neki od njih više nema, jer su ih uništili nebriga i vrijeme, a neki i danas stoje iako se imena onih koji su ih podigli teško i s mukom mogu pročitati. Za ovaj tekst obišli smo tri križa na cesti između Bezdana i Sombora. Prvi je u blizini crkve Nikole Tavelića. Podigli su ga 1927. godine Stipan i Stana Matarić, a na križu stoji natpis – Ko se pod ovim križem pomoli neka dođe na nebo Božje. Nekoliko stotina metara dalje, također s lijeve strane, je križ iz 1888. godine koji su podigle obitelji Gromilović i Budimčević. I podno samog Bezdana, okružen oranicama, nalazi se križ iz 1894. godine koji je podigla zahvalna obitelj Varga.

NENADIĆ I GRADINA

Alojzije Firanj i Katarina Firanj su, prikupljajući

podatke o vjeskom životu mještana Nenadića, došli i do podataka o križevima koji su postojali u samom salaškom

pomenut u tekstu, koji i danas stoji usred 'Kočki salaša'. Treći se nalazio u ataru na putu prema mađarskoj

Križ na Bezdanskom putu 1894.

Križ na Bezdanskom putu 1888.

naselju u njegovoj okolici. »Na kraju Nenadića, prema Gakovu, nalazio se križ koji je uništen krajem 70-ih godina prošloga stoljeća. Na samom ulazu u Gakovo stoji još jedan, na žalost, oštećeni križ kojega su podigli bogati Nijemci, prijašnji žitelji Gakova. I na takozvanom Čatalinskom putu, koji pripada Nenadićkom ataru, bila su tri križa. Jedan se nalazio na samom izlasku iz Sombora, na imanju nekadašnjeg veleposjednika Falciona zvanog 'Čira' (danas Poljoprivredna škola), drugi sagrađen 1912. godine, obitelji Stolišić, već

granici i uništen je 40-ih godina prošloga stoljeća. Ta sveta znamenja bila su ovim žiteljima nakon duge, prašnjave, blatne ili snijegom zavijane ceste uspomena na veleposjednike koji su ih na svojim imanjima dali sagrađiti, ali i utjeha i mjesta molitve, mjesta na kojima su se utjecali za pomoć u nevoljama koje su ih često kroz život pratile. Žitelji su 'Kočkih salaša', zbog velike udaljenosti od grada i crkve te loše ceste, kod svoga križa molili i ukrašavali ga cvijećem, osobito u korizmeno vrijeme. Majke i djeca su svakog petka u predvečerje

išli križu moliti krunicu, a djeca bi nosila sezonsko ili poljsko cvijeće i ukrašavala ga«, kaže Firanj.

U Gradini su ostala dva križa, stariji je podignut 1909. godine, a nešto mlađi 1917. godine. Križ iz 1917. godine prije nekoliko godina obnovila je obitelj *Šime Gertnera*, jer taj križ podigli su njegov pradjed *Josip Zetović* i njegova supruga *Đula*, rođena

Križ ispred Karmelićanske crkve

Firanj. Križ iz 1909. godine je na starom Sivačkom putu.

KRIŽEVI U SOMBORU

Razgovor o križevima u Somboru Milan Stepanović počinje pričom o Markovom križu koji je podigao somborski

kapetan *Marko Marković*, unuk prvog somborskog kapetana *Dominika Duje Markovića*, i koji je bio sagrađen na »Lemeškom putu« četrdesetih godina XVIII. stoljeća. »Kameni križ (raspelo) pokraj glavnog ulaza u crkvu Svetog Trojstva, s figurama Djeve Marije i svetog apostola Ivana (Bogoslova), zadužbina je *Klare Latinović*, udovice *Peidelhauser*, iz 1827. godine. Kameni križ na vašarištu ispred Županije (koji je nakon izgradnje karmelske crkve bliži crkvi nego Županiji), s natpisom na njemačkom jeziku, podigla je 1829. godine *Ana Gfeler*, iz poznate somborske njemačke zidarske obitelji. Križ ispred kapelice na Malom katoličkom groblju podignut je tridesetih godina XIX. stoljeća. Jedan katolički križ nalazio se i ispred hotela 'Lovački rog', na ulazu u nekadašnju Školsku ulicu (sada Laze Kostića)«, kaže Stepanović. Prema njegovim riječima na mapi Sombora iz 1835. godine katolički križevi su označeni i u Florijanovoj, danas Batinskoj ulici, na Sončanskom putu, na Staparskom putu, na vašarištu i na raskrsnici Venca i Mlaka, kod današnje Beogradske ulice.

Sigurno u ovom tekstu nismo uspjeli pobrojiti sve križeve koji su postojali ili i danas još postoje u Somboru i okolici. Ovo su samo podaci koje smo uspjeli prikupiti za ovaj tekst, a želja nam je bila skrenuti pažnju na jedan od načina izražavanja pobožnosti Hrvata i drugog katoličkog življa na ovim prostorima.

Zlata Vasiljević

Obiteljska pobožnost

Križevi su odraz pobožnosti obitelji ili pojedinaca koji su ih podizali. Najčešće su podizani kao zavjet u nesrećama, bolestima ili radostima. Podizani su na dijelovima imanja koji su bili dostupni i ostalim ljudima, pa su bili mjesta za molitvu i ostalima. U Somboru i okolici križevi su betonski ili zidani.

GODIŠNJA SKUPŠTINA HKUPD-A »STANISLAV PREPREK«

Bogatiji za žensku pjevačku skupinu

Redovita godišnja skupština HKUPD-a »Stanislav Preprek« iz Novog Sada održana je u subotu, 16. veljače. Predsjednik društva *Marijan Sabljak* podnio je Izvešće o radu društva u protekloj godini posebno naglasivši kako je većina planiranih aktivnosti završena. Društvo je od prošle

Izvešće o radu podnio je predsjednik društva *Marijan Sabljak*

godine bogatije za žensku pjevačku skupinu koja je već imala prigodu gostovati izvan zemlje. Skupina koju vodi *Dobrivoj Janković* sudjelovala je u prosincu na zajedničkom koncertu sa slovačkim KUD-om u Podgorici i Danilovgradu. Izvedena je i drama »Nora danas« i tiskana je još jedna zbirka pjesama »Preprekovo proljeće«. Tema skupštine bio je i plan aktivnosti za 2013. godinu. Društvo planira nastupati sa spomenutom predstavom i izvan Novog Sada, pa i izvan zemlje, već se uveliko radi na prikupljanju materijala za novu zbirku pjesama, priprema se izložba u povodu Uskrsa, kao i mnoge druge aktivnosti. Financijsko izvješće podnio je *Stanko Krstin* apostrofirajući kako je društvo prenijelo dio sredstava u ovu godinu, kao i da je poslovanje društva bilo u potpunosti sukladno propisima. Pred društvom se nalazi i postupak usklađivanja akata ukoliko se usvoji novi Zakon o udrugama. Obraćajući se nazočnima članica društva *Marija Lovrić* je zamolila da se na sjednicama HNV-a podupru ideje društva u pogledu pisanja projekata i apliciranja na natječe, što društvo redovito prati.

M. H.

JOŠ JEDAN NEUSPJELI POKUŠAJ PRODAJE BRODOGRADILIŠTA U BAČKOM MONOŠTORU

Brodari i dalje nasukani

Nema posla za majstore koji su nekada radili za Nizozemsku

**Ni treći pokušaj
prodaje imovine
brodogradili-
šta »Terratrade-
Brodoremont« u stečaju
nije uspio,
pa se budući vlasnik
traži i dalje. Uskoro
će biti objavljen
četvrti oglas o prodaji**

Izgleda da se monoštorskim brodarima baš ne da. Prvo se činilo kako će dobiti novog vlasnika iz Hrvatske, a kada je ta prodaja propala pojavili su se somborski investitori spremni pokrenuti brodogradilište. Međutim, i ta je prodaja bila bez uspjeha, pa će se na novi početak, ukoliko ga uopće i bude, još pričekati. »Na trećem javnom pozivu za prodaju imovine brodogradilišta bio je samo jedan zainteresirani kupac i to 'Vip group' iz Sombora. Oni su dali ponudu za kupovinu imovine brodogradilišta, ali ne i za nezavršeni brod koji je također na prodaji. Ponudena cijena bila je oko 240.000 eura. To je bio treći pokušaj prodaje brodogradilišta. Novi oglas o prodaji bit će raspisan, ali ću ja kao stečajni upravitelj poštovati volju razlučnih vjerovnika o načinu i metodi prodaje. To može biti javna dražba, prikupljanje ponuda ili prodaja neposrednom pogodbom«, kaže stečajni upravitelj bro-

dogradilišta *Milorad Veljović*. Naveći vjerovnici su OTP banka i Banka Inteza.

Za mnoge koji su pratili događanja oko prodaje brodogradilišta baš i nije bilo neke poslovne logike da se umjesto *Miroslavu Reljanoviću* iz Hrvatske, koji je za imovinu i brod nudio oko 470.000 eura, na trećoj prodaji proda samo imovina i to za oko 240.000

se mjesecima. Prvo je kao vlasnik već viđen *Miroslav Reljanović* iz Hrvatske, koji je kupio i brodogradilište u Bezdanu. On je tada najavio kako bi ta dva brodogradilišta dopunjavala jedan drugoga. Međutim, njegovu su ponudu vjerovnici odbili. Na trećoj prodaji nije niti sudjelovao, ali se zato pojavila domaća »Vip grupa«, čiji je partner bio »Yu

majstori, a njihovi su brodovi plovili put Nizozemske. Već skoro tri godine ovo brodogradilište ne radi. »U tom brodogradilištu nekada je radilo oko 150 radnika iz Bačkog Monoštora, dakle za njega je bilo vezano oko 150 obitelji. I ne samo to. Brodogradilište je pomagalo i selu. Očekujemo da netko kupi brodogradilište i pokrene proizvodnju. Neki od nekadašnjih radnika rade u okolnim mjestima, neki su otišli u inozemstvo, neki su bez posla, ali mislim da bi se svi rado vratili u naše brodogradilište«, kaže zamjenik predsjednika Savjeta MZ »Bački Monoštor« *Darko Kusturin*.

Brodogradilište je do prodaje izdano u zakup, kako bi se osigurao novac za plaćanje osnovnih troškova. Stečaj je otvoren ožujka 2011. godine, kada je više od 130 radnika dobilo otkaze. Većinski vlasnik bila je beogradska tvrtka »Terratrade«.

Z. Vasiljević

Radnici bez zarada

U momentu otvaranja stečaja radnicima je brodogradilište dugovalo 12 zarada. Oni su svibnja 2011. godine Fondu solidarnosti podnijeli zahtjev za isplatu neisplaćenih zarada. Međutim, imali su pravo podnijeti zahtjev za isplatu samo devet zarada i to na razini minimalca. Poslije nekoliko zahtjeva za dopunu, dokumentaciju su kompletirali svibnja prošle godine, ali im do danas nije isplaćen ni dinar.

eura. Izgleda je prevladala ekonomska logika, odnosno namjera vjerovnika da od prodaje naplate što više svojih potraživanja, pa ponuda »Vip grupe« nije prihvaćena.

O prodaji brodogradilišta, kao gotovoj stvari, govori

agent« iz Bezdana. Plan je bio da se u Monošturu radi remont barži i manjih brodova. Sada ništa ni od toga, pa će Bački Monoštor i dalje biti bez ijednog većeg poduzeća. Samo prije nekoliko godina u brodogradilištu su radili vrsni

SKUPŠTINA HKD-A »ŠID«

Veliki planovi mladog društva

I u budućem periodu društvo će nastojati odazvati se svim pozivima na kulturne manifestacije, humanitarne koncerte, općinske i regionalne smotre...

Redovita godišnja skupština Hrvatskog kulturnog društva »Šid« održana je u nedjelju, 17. veljače, u prostorijama župne kuće u Šidu. Na dnevnom redu našlo se nekoliko točaka, između ostalih točka o izboru radnih tijela Skupštine, poslije čega je predsjednik društva *Josip Hodak* podnio izvješće o radu društva u protekloj 2012. godini. Tom prigodom on je istaknuo da su članovi tog društva imali brojne nastupe u Srbiji i u Republici Hrvatskoj, gdje su pokazali svoje znanje i umijeće. Također, na više manifestacija su se protekle godine, osim članova folklorne i tamburaške skupine, u više gradova javnosti predstavile i članice aktiva žena »Šokice«, koje također vrijedno rade u okviru aktivnosti toga društva i stvaraju svoje rukotvorine. Jedna od sugestija bila je od strane dr. *Pavla Sklenara* koji je istaknuo da se tijekom 2012. godine vrijedno radilo, ali da se u budućem periodu treba popraviti financijski status društva i također poraditi na tome da se oformi pjevačka mješovita

skupina. Financijsko izvješće podnijela je *Marija Pavlović-Vulić*, istaknuvši da se društvo prošle godine financiralo

gram rada za sljedeći period, istaknuvši da će se i ubuduće nastaviti dobra suradnja s Općinom Šid, Kulturnim cen-

Svoje mišljenje o radu društva iznijeli su i njegovi članovi:

Mara Ralblovski, Sot

Počela sam plesati u društvu i meni se jako sviđa. Nastojim dolaziti redovito na probe, a pokušat ću uključiti i svoju djecu u rad nekih sekcija. Najviše dolazim zbog druženja i zbog očuvanja tradicije i običaja naših predaka.

Mija Davčik, Sot

Jedva sam čekao da se osnuje takvo društvo, da se vidi da postojimo u ovom dijelu Srijema. To mi leži u srcu, a inače obožavam sve starine, njegujem običaje i tradiciju, a svi članovi moje obitelji, od najstarijeg do najmlađeg, uključeni su u rad društva u više sekcija.

Vinko Furik, Šid

Tek sam se učlanio jer mi se mnogo svidjelo. Volim glazbu, znam svirati i volim druženje, a važno mi je očuvanje tradicije i nacionalnog identiteta.

samo putem donacija, ponajviše Veleposlanstva Republike Hrvatske, Hrvatskog nacionalnog vijeća i MZ Šid. Dan je prijedlog da se u ovoj godini uvede simbolična članarina za članove društva.

Potpredsjednik društva *Josip Pavlović* iznio je pro-

trom, Radio Šidom i Mjesnom zajednicom, a ovom prigodom *Pavlović* je posebno pohvalio medijski popraćene događaje u tjedniku »Hrvatska riječ«, kao i u lokalnim glasilima. I u budućem periodu društvo će nastojati odazvati se svim pozivima na kulturne manife-

stacije, humanitarne koncerte, općinske i regionalne smotre... Istaknuta je dobra suradnja s vlač. *Nikicom Bošnjakovićem*. *Pavlović* je istaknuo da je tendencija da se broj članova društva i u narednom periodu poveća: »U okviru literarne sekcije planira se organiziranje književnih večeri, kao i formiranje recitatorske sekcije s perspektivom da u budućnosti preraste u dramsku sekciju, za čiju realizaciju je zadužena *Vera Radivojkov*. Planirano je i organiziranje likovne kolonije, kao i nastavak rada aktiva žena »Šokice«, s kreativnim radionicama zlatoveza i suradnjom s drugim udrugama, kako iz Šida tako i iz ostalih mjesta u Republici Hrvatskoj«, izjavio je *Pavlović*.

Sve točke dnevnog reda jednoglasno su usvojene, a jedan od prijedloga od strane Vere *Radivojkov* bio je da se u okviru prostorija društva napravi mala knjižnica, a prvu donaciju učinit će upravo ona zbirkom knjiga hrvatskih autora. Vlač. *Nikica Bošnjaković*, koji je također nazočio skupštini, istaknuo je da je Crkva majka koja je porodila HKD »Šid« i da članovi društva nastave putom gdje će se prepoznati kao kršćani, kao vjernici, istaknuvši na kraju da mu je velika želja da sadašnji prostor župne kuće preraste jednoga dana u veliki pastoralni centar.

S. Darabašić

»Šokadija« na akademiji u povodu Dana državnosti Srbije

Dan državnosti Republike Srbije u Apatinu je obilježen svečanom akademijom u četvrtak, 24. veljače. U bogatom kulturno-umjetničkom programu sudjelovali su Gradski zbor »Jedinstvo«, te kulturno-umjetnička društva iz svih naseljenih mjesta Općine Apatin. O značaju Dana državnosti Republike Srbije govorila je profesorica povijesti *Bosiljka Popović*. Folklorna sekcija odraslih KPZH »Šokadija« iz Sonte izvela je splet šokačkih pjesama i plesova »Vesela je Šokadija« u koreografiji *Zvonka Tadijana*.

I. A.

ODABRAN PREDSTAVNIK REPUBLIKE SRBIJE ZA NAGRADU VIJEĆA EUROPE ZA PREDIO

Bački Monoštor kandidat za nagradu

Ono što ovaj projekt čini posebno vrijednim odnosi se na evidentnu jaku svijest lokalnog pučanstva o kvaliteti predjela u kojem ljudi žive i njihovoj spremnosti da kroz različite aktivnosti, iz područja poljoprivrede i turizma, očuvaju nositelje karaktera ovog predjela

Monoštor je dobar primjer života ljudi u skladu s prirodom, uz očuvanje kulturnih, bioloških i etnoloških vrijednosti. Posljednjih je godina poznat po razvoju turizma kao sredstva za očuvanje prirodnih bogatstava i kulture, uz potporu lokalne samouprave, pokrajinskih i republičkih institucija, kao i organizacija koje se bave zaštitom prirode, te kulturnog naslijeđa.

ZAŠTITA I UNAPREĐENJE SPECIFIČNOG KARAKTERA PREDJELA

U Ministarstvu prirodnih resursa, rudarstva i prostornog planiranja krajem siječnja održan je sastanak ekspertnog tima za izbor projekata nagrade Vijeća Europe za predio. Sastanku su nazočili, osim predstavnika Ministarstva i predstavnici Ministarstva kulture i informiranja, Šumarskog fakulteta, Zavoda za zaštitu okoliša i Zavoda za urbanizam Vojvodine. U izboru od tri projekta, projekt Udruge građana »Podunav« iz Bačkog Monoštora »Kapija Gornjeg Podunavlja« odabran je za predstavnika Republike Srbije za nagradu Vijeća Europe za predio.

»Upravljanje i zaštita ovog predjela sagledani su kako kroz predjelni koncept, tako i kroz teritorij koji je uglavnom definiran granicama Specijalnog rezervata prirode. Ono što ovaj projekt čini posebno vrijednim odnosi

se na evidentnu jaku svijest lokalnog pučanstva o kvaliteti predjela u kome ljudi žive i njihovoj spremnosti da kroz različite aktivnosti, iz područja poljoprivrede i turizma, očuvaju nositelje karaktera ovog predjela.

Predio Bačkog Monoštora također karakterizira i autentično kulturno naslijeđe prikazano kroz mnoštvo izvornih običaja, folklor, jezik, tradicionalnu narodnu nošnju, hranu, glazbu. Održivost i perspektiva ovog projekta ogleda se i u prekograničnoj suradnji na regionalnoj razini čija bi realizacija pridonijela provođenju

zajedničkih programa vezanih za predjele«, obrazloženo je u Ministarstvu.

Zaštita i unapređenje specifičnog karaktera predjela je kroz različite modalitete dio zakonskih dokumenata koji se bave planiranjem prostornog razvoja, zaštitom okoliša, ruralnim i turističkim razvojem Republike Srbije.

USPJEŠNO SAČUVAN IDENTITET I KULTURA

»Bački Monoštor je selo koje je uspješno sačuvalo svoj identitet i kulturu. Svatko tko posjeti Monoštor, ne može

ostati ravnodušan prema njegovim čarima, utkanim u nošnje, mirise domaćih specijaliteta i zvucima prirode. Sve ovo je značajan potencijal za održivi razvoj mjesta, kao i regije, što je prepoznato kako od strane domaćih, tako i međunarodnih organizacija.

Ove godine, na našu veliku radost, primjer Bačkog Monoštora i naše udruge odabrani su od strane Ministarstva prirodnih resursa, rudarstva i prostornog planiranja za punopravnog predstavnika Republike Srbije na natječaju za European Landscape Award. Prethodni poziv bio je 2011. godine, kada Srbija još nije bila potpisnica ove konvencije, no ipak je naša udruga sudjelovala na natječaju, te primila posebnu pohvalu, s obzirom na kvalitetu projekta i dobru inicijativu. Ovo priznanje se dodjeljuje svake dvije godine za izuzetna dostignuća i dobre primjere jedinstva prirode i stanovništva koje živi u skladu s njom, njegujući svoja kulturna i tradicionalna bogatstva. Velika je stvar i samo sudjelovati na ovome natječaju, a da ne govorimo o doprinosu promidžbe našega sela, grada i regije«, riječi su tajnice UG »Podunav« Zdenke Mitić.

S uvjerenjem da predio ima suštinski značaj za dobrobit pojedinca i društva i da njegova zaštita, upravljanje i planiranje svima nameću određena prava i obveze, a nastojeći da odgovore na želju javnosti da uživa u predjelima visoke kvalitete i

da igra aktivnu ulogu u razvoju predjela, države članice Vijeća Europe potpisale su ovu konvenciju (želeći i dati novi instrument posvećen isključivo zaštiti, upravljanju i planiranju svih predjela u Europi). Narodna skupština Republike Srbije na četvrtoj sjednici prvog redovitog zasjedanja u 2011. godini 25. svibnja 2011. godine potvrdila je Europsku konvenciju o predjelu, sačinjenu u Firenci 20. listopada 2000. godine.

Konvencija se primjenjuje na cjelokupni teritorij strana

potpisnica i obuhvaća prirodna, seoska, gradska i prigradska područja. Konvencija obuhvaća kopno, kopnene vode i morska područja. Odnosi se na predjele koji se mogu smatrati izuzetnim, kao i na svaki-danšnje ili degradirane predjele.

Povjerenstvo sastavljeno od ministara Vijeća Europe krajem godine će zasjedati i odabrati najbolje projekte, a svi oni će služiti kao pokazni primjer za implementaciju konvencije u svakoj od zemalja.

Z. M.

Hodočašće na Bikovu pod Jurićev križ

Na Čistu srijedu, 13. veljače, vjernici iz Subotice i Bikova okupili su se u župnoj crkvi na Bikovu na svetoj misi i na obredu pepeljenja koje je predvodio vlč. *Julije Bašić*. Poslije misnog slavlja vjernici su se i ove godine, po 13. put zaredom, uputili hodočaštitu pod Jurićev križ (podignut 1911. godine, a obnovljen 2000.), no ove godine prvi put zbog vremenskih uvjeta nije se išlo pješice već traktorima domaćina. Nakon duhovne, uslijedila je i tjelesna okrepna u dvorani župnog ureda, uz suhu pogaču, kokice i čaj što su pripremile vrijedne Bikovčanke.

M. V.

Predavanje »Aktualnosti u poljoprivredi« održana u Rumi

Predavanje s temom »Aktualnosti u poljoprivredi« održano je u prostorijama HKPD-a »Matija Gubec« iz Rume u utorak, 12. veljače. Predavanje su održali eminentni stručnjaci s Instituta za ratarstvo i povrtlarstvo iz Novog Sada: dr. *Đorđe Jocković*, prof. *Branko Marinković* i *Goran Malidža*. Suradnja HKPD-a »Matija Gubec« s Institutom za ratarstvo i povrtlarstvo iz Novog Sada traje već dugi niz godina i početkom svake godine stručnjaci ove poznate ustanove održe predavanje u Rumi, gdje upoznaju poljoprivrednike s najnovijim preparatima i sredstvima za zaštitu povrtlarskih i ratarskih kultura, njihovo prehranjivanje i slično. Po pravilu su ta predavanja dobro posjećena, kako je bilo i ovoga puta.

N. J.

ČESTITAMO: ROĐENJE IVE LETOVIĆ

Taj osjećaj ne može se ispričati

Miroslav i Daniela Letović dobili su početkom siječnja svoje prvo dijete. U subotičkoj bolnici je 6. siječnja u 22,05 svijet ugledala željno očekivana djevojčica. Sa svojih 3.950 grama i 51 cm na rođenju postala je nova, omiljena članica obitelji Letović. Roditelji kažu kako su se za ime *Iva* skupa odlučili. Ime su birali po ljepoti, a ovo im se oboma svidjelo. Porod nije bio ni pretjerano lak niti težak, no da sve dobro prođe brinuo je liječnik dr. *Aleksandar Radulović*.

Iva je prvo dijete Letovićevih, koji su puni dojmova. Oca *Miroslava* svi znaju kao kontraša tamburaškog sastava »Ravnica« i rado je prihvatio poziv da obiteljsku intimu podijeli s našim čitateljima:

»Nama su pričali kako je to kada se rodi dijete, kako to ide i kakav je osjećaj. Volimo djecu i biti s njima, ali ovo je nešto sasvim posebno! Ovako kada nam se rodila Iva, to je potpuno drugi osjećaj, ne može se ispričati nekom drugom, to treba doživjeti i proživjeti. Ništa nam ne pada teško, koliko god da smo umorni ona nam daje snagu da joj se posvetimo«, kaže nježni otac.

Majka *Daniela*, koja je po profesiji učiteljica, također je očarana svojim djetetom:

»Oduvijek sam bila okružena djecom, ali ni sanjala nisam kako je to biti roditelj, imati svoje dijete. Devet mjeseci je mala Iva rasla i mi smo se pripremali za njezin dolazak na svijet, ali tek kada sam je ugledala shvatila sam da je to ljubav na prvi pogled i od tada je ona središte našeg svijeta. Svaki novi dan je izazov za sebe i donosi nešto novo, a nagrada je neprocjenjiva, Ivin osmijeh, pogled, grimasa... Mislim da te ništa ne može pripremiti dovoljno na to što roditeljstvo nosi sa sobom, ali ni na tu neizmjernu ljubav i radost koje to malo biće pruža«, ističe ponosna majka i dodaje:

»Ali, da bismo se bezbrižno i maksimalno mogli posvetiti obvezama oko naše Ive veliku pomoć i podršku pružili su nam roditelji i na tome smo im neizmerno zahvalni.«

Nikola Perušić

Tri kralja i pet krunidbi - borba za hrvatsko-ugarski tron

Piše: dr. Zsombor Szabó

Posljednji hrvatsko-ugarski kralj *Andrija III. Mlečanin (III. Veleneci András)* umro je 1301. godine bez muškog potomka i time se loza Arpadovića prekinula. Između velikaša-oligarha došlo je do borbe čiji će kandidat biti novi kralj bogate Ugarske. Velikaši-baroni su se podijelili u dva tabora. Jedan kandidat je bio *Caroberto*, sin napuljskog kralja Karla II., čija je baka bila iz loze Arpadovića (mnogi povjesničari govore o Karlu Robertu, ali to nije pravilno). Osim Pape, podržavali su ga baroni *Maté Csák*, *Ugrin Csák*, *Amadé Aba*, *Šubići*, zagrebački biskup i *Stevan Dragutin*. Drugi kandidat je bio sin češkog kralja *Vaclava II.* češki princ *Vaclav*. Njemu je prabaka bila iz loze Arpadovića. Njega su podržavali skoro cijeli visoki kler i *Henrik Kőszegi*. Obojica su imali jedanaest godina. Prvo je prigodnom krunom okrunjen za kralja *Caroberto*, na poljani pokraj *Ostragona*, pod imenom *Karlo I. Anžuijski (I. Anjou Károly)* prije svibnja 1301. godine, a u kolovozu iste godine je okrunjen kraljevskom krunom i *Vencel*, češki prijestolonasljednik u *Stonom Beogradu (Székesfehérvár)*. Koristio je ime *Laszló*, poslije smrti oca vratio se u Češku i postao kralj *Vaclav III.* Umjesto njega je za kralja okrunjen 1305. godine i *Oto*, bavarski princ. *Karlo I.* je 1309. godine okrunjen po drugi put u *Budimu*, da bi definitivno 1310. godine postao ugarski kralj, kada je okrunjen i treći put krunom

sv. *Stjepana (Sent Istvána)*. U to doba se već ustanovilo pravilo da ugarsko visoko plemstvo priznaje za kralja samo onoga tko je okrunjen u bazilici sv. *Stjepana* u *Stonom Beogradu*, od strane ostrogonskog nadbiskupa, i to krunom sv. *Stjepana*.¹

PETROVARADIN, MJESTO KRALJEVOG BORAVKA

Hrvatsko-ugarski kralj *Karlo I.* je »protraćio« još trinaest godina u slamanju velikaša jednog po jednog. U početku hrvatske oligarhe nije dirao. Dok su ove borbe trajale sjedište mu je bilo u *Temišvaru (Temesvár)*, a vrlo često je boravio i u *Petrovaradinu*. Oligarsi u okruženju, *Csák Ugrin* i kralj *Dragutin*², davali su mu potporu. Svoju je prijestolnicu iz *Temišvara* i *Petrovaradina* tek 1323. godine premestio u *Višegrad*, koji se nalazio pokraj *Dunava*, između *Estergoma* i *Budima*. *Budimski* građani nisu mu bili naklonjeni, jednom su prilikom čak izrekli anatemu na njega i na *Papu*.

STABILIZACIJA KRALJEVIH PRIHODA - ZLATNA FORINTA

Radi osiguravanja što stabilnijih prihoda kralju, već počet-

¹ Tzv. kruna sv. *Stjepana* je sastavljena tek u XII. stoljeću, od jedne bizantske i jedne latinske krune.

² Kralj srpski *Dragutin* je bio oženjen kćerkom *Stjepana IV.* i njegov sin se računao kao potomak *Arpadovića*. S obzirom da je imao dobre veze s *Anžujcima* odustao je od borbe za ugarsko prijestolje, podržavao je *anžuvina* *Karla I.*, a svoga sina je pripremao da bude kralj *Srbije*, tj. *Raške*.

kom XIII. stoljeća tadašnji *tanokmešter Apodov* sin *Dénes* uveo je novčane reforme u načinu prikupljanja novca u kraljevski trezor. Prvi dio vladavine (23 godine) *Karloj I.* potrošio je na ujedinjenje svoje kraljevine, drugi dio (16 godina) proveo je u stabilizaci-

Kralj *Karlo I. Anžuvina* poslije 1357. godine

ji novca (*valute*) svoje kraljevine preko četiri reforme novčanog sustava. Prvu reformu je izvršio 1325. godine. Umjesto nekontroliranog izvoza zlata i srebra (četvrtina europske proizvodnje u njegovo doba) sam kuje novac po talijanskom, firentinskom (*Firenca*) uzoru (*zlatni fijorin*), i u promet uvodi ugarsku zlatnu forintu. *Ugarska forinta* je bila potpuna kopija firentinske, i težina je bila ista, jedino je bila slabija u čistoti zlata. Kasnije je kovao srebrenjake po češkom uzoru. *Zlatna forinta* se spominje prvi put 1326. Rađena je obvezna zamjena starog, »lošeg« novca, ali i svih vrsta moneta u opticaju za novu stabilnu valutu³. Prilikom ove zamjene

³ Po svjedočenju prikupljača papške desetine oko 1320. godine u *Ugarskoj* u opticaju je bilo istovremeno oko 35 vrsta moneta, a platežno sredstvo je bilo i nekovano sirovo

plaćan je ekstra porez, nazvan »korist kraljevske komore« – *lucrum camarae*.

POČETAK RAZVOJA SLANKAMENA

Slankamen je početkom XIV. stoljeća proglašen kraljevskim gradom *civitas regis*, zbog blizine kraljevog sjedišta i zbog mogućnosti trgovine. Zabilježeno je da je (oko 1336. godine) *Slankamen* platio ekstra porez od 240 gira, što je iznosilo cca 15,36 kg zlata. (Pečuh je plaćao 40 gira, *Zemun* 14 gira itd.)⁴. Obveznu zamjenu određene količine sitnog novca morala je obaviti svaka kuća, odnosno jobadporta godišnje (osim plemstva i Crkve). Ako to ne učine, plaćali su kaznu, a ako je plemić sprečavao svog podanika da to uradi, i on je plaćao kaznu. Osim težnje za uvođenjem jedinstvene i stabilne valute, ovdje vidimo težnju za uvođenjem plaćanja poreza novcem, umjesto naturalnim proizvodima. Treća reforma je ukinula *lucrum camarae* (obveznu zamjenu novca) i uvela plaćanje stalnog »portalnog poreza«, svaka porta je plaćala 3 *groša* ili 18 *denara*. U okviru četvrte reforme, 1338. godine na osnovi zlatne podloge novca određuje kovanje srebrnog novca stalne vrijednosti i uređuje način plaćanja stalnog i izvanrednog poreza za gradove. Stabilna valuta je pospješivala trgovinu, a time i razvoj gradova.

srebro koje se mjerilo po težini.

⁴ Usporedbe radi, 1309. godine kuća na sprat od kamena u *Estergomu* prodana je za 14 kg srebra.

Nagrada za Melindu Šefčić

ZAGREB – *Melinda Šefčić* iz Subotice, studentica prve godine doktorskog studija na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, nagrađena je na natječaju »Maskiraj se digitalno« koji je objavilo poduzeće HSM informatika. Melinda je lani diplomirala na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu s radom »Ogledalo moje duše« (»Mirror of my soul«) koji je postigao veliki uspjeh te je izlagan od Grčke do Italije preko Hrvatske i Srbije. Ovaj njezin rad je prema izboru žirija pobijedio u kategoriji »Najbolji video« osvojivši nagradu »Adobe Premiere Elements 11«, te je pobjednica u kategoriji »Najbolji rad bez obzira na kategoriju« uz koju je osvojila projektor InFocus IN112.

N. P.

Branko Ištvančić završio snimanje novog filma

ZAGREB – Nakon šest tjedana završilo je snimanje novog dugometražnog igranog filma redatelja *Branka Ištvančića*, triler »Most na kraju svijeta«.

Film nastaje po scenariju književnika *Josipa Mlakića*. Radnja se događa kasnih devedesetih, a okosnicu filma čini potraga policajca Filipa (*Aleksandar Bogdanović*) za nestalim starcem u selu gdje žive bosanski Hrvati naseljeni u kućama hrvatskih Srba.

»Most na kraju svijeta« sniman je na lokacijama oko Slunja, u Sisku, Veljunu, Pisarovini, Lasinjskom Sjeničaku, Hrvatskoj Kostajnici i Zagrebu. Film je nastao u koprodukciji Hrvatske (Artizana film i HRT), Bosne i Hercegovine (Heft produkcija) i Srbije (Kinematografska kuća).

Predstava »Tamburaški oproštaj« u Hercegovcu

HERCEGOVAC – Mala scena Hrvatske čitaonice iz Subotice nastupit će na ovogodišnjim XIX. danima hrvatskoga pučkog teatra u Hercegovcu. Oni će u večeras, petak 22. veljače, od 20 sati igrati predstavu »Tamburaški oproštaj«, autora teksta i redatelja *Marjana Kiša*.

Uz domaćine, Pučku scenu Hrvatske čitaonice Hercegovac i Hrvatsku čitaonicu iz Subotice, ove godine sudjeluju Igrokazačko društvo Petrovo Selo, HAK Travnik i Picollo teatar, Stari Grad.

»Dalmatinska večer« u Maloj gostioni

SUBOTICA – Večeras (petak, 22. veljače) u Maloj gostioni na Paliću bit će održana »Dalmatinska večer«. Nastupit će klupa »Geta« iz Orebića, uz prigodna jela i pića iz tog dijela Hrvatske. Početak je u 20 sati.

Književna večer Ivane Šojat-Kuči u »Krupari«

BAČKO DUŠANOVO – Novi roman hrvatske književnice *Ivane Šojat-Kuči* pod nazivom »Ničiji sinovi«, bit će predstavljen na književnoj večeri u subotu 23. veljače u Restoranu »Krupara« u Bačkom Dušanovu, s početkom u 19 sati.

Ivana Šojat-Kuči dobitnica je »Nazorove« nagrade i kandidatkinja za međunarodnu nagradu »Meša Selimović«. Njezin roman »Unterstadt« ima kazališnu obradu koja je proglašena za kazališnu predstavu godine u Hrvatskoj.

»Tajna provincije« u subotičkoj gimnaziji

SUBOTICA – Roman *Dražena Prčića* »Tajna provincije« bit će predstavljen učenicima subotičke Gimnazije »Svetozar Marković« u ponedjeljak 25. veljače. Predstavljanje će se održati u svečanoj dvorani škole u 19,30 sati.

»Godina hrvatskih velikana u Vojvodini« na Salonu knjiga

NOVI SAD – U organizaciji Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU »Hrvatska riječ«, na ovogodišnjem 19. međunarodnom Salonu knjiga u Novom Sadu bit će održano predstavljanje knjiga objavljenih u Godini hrvatskih velikana u Vojvodini: *Ante Evetovića Miroljuba* »Vječnosti doba«, *Ante Jakšića* »Duše zemlje«, *Balinta Vujkova* »Šta u oca to u dice« i »Prognanik iz svijeta svjetlosti : život i djelo Stanislava Prepreka«. Predstavljanje će biti održano u četvrtak 28. veljače, s početkom u 15 sati na središnjoj bini pokraj štanda izdavačke djelatnosti na jezicima nacionalnih manjina iz AP Vojvodine Pokrajinskog tajništva za kulturu i javno informiranje (Hala Master).

U predstavljanju će sudjelovati: *Slaviša Grujić*, potpredsjednik Vlade APV i pokrajinski tajnik za kulturu i javno informiranje, *Tomislav Žigmanov*, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, *Ivan Karan*, ravnatelj Novinsko izdavačke ustanove »Hrvatska riječ«, *Ivan Balenović*, priređivač knjige »Prognanik iz svijeta svjetlosti : život i djelo Stanislava Prepreka«.

Ulomke iz knjiga govorit će *Bernadica Ivanković* i *Mato Groznica*. Moderatorica predstavljanja bit će *Katarina Čeliković*, koordinatorica kulturnih aktivnosti ZKVH-a.

Predstavljanje romana Dražena Prčića u Budimpešti

BUDUMPEŠTA – U organizaciji »Croatic«, u četvrtak 28. veljače bit će upriličeno predstavljanje dvaju romana subotičkog pisca *Dražena Prčića* – »Wild Card« i »Come & Back«. Predstavljanje će biti održano u prostorijama »Croatic« (Ulica Nagymező 49), s početkom u 17 sati.

»HRVATSKI ISELJENIČKI ZBORNIK 2013.« PREDSTAVLJEN U ZAGREBU

Riznica hrvatskog stvaralaštva izvan matice

Zbornik nudi 36 autorskih priloga iz hrvatskih zajednica diljem svijeta, u raznim područjima ljudske djelatnosti, od književnosti do znanosti

U Hrvatskoj matici iseljenika u Zagrebu, u utorak 19. veljače predstavljen je »Hrvatski iseljenički zbornik 2013.« Riječ je o knjizi koja se sastoji od 36 autorskih priloga koji prate autentične priče hrvatskih zajednica diljem svijeta u raznim područjima ljudske djelatnosti, od književnosti do znanosti. S tematikom koja se bavi kulturnom baštinom, umjetničkim stvaralaštvom, dvojezičnošću, migracijama, preobrazbom suvereniteta, kulturnim i vjerskim turizmom, te povratničkim pričama, Zbornik se već 57 godina uspješno druži s čitateljima iz 20 zemalja svijeta.

Urednica ove publikacije je Vesna Kukavica, a osim nje o novom Zborniku govorili su ravnatelj HMI mr. Marin Knezović, prof. dr. Vlado Puljiz, dr. Rebeka Mesarić-Žabčić, te dr. Željka Lovrenčić. Prema riječima dr. Rebeke Mesarić-Žabčić koja se bavi migracijama, ova publikacija prati one ljude koji su svoje putovanje odabrali kao stil života, emigrante na inozemnim tržištima rada, od znanstvenika koji odlaze u tehnološki naprednije zemlje, pa sve do naraštaja hrvatskih potomaka koji žive na raznim meridijanima od Amerike do Australije. »Iseljavanje iz Hrvatske trbuhom za kruhom, stoljetni je problem. Taj trend nastavlja se i nakon osamostaljenja. Zbog ekonomskih, političkih i psiholoških razloga, put razvijenog svijeta kretali su uglavnom visoko-

obrazovani mladi«, rekla je Mesarić-Žabčić.

VOJVOĐANSKI HRVATI

Zbornik priča o iseljeništvu sastoji se od 8 tematskih cjelina među kojima se nalaze i tekstovi o vojvođanskim Hrvatima. U odjeljku »Kroatistički obzori« objavljen je tekst Tomislava Žigmanova »Leksikografija vojvođanskih Hrvata« u kojem autor govori o najvećem projektu vojvođanskih Hrvata, »Leksikonu podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca« izdatom u nakladi Hrvatskog akademskog društva. Djelo je to koje sadrži sveobuhvatni prikaz povijesti i života Bunjevaca i Šokaca, životopise poznatih Hrvata i mnoge pojmove iz kulturnog i političkog života koji su zahvaljujući Leksikonu sačuvani od zaborava. Žigmanov se u svom prilogu, na temelju osobnog iskustva, osvrnuo na analizu u leksikografskom radu. U istoj tematskoj cjelini nalazi se tekst dr. Sanje Vulić »Literarna ostavština Ante Jakšića«. U povodu stote obljetnice rođenja Jakšića, jednog od najvećih kršćanskih pjesnika u Hrvata rodnom iz Bačke, autorica govori o njegovom književnom opusu. Rođeni Berežanin, ovaj pjesnik, pripovjedač i romanopisac autor je romana bunjevačkih i šokačkih Hrvata.

U ovogodišnjem Zborniku svoje mjesto pronašao je još

Skulptura koju je vidjelo milijunsko mnoštvo

Naslovnicu ovogodišnjeg Zbornika krasi skulptura Apoksionema, brončanog antičkog kipa iz stoljeća prije Krista, izronjenog 1999. godine u moru kod Lošinja. Kako je »Festival Hrvatske« u Francuskoj ocijenjen kao najambiciozniji projekt predstavljanja hrvatske kulture u inozemstvu od osamostaljenja, na naslovnici je, kao simbolički podsjetnik na to, stavljena skulptura koju je u pariškom muzeju Louvre vidjelo milijunsko mnoštvo.

jedan Vojvođanin. Naime, Ivan Damjanov, profesor patologije na američkom sveučilištu Kansas, autor 30 bestsela iz područja medicine prevedenih na više svjetskih jezika, rođeni je Subotičanin. Damjanov je

zaslužan za uvođenje novog načina obrazovanja u oblasti medicinske patologije, čime je pojednostavio razumijevanje ove složene kliničke oblasti. Takvu metodu obrazovanja prenio je i na sveučilišta u Hrvatskoj i Novom Sadu. Ovaj vrsni znanstvenik i dobitnik brojnih priznanja veliko je ime hrvatske dijaspor.

PISCI I ZNANSTVENICI

Novi svezak publikacije, sa sažecima na engleskom i španjolskom jeziku, otkriva bogatu riznicu stvaralaštva hrvatskoga naroda izvan matične zemlje. Tako se u njemu spominju najveća imena hrvatskih pisaca iz dijaspor. Antonio Skármeta iz Čilea, Morgan Yasbinček iz Australije, te Marica Bodrožić iz Njemačke značajna su imena hrvatske iseljeničke književnosti, koji su svojim radom pridonijeli izgradnji veza između različitih kulturnih zajednica. Još jedno nezaobilazno ime hrvatske dijaspor jest Željko Ivezić. Astrofizičar Ivezić znanstveni je direktor projekta LSST vrijednog milijardu dolara, koji je jedan od prioriteta američke Nacionalne zaklade za znanost. Procjenjuje se kako izvan matične domovine živi između 3 i 4 milijuna Hrvata. Hrvatska i u posljednim godinama bilježi negativan emigracijski saldo. Prema podacima, od 1991. do 2005. godine iseljeno je bliže 150 tisuća stanovnika u dobi od 30 do 45 godina.

Dijana Prčić

MALA SCENA HRVATSKE ČITAONICE U LEMEŠU

Stari znanci ponovno zajedno

Stari znanci lemeške publike koja se u velikom broju okupila u Domu kulture, glumci amateri Hrvatske čitaonice iz Subotice, izveli su 7. veljače komediju »Tamburaški oproštaj«. Predstava je zasnovana na pjesmi *Marjana Kiša* koja je nagrađena na XX. festivalu »Zlatna tamburica« u Novom Sadu. Riječ je o komediji s tužnim krajem. Kroz životnu priču Milke i Luke vode nas dvije odlične naratorice Roska i Mara. Priča je retroaktivna i prikazuje tri detalja iz života ovog para. Sve počinje kraj Lukina bolesničkog kreveta. Vraćaju se sjećanja na mladost dok su bili momak i djevojka

u vrijeme udvaranja i prosidbe. Kada je sve bilo lijepo i romantično. Da život nije med i mlijeko vidimo kroz njihov brak koji nije onakav kakvim ga je Milka sanjala i zamišljala. Unatoč prijeko naravi njezinog Luke koji je u braku pokazao svoje pravo lice, ostaju zajedno. Oko bolesnikov

kreveta okupljaju se unučad. Život bečara, lole i pijanca se okončava, ali svom unuku ostavlja u nasljedstvo tamburicu koja ga je pratila kroz život.

Posebnu notu ovoj predstavi dali su tamburaši *Stipana Jaramazovića*. Glumačku ekipu većinom čine mladi koji daju energiju i dobre vibra-

cije. Režiju i tekst potpisuje Marjan Kiš. Ovo je bila premijera »Tamburaškog oproštaja« što ukazuje na dobru suradnju HBKUD-a »Lemeš« i Hrvatske čitaonice iz Subotice. Publika je bila oduševljena predstavom i nije žalila dlanove za pljesak.

L. Knezi

SUBOTIČKO NARODNO KAZALIŠTE GOSTOVALO U OSIJEKU

Plesnjak za Valentinovo

Blagdan Sv. Valentina, 14. veljače, zaštitnika ljubavi i zaljubljenih, Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku već tradicionalno obilježava glazbenim programom, a ove su godine pozvali u goste Narodno kazalište iz Subotice, čiji su glumci zviždukanjem najavili popularni hit »Ko nekad o osam« i već na prve taktove osvojili sredovječnu osječku publiku. Izveli su program pod nazivom »Ko nekad u pola osam« kojega su originalno pripremili za prošlogodišnji 8. ožujka, a kako nam je rekla ravnateljica *Ljubica Ristovski*, taj je program na njihovim daskama repriziran desetak puta, najmanje jedanput mjesečno.

Osječani su popunili svečani foajer HNK i zaplesali na prve taktove *Sinatrinih*

»Stranaca u noći«, *Čobijeve* »Lole« i *Čoline* »Glave lude«, Kornij grupe, Beatlesa, Azre i tko bi sve pobrojio. Nije odolao niti gradonačelnik *Krešimir Bubalo* i zaplesao je sa suprugom *Angelinom*, a na podiju su svoje umijeće pokazali vremešni Osječani, a među njima i glumci HNK: *Tatjana Bertok-Zubčević*, *Vjekoslav Janković* i drugi. Gradonačelnik Bubalo je izja-

vio kako se uvijek raduje kada u goste dolaze Subotičani, te naglasio dobro prijateljstvo dvaju gradova.

Intendant HNK u Osijeku *Božidar Šnajder* pohvalio se dugotrajnom uspješnom suradnjom s Narodnim kazalištem, čiji su članovi i jesenas bili gosti Osječana, a već sljedećeg mjeseca Osječani će gostovati u Subotici s predstavom *Enesa*

Hadžihafisbegovića »Cijena sreće«. Moguće je da u Subotici nastupe i s kulturnom predstavom »Unterstadt«, koja je prošle godine zavrjedila epitet najbolje u Hrvatskoj i to zahvaljujući sudu i struke i publike. Već je potvrđeno kako će s istom predstavom nastupiti na »Sterijinom pozorju« u Novom Sadu, dogovoreno je i gostovanje u Beogradu, bit će na festivalima u Šibeniku i Splitu i na glasovitim Dubrovačkim ljetnim igrama. Idu i van, pa će gostovati u gradovima prijateljima, u Pečuhu u Mađarskoj i Pforzheimu u Njemačkoj. Posebno je, kaže, zahvalan kolegici Ljubici na ovom divnom programu koji je Osječane vratio u rane 60-e, kada su brojni, te večeri nazočni posjetitelji i sami bili ludo zaljubljeni.

S. Žebić

Deset godina tjednika »Hrvatska riječ« u riječi i slici (4.)

2009.

9. siječnja – Kao kandidat Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini *Mato Groznica* imenovan za novog zamjenika pokrajinskog tajnika za upravu, propise i nacionalne manjine.
 19. siječnja – Odjel Hrvatskog nacionalnog vijeća za obrazovanje i udruga »Naša djeca« pokreću akciju promicanja upisa djece u hrvatske odjele u mjestima Podunavlja i Srijema.
 20. siječnja – Izvršno vijeće HNV-a usvojilo radne verzije dvaju strateških dokumenata: Platforme za obrazovanje na hrvatskom jeziku i Platforme za informiranje na hrvatskom jeziku.
 23. siječnja – Svečano otvorene prostorije Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u Subotici. U ime osnivača prostorije ZKVH-a su otvorili predsjednik Izvršnog vijeća Autonomne

Pokrajine Vojvodine *Bojan Pajtić* te predsjednik HNV-a *Branko Horvat*.

30. siječnja – Promoviran prvi broj glasila Mladeži DSHV-a »Hrvatski majur« na drugom po redu Prelu Mladeži DSHV-a.
 7. veljače – Društvo vojvođanskih i podunavskih Hrvata na izornoj skupštini održanoj u Zagrebu ponovno izabralo za predsjednika *Zvonimira Cvijina*.

13. veljače – Novi dvobroj osječke »Književne revije« posvećen gotovo u cijelosti temi »Roman u književnosti Hrvata u Vojvodini«. Temat od blizu 500 stranica priredio je subotički književnik i urednik nakladničke djelatnosti NIU »Hrvatska riječ« *Milovan Miković*.

14. veljače – Hrvatsko nacionalno vijeće zatražilo što skorije sazivanje međuvladinog Mješovitog odbora za praćenje provedbe Sporazuma između Hrvatske i Srbije o zaštiti manjina.

19. veljače – Predsjednik somborske podružnice DSHV-a *Mata Matarić* izabran u Gradsko vijeće Sombora.

20. veljače – Formiran organizacijski odbor projekta »Šokci i baština« u koji su uključene šokačko-hrvatske udruge iz Srbije, Mađarske i Bosne i Hercegovine.

1. ožujka – Predsjednik Demokratske zajednice Hrvata *Dorđe Čović* imenovan je na dužnost suradnika predsjednika Skupštine AP Vojvodine *Sándora Egeresija*.

9. ožujka – Veleposlanik Republike Hrvatske u Beogradu *Željko Kuprešak* sastao se s predstavnicima hrvatske zajednice i udru-

ga koje djeluju u Srijemu u Srijemskoj Mitrovici. Domaćin skupa bio je srijemski biskup mons. *Duro Gašparović*.

13. ožujka – Veleposlanik RH u Beogradu *Željko Kuprešak* posjetio Suboticu gdje se sastao s predstavnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća, NIU »Hrvatska riječ«, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, te s predstavnicima hrvatskih udruga i gradonačelnikom *Sašom Vučinićem*.

13. ožujka – Veleposlanik RH u Beogradu *Željko Kuprešak* u posjetu čelnicima vojvođanske i gradske vlasti u Novom Sadu. Razgovarao je s predsjednikom i potpredsjednicom IV AP Vojvodine *Bojanom Pajtićem* i *Ivanom Dulić-Markovićem* te s gradonačelnikom Novog Sada *Igorom Pavličićem*.

15. ožujka – Emitirana nova televizijska emisija na hrvatskom jeziku »Kronika« na Yu eco televiziji, koja se priprema u suradnji s NIU »Hrvatska riječ«.

20. ožujka – Hrvatski premijer *Ivo Sanader* u trećem posjetu Beogradu. Sanader poručio na sastanku s predstavnicima hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji: »Nesuglasice i taština moraju se zaboraviti, a Hrvatska će pomoći svaku ideju koja podupire jedinstvo hrvatskog naroda u dijaspori.«

1. travnja – U Narodnoj skupštini Republike Srbije osnovana zastupnička skupina prijateljstva s Republikom Hrvatskom. Predsjednik je *Janko Veselinović*, a među članovima je i zastupnik *Petar Kuntić*.

17. travnja – Završeni pregovori o ujedinjenju DSHV-a i Hrvatske srijemske inicijative.

26. travnja – Na valovima Radio Sombora emitirana emisija pod nazivom *Kronika tjedna*, uređuje je i vodi dopisnik Hrvatske riječi iz Sombora *Zlatko Gorjanac*. Emisija se emitira nedjeljom od 17 do 18 sati.

28. travnja – Veleposlanik Republike Hrvatske u Beogradu *Željko Kuprešak* posjetio Sombor i sastao se s čelnicima Grada i s predstavnicima hrvatskih udruga iz sjeverozapadnog dijela Bačke.

24. travnja – U Osijeku i Somboru održan Međunarodni okrugli stol pod nazivom »Urbani Šokci 4« na temu »Zemlja, šuma, Šokci i Bunjevci«.

8. svibnja – Manjine traže konstituiranje Republičkog vijeća za nacionalne manjine u Srbiji.

14. i 15. svibnja – U Subotici održan Festival ogranaka Matice hrvatske.

31. svibnja – Potpredsjednica Vlade Republike Hrvatske *Đurđa Adlešić* u dvodnevnom posjetu Srbiji. Posjet je započeo susretom s predstavnicima hrvatske manjine u Petrovaradinu.

5. lipnja – Treća podružnica DSHV-a osnovana u Sonti.

19. lipnja – U povodu raspisivanja javnog natječaja koji je raspisala Radiotelevizija Vojvodine HNV izrazio nezadovoljstvo što je raspisan natječaj za TV emisije na srpskom, mađarskom, slovačkom, rusinskom, rumunjskom i romskom jeziku, ali ne i na hrvatskom jeziku.

19. lipnja – Hrvatsko-bunjevačko-šokačka stranka obilježila petu obljetnicu od osnutka.

10. srpnja – Sastanak predsjednika HNV-a *Branka Horvata* i ravnatelja NIU »Hrvatska riječ« *Ivana Karana* s generalnim direktorom RTV-a *Blažom Popovićem* te s glavnim i odgovornim urednikom *Ljubišom Nikolinom* o hrvatskoj redakciji u okviru RTV-a.

17. srpnja – Objavljen prvi poziv za prijavljivanje projektnih prijedloga pod IPA prekograničnim programom Hrvatska-Srbija.

23. srpnja – Počela preregistracija političkih stranaka u Srbiji. DSHV i DZH započeli prikupljanje potpisa za preregistraciju, a HBŠS čeka ishod ustavne tužbe koju je podnio glede Zakona o političkim strankama.

27. kolovoza – Na znanstvenom skupu pod nazivom »Hrvatsko-srpski odnosi: politička suradnja i nacionalne manjine« u Golubiću Obrovačkom u Hrvatskoj, sudjelovali i predstavnici Hrvata iz Srbije *Petar Kuntić* i *Dujo Runje*.

31. kolovoza – Skupština Srbije usvojila Zakon o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina i izmjene Zakona o javnom informiranju.

1. rujna – U osnovnim školama u Srijemskoj Mitrovici započnje učenje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture kao fakultativnog predmeta, a na inicijativu Hrvatske srijemske inicijative i HKC »Srijem«.

3. rujna – Ravnatelj RTV-a *Blažo Popović* najavio osnivanje hrvatskog uredništva.

4. rujna – Veleposlanik RH u Beogradu *Željko Kuprešak* posjetio Zrenjanin i rekao kako bi mjesta stradanja trebalo obilježiti bez obzira s koje strane bila, govoreći o želji Udruge pravnika »Vukovar 1991« da se postave spomen obilježja u logorima u Stajićevu i Begejcima.

7. rujna – Svečano otvorene nove prostorije Hrvatskog nacionalnog vijeća u Preradovićevoj 13.

8. rujna – DSHV predao svu potrebnu dokumentaciju za preregistraciju stranke.

21. rujna – Udruženje ratnih vojnih invalida Srbije svih ratova prosvjeduje protiv postavljanja spomen-obilježja na mjestima stradanja hrvatskih logoraša u Stajićevu i Begejcima.

25. rujna – Održana tribina pod naslovom »Ostvarivanje manjinskih prava u kontekstu europskih integracija – iskustvo Hrvatske«, na kojoj su govorili predsjednički kandidat SDP-a i redovni profesor Pravnog fakulteta u Zagrebu *Ivo Josipović* te redovni profesor Fakulteta političkih znanosti *Siniša Tatalović*. Organizator tribine je bilo Otvoreno sveučilište u Subotici.

2. listopada – U Srijemskoj Mitrovici održana osnivačka skupština DSHV-ove podružnice »Srijem«. Za predsjednika Podružnice izabran je *Andrej Španović*.

7. listopada – Na svečanosti u Zagrebu uručena odličja Reda Danice hrvatske s likom Marka Marulića hrvatskim književnicima iz Vojvodine *Lazaru Merkoviću*, *Jasni Melvinger*, *Petku Vojniću Purčaru* i *Vojislavu Sekelju*, te pijanistici *Pavici Gvozdić* rodom iz Srijemske Mitrovice. Priznanja im je uručio hrvatski predsjednik *Stjepan Mesić*.

21. listopada – Potpredsjednica Vlade Republike Hrvatske *Đurđa Adlešić* sastala se s predstavnicima hrvatske zajednice u sjedištu HNV-a u Subotici. Kao prioritet je istaknuto rješavanje problema u obrazovanju.

15. i 16. listopada – Međuvladin Mješoviti odbor Hrvatske i Srbije za manjine održao treću sjednicu u Beogradu i Subotici. Usuglašeno preko 40 preporuka.

16. listopada – Održan međunarodni znanstveni skup »Nacionalne manjine kao faktor stabilnosti u međunarodnim odnosima Hrvatske i Srbije« u Europskom domu u Zagrebu. Sudjelovalo 22 znanstvenika iz Hrvatske i Srbije, među njima dr. sc. *Zlatko Šram* iz Instituta za migracije i narodnosti te *Jasminka Dulić* i *Tomislav Žigmanov*, iz Hrvatskog akademskog društva iz Subotice.

13. studenoga – Ministar za ljudska i manjinska prava *Svetozar Čipilić* najavio izbore za nove sazive vijeća nacionalnih manjina za 26. svibnja i 26. lipnja 2010. godine. Postojeći zakon predvidio je neposredne izbore za koje je pretpostavka formiranje posebnog biračkog popisa i izbore putem elektora.

17. studenoga – Potpredsjednica IV AP Vojvodine *Ana Tomanova-Makanova* sa suradnicima posjetila institucije hrvatske nacionalne zajednice u Subotici.

27. studenoga – Predstavnici hrvatske manjine u Srbiji prosvjeduju zbog ograničavanja prijama hrvatskih TV postaja od strane srbijanskih i akbelskih distributera.

1. prosinca – Aktivisti DSHV-a prikupili 2562 zahtjeva pripadnika hrvatske nacionalne zajednice za upis u poseban birački popis.

4. prosinca – HNV uputio poziv za upis u poseban birački popis hrvatske nacionalne manjine.

14. prosinca – »Školska knjiga« iz Zagreba isporučila udžbenike za učenike koji u Srbiji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku.

18. prosinca – Zašto se punih osam godina ne može riješiti pitanje udžbenika na hrvatskom jeziku? Ovo je pitanje postavio hrvatski ministar obrazovanja *Radovan Fuchs* srbijanskim dužnosnicima u Beogradu.

IV. POSTAJA

Isus susritne svoju razcviljenu majku

BUNJEVAČKI
PU
KRIZA

Ljubavlju gonjena, pratila Te je u stopu mater, a sad Te i srila, o, blažena Divica. Vidim je na ovom križu na Čikeriji. Lice joj blido. Lipo. Uplakano. Žalost se ne da sakrit. Čuti žena veliku bol.

Za naplakane žene zbog nesrića dice znamo i mi Bunjevci: za boli svoji sinova i čeri tušta je suza palo. Utihu u žalosti Marija, majka i patnji, pružala im je potajno, no velikodušno. Uzvišena Ona i dostojna divljenja!

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merковиć i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 22. do 28. veljače

22. VELJAČE 1792.

Rođen je pjesnik *Josip Rudić*, doktor filozofije (1809.) i prava (1811.), više od tri desetljeća prvo dožupan, a potom veliki župan Bačke županije. Svojim javnim djelovanjem zadobio je naslov baruna, a bio je i član Mađarske akademije umjetnosti i književnosti. *Rudić* je nesebični mecena mnogih pjesničkih i književnih djela svojih suvremenika (primjerice »Aurore« *Károlya Kisfaludyja* s kojim je prijateljevao i dr.), knjižnice, te kazališta. Autor je više knjiga na mađarskom i latinskom jeziku. Umro je 21. kolovoza 1879.

22. VELJAČE 1935.

U Subotici je rođen *Danilo Kiš*, pjesnik, pripovjedač, romansijer, esejist, gorljivi pamfletist, prevoditelj s francuskog, mađarskog i ruskog jezika, jedan od najautentičnijih književnih stvaralaca u drugoj polovici 20. stoljeća. Umro je u Parizu 15. listopada 1989. Uspomenu na njegov lik i djelo u Subotici čuva ju spomenik ispred Gradske kuće, zatim naziv Gradske knjižare »Danilo Kiš« i novoutemeljeni Gradski kulturni centar »Danilo Kiš«.

23. VELJAČE 1820.

Kraljevski povjerenik *Skultéty* prosljedio je čelnicima grada obvezatne upute o provođenju stanovitih javnih poslova: donositi zaključke, dijeliti pravdu u kaznenim predmetima, skrbiti o javnim prihodima i rashodima, skrbiti o siročadi te pravično provoditi odluke. Naredio je, također,

kako se građani i plemići imaju saživati samo u slučaju razreza poreza.

23. VELJAČE 1971.

Umro je *Nikola Babić*, poznati javni djelatnik. Zbog svojih političkih zalaganja proganjan je i sudski kažnjavao. Na izborima 1939. bio je na listi HSS-a. Nakon rata je predsjednik Narodnooslobodilačkog odbora Bajmoka. Jedan je od utemeljivača HKUD »Bunjevačko kolo«. Rođen je 22. veljače 1900.

24. VELJAČE 1894.

Rođen je *Matija Evetović*, doktor književnih znanosti, publicist, javni djelatnik. Bio je dogradonačelnik Subotice, dužnosnik Gradskog poglavarstva, od 1944. do 1948. ravnatelj je, a potom profesor Muške potpune gimnazije, te upućen u Gradski muzej, budući da ne uživa povjerenje novih vlasti jer je po njihovu sudu »politički apsolutno nepouzdan i prisno povezan s klerikalcima«. Uz dvije monografije – o biskupu Ivanu Antunoviću i svećeniku *Paji Kujundžiću*, napisao je i »Kulturnu povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata«. Umro je 2. srpnja 1972.

24. VELJAČE 1921.

Umro je pjesnik *Ante Evetović Miroljub*, isprve franjevac, profesor filozofije i bogoslovja, gvardijan samostana, a kasnije svećenik. Pisao je istančanu liriku, psihološki i estetski produbljenju, obogaćenu socijalnim angažmanom i satiričnim žaokama. Domoljubnom poezijom dao

je ne mali obol nacionalnom preporodu i kulturnom procvatu hrvatskog naroda. Osim prve (»Sretni i nujni časi«), posthumno su mu tiskane još tri knjige pjesama.

25. VELJAČE 1849.

Radi sprečavanja mogućih sukoba u vrijeme Mađarske revolucije, naredbom vladina povjerenika, svi racki (srpski) žitelji Subotice oslobođeni su obveze služenja vojske u domobranskim postrojbama. Istom su odlukom suspendirani svi srpski činovnici, izuzev gradskog kapetana o liječnika.

26. VELJAČE 1804.

Izaslanici Gradskog vijeća Subotice, gradonačelnik *Jakov Sarić* i predsjednik Vanjskog vijeća (Tribunus plebis) *Petar Kuntić*, predali su predstavnicima Šandora, na čelu s *Isakom Arackim*, ugovor sklopljen između grada i ovog vlastelinskog sela. Tom su im prigodom uručili i službeni žig Šandora.

26. VELJAČE 1919.

Na Velikoj skupštini Narodnog vijeća Vojvodine u Novom Sadu, izabrani su zastupnici za Ustavotvornu skupštinu novostvorene Države Srba, Hrvata i Slovenaca. Među njima su bili Subotičani: msgr. *Blaško Rajić*, dr. *Stipan Vojnić Tunić*, dr. *Franjo Sudarević*, dr. *Jovan Radonjić*, *Ivan Crnković*, dr. *Jovan Manojlović* i *Ivo Matić*.

27. VELJAČE 1779.

U kapeli sv. Roka svečano je obilježeno stjecanje sta-

tusa slobodnog kraljevskog grada Maria Theresiopolis (Subotica). Svetu misu i propovijed na ilirskom (hrvatskom) i mađarskom jeziku održao je prvi katolički svjetovni župnik dr. *Stipan Ranić*. Kroničari su zapisali: Tom svečanom činu bila je nazočna »ogromna masa svijeta«.

27. VELJAČE 1972.

Umro je *Ljudevit Vujković Lamić Moco*, zaposlenik subotičke filijale Narodne banke Jugoslavije, pjesnik, pripovjedač. Zastupljen je u nekoliko zbornika, hrestomatija i antologija. U mladosti je bio svestrani sportaš, potom aktivni atletski i nogometni trener i sudac u više disciplina. Rođen je 12. kolovoza 1907.

28. VELJAČE 1920.

Počela je zamjena novca, zapravo mađarske krune u dinare Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, prema paritetu 250 kruna za 100 dinara. Zamjena novčanica od 20, 50, 100 i 1.000 kruna trajala je do 15. ožujka.

28. VELJAČE 1946.

Odlukom vrha JNA prestala je postojati 51. divizija, te u njenom sklopu 8. vojvodanska udarna brigada. Za osam mjeseci (245 ratnih dana) prevalila je tisuću i pol kilometara, sudjelujući u pet krupnih operacija na bojišnici i deset samostalnih pothvata. Iz njenog sastava poginulo je i nestalo 1.116, a ozlijeđeno oko tri tisuće boraca.

ŠTO VOLITE KUhati, PODIJELITE S NAMA!

Red politike, red kuhanja

Današnji je posjet upriličen domu *Marijane Čović*, koja je od prije dvije godine umirovljenica. Primila nas je u svome domu sa suprugom *Nikolom*.

Iako sama riječ mirovina ima značenje nekog mirovanja, za Marijanu to definitivno nije. Uz osmijeh dodaje: »Volim da se nešto događa, falilo bi mi da nema ničega«.

Mi joj vjerujemo, a evo i zašto. Politički je angažirana u DSHV-u, predsjednica je Foruma žena u istoimenoj stranci, te je i vijećnica u Hrvatskom nacionalnom vijeću. Kaže da je to ispunjava, to joj je sasvim dovoljan društveni i politički angažman. Osim ovoga, ima i svoj krug prijateljica s kojima se redovito druži i viđa.

Sin *Josip* je student 5. godine Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu. Marijana nam priča kako je, kada je sin prešao u stan, imala običaj u periodu veljače i ožujka boraviti kod njega.

»U ovo sam vrijeme običavala biti kod sina u Zagrebu. Kako je to vrijeme ispita, gledala sam da mu se nađem pri ruci i skuham mu nešto, pripomognem koliko mogu. Uskoro odlazi u Dortmund u okviru Europske razmjene studenata, gdje će slušati ljetnji semestar i davati neke ispite. Radi se o Erasmus programu koji se temelji na bilateralnom sporazumu između Sveučilišta u Zagrebu s ino-

zemnim visokoškolskim ustanovama«.

Primjetan je ponos i zadovoljstvo roditelja njegovim uspjehom i marljivim radom. Sin *Josip* umije sebi štošta skuhati i prirediti, tako da je vjerojatno vrijedilo to što je mama boravila kod njega. Za to vrijeme tata *Josip* se snalazio i pokušavao izučiti neke nove kuharske vještine u odsutnosti svoje supruge *Marijane*. Ne iz razloga što možda nije bilo dovoljno pripremljene kuhane hrane za vrijeme *Marijaninog* odsustvovanja, nego jednostavno iz puke radoznalosti i želje da i on nešto sam sebi priredi. Kako kaže, bilo je svakako, no još uvijek nije bilo toliko loše da se nije moglo pojesti.

Marijana je dio svog djetinjstva provela na Hrvatskom

Majuru, tu do predškolskog odgoja.

»Kako je sve polako počelo da zamire na selu, prešli smo u grad i tu nastavljam daljnje školovanje. Mama je rano umrla, nisam puno naučila oko kuhanja. Ono što sam voljela to sam kuhala, i to me je mama naučila dok je bila živa. Kada sam se udala to je već bila obveza. No, i mi

smo pomagali mami. Moja mama *Marija* je bila poznata 'tortarka'. Pravila je torte diljem bivše države. Tako da meni nisu strane torte i njihova izrada. Puno smo kao djeca pomagali. Mama je trebala novac da završi školu za kuharicu i to je bio način da se dođe do prijeko potrebnog novca. Mi djeca smo bili 'mikseri'. Da, ja i sestra

DIJELIMO S VAMA DANAŠNJI RECEPT SA SLIKOM!

KAVA TORTA

Potrebni sastojci:

- 1 maslac (25 dag)
- 20 dag šećera
- 2 jajeta
- 6 dag kakaa
- 2 dcl jake crne kave, kuhane
- ½ kg keksa, (petit beurre, albert...)

Priprema:

Kalup, tj. posudu za tortu promjera 20-22 cm obložiti folijom ili najlonom. U većoj posudi izlomiti keks. U drugoj manjoj posudi miksati maslac, šećer, kakao, jaja. Kada

je sve dobro izmiksano dodati toplu kavu, nastaviti miješati da se smjesa sjedini. U ovu smjesu dodati lomljeni keks, sve dobro sjediniti i usuti u pripravljen kalup. Pustiti da odstoji 3-5 sati u hladnjaku. Nakon toga osloboditi kalup i izvaditi tortu na poslužavnik, ukloniti najlon ili foliju, ovisno što ste stavili, i ukasiti vrhnjem.

Piše i uređuje: Branka Dulić

smo miješali kreme, biskvitne smjese, jer u to vrijeme nismo imali miksera. Mi smo bili mamini 'mikseri'. Ova torta koju dijelim s vama je recept moje mame i bake. Idealna je, kako moj suprug kaže, kada nema struje, a jede vam se nešto slatko. Tako da je možete lagano prirediti.»

Sada, kada ima više vremena nego u vrijeme dok je bila uposlena, malo raščišćava po kući. Ima tu, kako kaže, potrebnih i nepotrebnih stvari, uvijek se nađe nešto suvišno.

S nama u društvu je suprug Nikola koji nam se pridružuje

u priči o lakumićima, i dodaje kako je bio pokusni kunić kada je obitelj poželjela jesti lakumiće.

»Jeli su nam se lakumići i ja sam ih ispekla, ali oni su bili dobri i mekani prvih pola sata, poslije su se okamenili, mogli ste njima ubiti kokoš«. Slatko smo se nasmijali. Marijana na sve ovo dodaje da joj nije bilo lako, ali vremenom se sve to da naučiti.

Neka rekreacija ili hobi kao takav ne postoji, jer je angažirana u stranci. Trudi se ići u šetnje, što joj godi i sa zdravstvenog stajališta.

Suprug Nikola se bavi povrt-njakom i voćnjakom u Maloj Bosni. »To nam dobro dođe da dopunimo kućne potrebe za povrćem i voćem«.

Na obližnjoj polici pozornost nam je privukao najnoviji broj tjednika »Hrvatska riječ«. Redovito ga kupuju i to se pročita od prve do posljednje stranice. Marijana nam priča kako je nedjelja dan za čitanje tjednika »Hrvatska riječ«.

»Nedjelja popodne je za čitanje 'Hrvatske riječi', petkom se malo prelista, a nedjelja je dan kada se to sve na

miru lijepo pročita«.

Recept koji danas Marijana dijeli s nama je recept njene mame i bake. Ovdje se radi o jednoj ukusnoj slastici, točnije o torti. Imali smo priliku degustirati ovu slasticu, nama se dopala.

Kad je Marijana napravila tortu i lijepo ju ukrasila, na inzistiranje supruga Nikole torta je poslužena u dnevnom boravku. Već smo pohvalili tortu, nama je bila ukusna. Što preporučiti, nego da se i vi okušate u ovome nadasve jednostavnome, a tako ukusnom receptu.

JP SUBOTICA-TRANS

TELEFON: +381 24/555-466, FAX 556-548,
tasutrans@gmail.com www.sutrans.rs

Prvosvibanjski program 27. 4.-2. 5. 2013.

Aranžman obuhvaća:
 Prijevoz turističkim autobusom na danoj relaciji
 Smještaj u hotelu u Münchenu na bazi 2x NO
 Smještaj u hotelu u Garmisch-Partenkirchenu na bazi 1x NO
 Pratitelj grupe - vodič
 Lokalni vodič za Salzburg, München
 Međunarodno zdravstveno osiguranje DDOR
 Dodatno osiguranje prtljaga DDOR
 Troškove organizacije

Cijena aranžmana: 235 eura

POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com
 024/553-774, 024/567-495, 063/508-813, 0600/553-774, 0600/567-465

Kućni posjeti, prijevoz pacijenata

Badawi

od 1991. sa vama

Alergotestiranje na 370 alergena, bez bola, bez krvi, pouzdano.

Poliklinika za vašu obitelj

OGLAS

1. Javno poduzeće »Privredno-tehnološki parkovi Subotica« obavještava zainteresiranu javnost da je gradonačelnik Grada Subotice dana 18.2.2013. godine donio ODLUKU o raspisivanju javnog oglasa za otuđivanje (prodaju) neizgrađenog građevinskog zemljišta u javnoj svojini Grada Subotice, putem javnog nadmetanja (licitacije).
2. Oglas se raspisuje za otuđivanje (prodaju) neizgrađenog građevinskog zemljišta u javnoj svojini Grada Subotice, radi izgradnje objekata industrijske djelatnosti.
3. Predmet oglašavanja su dvije građevinske parcele: broj 33928/20 površine 24336 m² i broj 33928/22 površine 5308 m², obe u K.O. Donji grad, na lokaciji Privredne zone »Mali Bajmok« u Subotici.
4. Parcele se nalaze na sjevernom dijelu Privredne zone »Mali Bajmok« u Subotici, s desne strane državnog puta I. reda br. 12 (nekadašnji magistralni put M-17.1 Subotica-Sombor), iz pravca Sombora prema Subotici.
5. Oglas je otvoren od 22.2.2013. godine zaključno s 25.3.2013. godine.
Javno nadmetanje (dražba) održat će se u četvrtak, 28.3.2013. godine s početkom u 10 sati u »Plavoj sali« Gradske kuće, Subotica, Trg slobode broj 1.
6. Kompletan tekst oglasa objavljen je na oglasnoj ploči Javnog poduzeća »Privredno-tehnološki parkovi Subotica«, Park Rajhla Ferenc broja 1/II, na oglasnoj ploči Grada Subotice, Subotica, Trg slobode broj 1 na I. katu, na web adresi www.ptp.rs i www.subotica.rs u periodu od 22.2.2013. godine do 25.3.2013. godine i u »Službenom listu Grada Subotice«.
7. Sve informacije u svezi s oglasom mogu se dobiti u JP »Privredno-tehnološki parkovi Subotica«, Park Rajhla Ferenc broja 1/II, svakim radnim danom u vremenu od 10 do 12 sati – osim subote, a u kojem periodu se može preuzeti i kompletan tekst Oglasa.

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov**DIREKTOR**Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs**ODGOVORNA UREDNICA:**

dr. sc. Jasminka Dulić

**POMOĆNIK I ZAMJENIK
ODGOVORNE UREDNICE:**

Zvonko Sarić

REDAKCIJA: Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamužić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo i urednica Hrčka)**ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:**

Mirko Kopunović

TEHNIČKA REDAKCIJA: Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (tehnički prijelom)**FOTOGRAFIJE:**

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA: Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić
Branimir Kuntić
Josip Horvat**TELEFON:** ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78
++381 24/53-51-55**ŽIRO RAČUN:** 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.rs**WEB:** www.hrvatskarijec.rs**TISAK:** »Rotografika«
doo SuboticaList je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Piše: Ivan Andrašić

Od dvojice jedan

Poslije dosta vremena iz tame vitrine ponovno je izronio obiteljski album umirovljenika *Antuna Jakšića* iz Sonte. Veliki broj crno-bijelih fotografija, pedantno obilježenih, složenih po nekom samo domaćinu znanom redosljedu, nadahnule su Antuna na nastavak nikada do kraja ispričanih priča o pojedinim segmentima iz prošlosti Sonte. Zahvaljujući ljudima poput Jakšića, priče nepoznate mladim generacijama njegovih sumještana i danas žive prenoseći se s koljena na koljeno, a ukoliko se nađe netko tko će ih, poput ove, zabilježiti, nadživjet će i pripovjedača i zapisivača.

UČENJE ZANATA

Antun o ne tako davnoj prošlosti Sonte, o društvenim i obiteljskim zbivanjima u drugoj polovici XX. stoljeća, puno zna. Mirovinu je zaslužio kao seoski dim-

njačar. Mnogi Sonćani sjećaju ga se i kao nogometaša mjesnog NK Dinamo, ali i kao dugogodišnjeg vatrogasca, člana DVD-a Sonta. »Mi, sonćanski obrtnici, bili smo vrlo aktivni u sportu i u kulturi, a među nama valjda nije bilo niti jednoga koji nije bio član DVD-a Sonta. Skoro svi najviši dužnosnici bili su obrtnici, a mi mlađi tvorili smo natjecateljske ekipe. Ja sam bio zadužen za rad s pionirskim kategorijama, postigli smo i stanovite uspjehe, no to je već tema druge priče, kaže Antun. Za izučavanje dimnjačarskog zanata Jakšić se opredijelio nakon svršetka 8. razreda OŠ u Sonti. Upisao se u građevinski odjel Škole učenika u privredi.

»Svi ostali odjeli bili su trogodišnji, jedino građevinski dvogodišnji. Obitelj mi baš nije bila imućna, pa sam razmišljao kako se što prije dohvatiti uposlenja i plaće. Pored mene, za izučavanje

dimnjačarskog zanata opredijelio se još jedan učenik iz Odžaka, no on je ubrzo napustio školu. Praksu sam započeo u apatinskom 'Napretku', a nastavio u 'Prvoj stambenoj zajednici' u Sonti. Majstor mi je bio *Ivan Kuruc*, Sonćanima znan po obiteljskom nadimku *Vedrnjak*. Bio je vrlo strog, ali i vrlo pravičan majstor. Kroz praksu mi je postupno otkrivao sve tajne dimnjačarskog zanata i ja sam ga, zahvaljujući majstoru, vremenom i zavolio. Kasnije, kad sam se uposlio, radio sam s velikom voljom i vremenom sam svoj zanat i sam usavršavao«, prisjeća se Jakšić mladih godina. Sustav školstva bio je posve drugačiji no danas. Naglasak je bio na praksi, nije se puno teoretiziralo.

DIMNJAČARSKA PRAKSA

»Teorijsku nastavu imali smo od 20. prosinca do 20. ožujka u koje vrijeme je bio uključen i zimski raspust. Polovicu raspusta smo se odmarali, a polovicu provodili na praksi. Ljeti smo imali mjesec dana odmora, a sve ostalo vrijeme provodili smo na praksi. Nismo mogli poput današnjih učenika eskivirati, u školu smo redovito morali nositi potvrde o obavljanju prakse, potpisane od majstora. S druge strane, bili smo zainteresirani redovito obav-

ljati praksu, ukoliko nismo izostajali dobivali smo i mjesečnu materijalnu nadoknadu, koja je nama, momcima iz manje imućnih obitelji, bila prava blagodat«, priča Jakšić. Poslije završene škole odmah se i uposlio u Sonti. »Tada nije bilo beskrajnog čekanja na uposlenje. Čim sam završio školu pozvali su me na zasnivanje redovitog radnog odnosa u stambenoj zajednici. Nakon godinu dana rada otišao sam na 4,5 mjeseca u Apatin, a onda sam se vratio u novoformiranu MZ Sonta i tu radio u svojstvu seoskog dimnjačara sve do mirovine«, kaže Jakšić. O sonćanskim tavanima, koje je obilazio i u svojstvu dimnjačara i u svojstvu vatrogasca puno zna. »Često sam bio ljut na naše Sonćane. Obilazeći tavane prigodom pregleda dimnjaka u svojstvu vatrogasca i čišćenja u svojstvu dimnjačara, otkrivao bih pravo blago iz zaostavštine naših starih, zbog neadekvatnog čuvanja ozbiljno oštećeno. Još bih bio ljut kad bi se ponešto od onoga što sam viđao na tavanima našlo na seoskom smetlištu. Pa kako te ljude duša ne boli, koliko je samo vremena, suza i duša njihovih majki i baka utkano u ono što tako nemilosrdno bacaju?«, pita se već godinama Antun Jakšić, ne nalazeći pravoga odgovora.

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

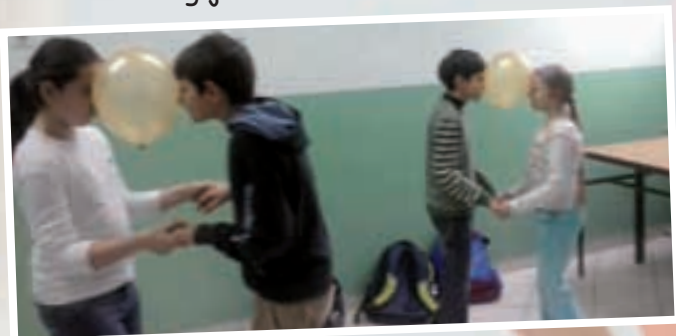
Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

»Valentinovo« u »Ivanu Milutinoviću«

Cjelodnevna nastava u znaku ljubavi

Tko kaže da Dan zaljubljenih ili Valentinovo može biti praznik samo za zaljubljene parove? To je ustvari dan ljubavi, a vjerujem da, složiti ćete se sa mnom, ljubavi svi imamo u sebi. Što je više dijelimo, više je imamo. Tako su razmišljali i učenici hrvatskih odjela II.c, III.c i IV.c iz Osnovne škole »Ivan Milutinović« kada su skupa sa svojim učiteljicama Biljanom Vojnić Hajduk i Danijelom Romić osmislili i realizirali tematski dan posvećen Valentinovu. U ovome im se priključila i nastavnica mađarskog jezika Dália Čović-Benkó.

Bilo je to 14. veljače, na dan Svetog Valentina. Sve predmete predviđene za taj dan djeca su obradila na temu ljubavi. Najprije su ovaj tematski dan otvorila djeca koja pri školi pohađaju plesno-dramsku sekciju predstavivši se prigodnim igrokazom i plesom. Potom su uslijedili sati, svaki u znaku ljubavi. Tako su na satu hrvatskog jezika iz čitanke čitali divnu pjesmu o ljubavi, nakon čega su podijeljeni u skupinama sami pisali pjesmu na zadani naslov »To je ljubav«. Neke uratke nastale na ovom satu možete pročitati u nastavku teksta.

Na matematici su igrali igru »ljubavni metar«. O, dobro ste pročitali, to vam je super igrice. Učenici podijeljeni u četiri skupine (»poljupci«, »simpatije«, »srca« i »zaljubljeni«) natjecali su se tako što su rješavali zadatke. Za svaki točan zadatak osvojili bi srce koje su lijepili na svoju skalu, a naravno pobjednik je bila ona skupina koja je prikupila najviše srca.

Imali su i sat mađarskog jezika gdje su na tom jeziku ispisivali lijepe poruke koje su potom jedni drugima darivali u bocu, naravno sve uz pjesmu i ples.

I tjelesno je bilo zastupljeno skupa s glazbenim odgojem. Tijekom dana u nekoliko navrata, kako bi se malo razgibali i razveselili, djeca su učila novu pjesmu »Valentinovo je«, plesali s balonima u parovima ili igrali glazbene ljubavne stolce.

Bio je ovo prekrasan dan, pun događaja i ljubavi, nakon čega su svi radosno otišli svojim domovima kako bi ljubav koju su toga dana primili podijelili sa svojim ukućanima.

Velike su ovo bile pripreme, nekoliko tjedana unaprijed, a tako je sve brzo prošlo. Valjda tako mora biti. Ne kažu uzalud da sve što je lijepo brzo i prođe. Stoga veliko hvala učiteljicama Biljani, Danijeli i Dálji što su se još jednom svojski potrudile i svojim učenicima organizirale dan za pamćenje.

Jer, samo veliki ljudi znaju voljeti!!!

To je ljubav!

Vidio sam nju...

Bila je tu.

Vidjela me,

poljubila me.

Bila je lijepa k'o ruža,
i vidjela mene kao voljenog muža.
Bili smo u paru
i dobili Saru.

Skupina »Simpatije«:

Marin Jaramazović III.c

Magdalena Temunović IV.c

Zdenko Ivanković IV.c

Martina Kujundžić III.c

Ivan Huska II.c

To je ljubav!

Cio je svijet
kao mali, šareni cvijet.
Ljubav se širi po cijeloj okolini.

Ona voli čokoladu
a tlak joj je u padu.
Daj joj taj dar,
jer uskoro ćete postati par.

Skupina »Zaljubljeni«:

Ivana Vukov IV.c

Marko Vuković IV.c

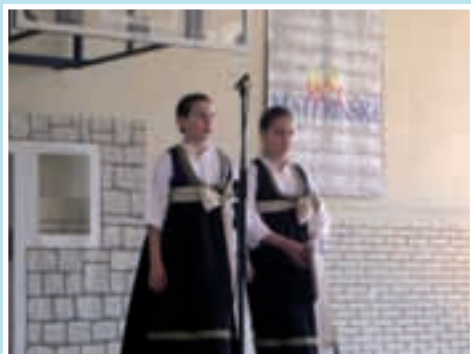
Emil Cvijin IV.c

Lucija Ivković Ivandekić III.c

Dunja Vojnić Hajduk II.c

Bogata međunarodna suradnja tavankutske škole

Nastavlja se suradnja škola »Primošten« i »Matija Gubec«

Osnovna škola »Primošten« jedna je od mnogobrojnih škola s kojima surađuje Osnovna škola »Matija Gubec« iz Tavankuta. Do suradnje je došlo prilikom sadnje klona Gupčeve lipe u Cerniku u Republici Hrvatskoj. Sve škole koje nose naziv po Matiji Gupcu dobile su po jednu sadnicu klona Gupčeve lipe, u znak neraskidive veze s korijenima. Ispostavilo se da lipa spaja i premošćuje razdaljine, pa je ovoga puta spojila ravninu, more i zagorje.

Učenici Osnovne škole »Matija Gubec« iz Tavankuta svake godine rado sudjeluju na natječaju »Poj riči materinske« koji organizira Osnovna škola »Primošten« iz Primoštena, ali i osvajaju nagrade za likovne i literarne uratke. Učenice tavankutske škole Katarina Petreš i Marija Vereb mogu posvjedočiti o ljepotama Primoštena i tamošnje škole koju su posjetile prilikom preuzimanja nagrada za osvojeno treće mjesto na ovom natječaju, školske 2010./11. godine.

No, tu suradnja ne prestaje. Dapače, postaje učestalija i ljepša. Učenici škole »Primošten« prošle su godine u povodu proslave Dana škole posjetili školu »Matija Gubec«, te su učenici sudjelovali u radionicama tavankutske škole na temu »Prevenција od internetskog nasilja«. Ujedno su upoznali tradicionalnu tehniku izrade predmeta od slame, te se još više približili Tavankutu i njegovim običajima.

Tavankutska je škola gostovala ove jeseni u listopadu na Državnoj smotri učeničkog zadrugarstva održanoj u Primoštenu. Ove dvije škole uskoro očekuje ponovni susret, jer su naši učenici i ove godine sudjelovali na 7. literarno-likovnom natječaju pod nazivom »Poj riči materinske«, koji je organiziran u siječnju ove godine. Ovih će dana biti objavljena imena dobitnika nagrada, a dodjela je planirana za ožujak.

Osnovna škola »Matija Gubec« iz Tavankuta primjer je aktivne škole i angažiranja učenika u raznim događajima u području obrazovanja i kulture. Između ostalog, na taj način čuvaju se i njeguju prijateljstva s drugim školama, kao što su škole u Dalju, Ernestinovu, Kaćmaru (Mađarska), Usori (BiH), kao i sa svim školama u Republici Hrvatskoj koje nose naziv po Matiji Gupcu.

v. č.

Градска библиотека Суботица
Városi Könyvtár Szabadka
Gradska knjižnica Subotica

KVIZ "Čitam i skitam"
i knjigu pitam

veljača-ožujak 2013.

Pogledaj web stranicu subiblioteka.rs
pronađi rubriku Kviz "Čitam i skitam"

popuni on-line upitnik i osvoji jednu od 100 nagrada!

subiblioteka.rs 024/553-115

**PETAK
22.2.2013.**

06:10 Trenutak spoznaje
06:40 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
08:35 Vijesti
10:00 Krstarenja svjetskim ljepotama 2, dok.
10:52 Vijesti iz kulture
11:02 Skica za portret
11:10 Draga Genevieve... 2, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik 1
12:35 Prkosna ljubav, telenovela
13:25 Dr. Oz 2, talk-show
14:05 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:35 Drugo mišljenje
15:05 Znanstvena petica
15:45 Zašto otići - čemu ostati, Vis 2012. - dokumentarni film
17:50 Putem europskih fondova
18:10 Iza ekrana
18:50 manjinski MOZAIK
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 Ciklus filmova Krste Papića: Tajna Nikole Tesle, jug.-amer. film
22:00 Počivali u miru, serija
22:50 Dnevnik 3
23:10 Vijesti iz kulture
23:30 Filmski maraton: Nicotina, film
01:00 Filmski maraton, petak 2. film
03:10 Izvan sumnje: Ubojita namjera, mini-serija
04:20 Dr. Oz 2, talk-show
05:00 Skica za portret
05:06 Jelovnici izgubljenog vremena: Draga Genevieve... 2, dokumentarna serija
05:48 Draga Genevieve... 2, dokumentarna serija

05:15 Najava programa
05:20 Krstarenja: Indija - rijekama Ganges i Hooghly: Od Farakke do Kalkute
06:15 Prkosna ljubav, telenovela
07:00 Mala TV:
--- TV vrtić: Rudnik
--- Fleksov novi prijatelj, crtani film

--- Baltazar: Pingvin Čarli
07:30 Gladijatorska akademija, crtana serija
07:55 Teletubbies, animirana serija
08:20 Život s Derekom 4, serija za djecu
08:45 Rimske tajne 2, serija za djecu i mlade
09:10 Školski sat
10:00 Dolina sunca, serija
10:45 Blagdan kao nekad, američko-kanadski film
12:15 Zagrebfest 2012., snimka
13:35 Nekoć kad smo bili odrasli, američki film
16:00 Regionalni dnevnik
16:35 Dolina sunca, serija
17:20 Suvremenici: Bućan, dokumentarni film
17:50 Briljanteen
18:30 Strani igrani film - atraktivni popodnevi film
20:00 Čuda svemira: Glasnici, dokumentarna serija
20:55 Knjiga ili život
21:20 Opera box
21:55 Eroica - Simfonijski orkestar HRT-a pod ravnanjem Vladimira Kranjčevića
23:00 Izvan sumnje: Ubojita namjera, mini-serija
00:15 Retrovizor: Dr. House 7, serija
01:00 Retrovizor: Ludi od ljubavi 2, serija
01:45 Retrovizor: Seks i grad 4, humoristična serija
02:15 Noćni glazbeni program

07:10 Pinky i Mozgalo, crtana serija
07:35 Monsuno, crtana serija
07:55 TV izlog
08:10 Kako vrijeme prolazi, serija
09:10 TV izlog
09:25 Zauvijek susjedi, serija
10:25 Ninja ratnici, serija
10:55 In magazin
11:40 Sila, serija
13:30 Živa meta, serija
15:30 Ninja ratnici, serija
16:00 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi, se
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Lud, zburjen, normalan, serija
21:30 Larin izbor, serija
22:30 Smrtonosno oružje, igrani film
00:35 Zmija u sjeni orla, igrani film

02:20 Smrtonosno oružje, igrani film
04:10 Ezo TV, tarot show
05:40 Dnevnik Nove TV
06:30 Kraj programa

06:35 RTL Danas, informativna emisija
07:10 Ruža vjetrova, dramska serija
08:00 Ben 10: Ultimate Alien
08:25 Moji džepni ljubimci, animirana serija
08:40 Yu-Gi-Oh!, animirana serija
09:05 Virus attack
09:35 Flashpoint, akcijska serija
11:45 Ekkluziv Tabloid
12:05 Krv nije voda, serija
13:15 Ruža vjetrova
14:10 Sulejman Veličanstveni
15:10 Flashpoint
16:55 RTL 5 do 5
17:10 Galileo
18:05 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:07 RTL Vrijeme
19:10 Krv nije voda, serija
19:57 RTL Vrijeme
20:00 Ljubav je na selu, dokumentarna sapunica
21:10 Divlji bijes, igrani film, akcijski
22:50 Najbrži i najžešći, igrani film
23:05 Eurojackpot
23:10 Najbrži i najžešći, igrani film
00:00 Četvrti kat - TV premijera, igrani film, horor
01:35 Astro show
02:35 RTL Danas
02:40 Kraj programa

**SUBOTA
23.2.2013.**

06:00 Drugo mišljenje
06:47 Knjiga ili život
07:12 Iza ekrana
07:47 Hrvatska kronika BiH
08:05 Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Deset odmetnika
09:25 Haliotis za ljubav, dokumentarni film
10:20 Kućni ljubimci
10:50 Vijesti iz kulture
11:05 Normalan život, emisija o obitelji
12:00 Dnevnik 1
12:35 Veterani mira, emisija za branitelje
13:20 Duhovni izazovi
13:50 Prizma, multinacionalni magazin

14:35 Eko zona
15:05 Reporter: Ja Putin
16:00 Great Barrier Reef, dokumentarna serija
17:15 Znanstvene vijesti
17:20 Kulturna baština
17:35 Kries 50:50, emisija pučke i predajne kulture
18:05 Lijepom našom: Senj
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:15 Uz 100. obljetnicu rođenja Ranka Marinkovića: Zagrljaj: Andeo, dramska serija
21:10 Strani igrani film
22:45 Dnevnik 3
23:05 Vijesti iz kulture
23:25 Skandal u Rimskoj banci, mini-serija
01:15 Filmski maraton, subota 1. film
03:00 Filmski maraton: Deset odmetnika, američki film
04:20 Great Barrier Reef, dokumentarna serija
05:05 Reprizni program

04:30 Najava programa
04:35 Spektar, unutrašnjopolitički magazin
05:20 Krstarenja svjetskim ljepotama 2, dokumentarna serija
06:15 Hamtaro, crtana serija
06:35 Moj mali planet
06:40 Wot wot's, crtana serija
06:50 Matkova čudovišta, crtana serija
07:05 Merlin 3, serija za djecu i mlade
07:50 Novi klinici s Beverly Hillsa 4, serija za mlade
08:30 Babybonus, emisija pod pokroviteljstvom
09:00 Mala TV:
--- TV vrtić: Kaktus
--- Danica i vjeverica roniteljica (R)
--- Tonko, zvonko i prijatelj - rodendan (R)
--- Brlog: Zajednice
09:30 Teletubbies, animirana serija
09:55 Ljeto u Arizoni, američki film
11:40 Garmisch-Partenkirchen: Svjetski skijaški kup - spust (M), prijenos
13:02 Čuda svemira: Glasnici, dokumentarna serija
13:52 Djeveruše, američki film
15:55 Košarka, ABA Liga:

Cibona - Split, prijenos
17:55 Rukomet, LP:
CO Zagreb - Kadetten, prijenos
19:30 Rukomet, LP:
CO Zagreb - Kadetten, emisija
19:45 Crtani film
20:00 Strani igrani film
21:35 Cooking History, dokumentarni film
23:05 Peti dan, talk show
00:05 Retrovizor: Dr. House 8, serija
00:47 Retrovizor: Ludi od ljubavi 2, serija
01:37 Retrovizor: Seks i grad 4, humoristična serija

06:30 Okusi Hrvatske
06:55 Zauvijek susjedi
07:55 TV Izlog
08:10 Angie, serija
08:40 Pokemoni
09:05 Speed Racer
09:30 Gormiti
09:55 Winx Club
10:20 Power Rangers Samurai
10:45 Larin izbor
12:45 Zmija u sjeni orla, igrani film
14:40 Selidba, igrani film
16:30 Zauvijek susjedi
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 Provjereno
18:00 Lud, zburjen, normalan, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Sam protiv svih 2, igrani film
22:05 Lakeview Terrace, igrani film
00:05 Obračun u malom Tokiju, igrani film
01:35 Sam protiv svih, igrani film
03:20 Ezo TV
04:50 Obračun u malom Tokiju, igrani film
06:05 Dnevnik Nove TV

05:25 RTL Danas
06:00 Bibin svijet
06:35 Ben 10: Ultimate Alien
07:00 Yu-Gi-Oh!
07:55 Virus attack
08:25 Učilica, kviz za djecu
09:00 Galileo
10:10 Provincijalci, igrani film, komedija
11:55 TV prodaja
12:10 Vjeruj muškarcu, igrani film, romantična komedija
14:00 Najbrži i najžešći, igrani film, akcijska drama
16:10 Koledžicom po svijetu, prilično zabavna emisija

17.15 Smrtonosnih 60
18.30 RTL Danas
19.10 Galileo
19.58 RTL Vrijeme
20.00 Plan igre, igrani film, obiteljska komedija
22.10 Nema predaje, igrani film, akcijski
00.10 Zlatna kinoteka: TV premijera, igrani film
01.35 RTL Danas

**NEDJELJA
24.2.2013.**

07:29 Najava programa
07:46 Duhovni izazovi
08:18 Zlatna kinoteka: Pismo nepoznate žene, američki film
09:53 ni DA ni NE: Dijeljenje glazbe
10:43 Vijesti iz kulture
10:58 Ubojstvo, napisala je (9) - serija
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:37 Divlji u srcu 4, serija
16:27 Vrtlarica
17:10 Winnetou und sein Freund Old Firehand, njemačko-hrvatski film
18:40 Zbog komada zemlje, dokumentarni film
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 LOTO 6/45
20:15 Sve u 7!, kviz
21:10 Odmori se, zaslužio si V - humoristična serija
21:50 Damin gambit, talk show
22:40 Dnevnik 3
23:00 Vijesti iz kulture
23:20 Počivali u miru, serija
00:05 Putem europskih fondova
00:20 Winnetou und sein Freund Old Firehand, njemačko-hrvatski film
01:50 Dvostruko vjenčanje, američki film
03:15 Ubojstvo, napisala je (9) - serija
04:00 Jelovnici izgubljenog vremena
04:20 Divlji u srcu 4, serija
05:10 Sve u 7!, kviz

05:30 Najava programa
05:35 Veterani mira, emisija za branitelje
06:20 Normalan život, emisija o obitelji

07:10 Moomini, crtana serija
07:35 Gradić Wakkaville, crtana serija
08:00 Evelin Novak i Krešimir Stražanac - recital
09:00 Domaći dokumentarni film
09:55 Garmisch-Partenkirchen: Svjetski skijaški kup - veleslalom (M), prijenos 1. vožnje
11:00 Misa, prijenos
12:00 Biblija
12:15 Crtani film za djecu
12:55 Garmisch-Partenkirchen: Svjetski skijaški kup - veleslalom (M), prijenos 2. vožnje
13:55 Dvostruko vjenčanje, američki film
16:00 Olimp - emisija o sportu
17:25 Športski prijenos
19:00 Magazin LP
19:30 Kriške sira 3, dokumentarna serija
20:00 Klonovi napadaju, film
22:20 Podrhtavanje, film
23:55 Bruno Krajcar i gosti: Retrospektiva, 30 godina autorske glazbe - snimka koncerta
01:30 Retrovizor: Dr. House 8, serija
02:15 Retrovizor: Ludi od ljubavi 2, serija
03:00 Retrovizor: Seks i grad 4, humoristična serija
03:30 Noćni glazbeni program

06:55 In magazin R
07:30 TV Izlog
07:45 Zauvijek susjedi
08:15 Angie, serija
08:45 Speed Racer, crtana serija
09:35 Gormiti
10:00 Winx Club
10:25 Power Rangers Samurai, serija
10:50 Larin izbor, serija
12:50 Selidba, igrani film
14:40 Avanture Brisca Countya, film
16:30 Zauvijek susjedi
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 In magazin vikend
17:55 Nad lipom 35
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Lud, zbunjen, normalan, serija
21:30 Zlatni kompas, igrani film
23:35 Iznadnadni udar, igrani film
01:35 Avanture Brisca Countya, igrani film
03:10 Nad lipom 35
04:15 Angie, serija R
04:40 Okusi Hrvatske R

HRT1 23.02.2012. 20:15
Uz 100. obljetnicu rođenja Ranka Marinkovića: Zagrljaj: Anđeo, dramska serija
Godina proizvodnje: 1989.
Epizoda: 3.

Otočki klesarski majstor Albert Knez (T. Lonza) odgojio je seoskoga dječaka Lojzeka (A. Liverić) i naučio ga klesati. No sad je majstor Knez teško bolestan, pa je pitanje tko će završiti kip anđela što piše u knjigu smrti. Na scenu stupa majstorova supruga Frida (E. Begović), čas kao mašta dvojice muškaraca, čas kao gola zbilja.
Lutke: Zlatko Bourek
Direktor fotografije: Vjekoslav Vrdoljak

Glazba: Arsen Dedić
Uloge: Tonko Lonza, Ena Begović, Milka Podrug-Kokotović, Alen Liverić, Mustafa Nadarević i Rade Šerbedžija
Scenarij: Antun Vrdoljak
Kostimografija: Vjera Ivanković
Scenografija: Zlatko Kauzlaric Ataç i Ivan Ivan
Montaža: Damir German
Redatelj: Antun Vrdoljak

05:00 Dnevnik Nove TV
05:50 In magazin R

05:35 RTL Danas
06:10 Bibin svijet
06:50 Ben 10: Ultimate Alien, animirana serija
07:15 Yu-Gi-Oh!
08:35 Virus attack
08:55 TV prodaja
09:10 Galileo
10:05 TV prodaja
10:20 Koledžicom po svijetu
11:20 Smrtonosnih 60
11:55 Smrtonosnih 60
12:30 TV prodaja
12:45 Više od mene, igrani film, komedija
14:30 Plan igre, igrani film, obiteljska komedija
16:40 Ljubav je na selu, dokumentarna sapunica
17:40 RTL Extra Magazin, showbiz emisija
18:30 RTL Danas
19:05 RTL Vrijeme, informativna emisija
19:10 Galileo
19:58 RTL Vrijeme, informativna emisija
20:00 Mumija: Grobnica zmajskog cara, igrani film
22:00 CSI: Miami
22:50 CSI: Miami
23:45 CSI: Miami
00:35 Iznad oproštaja, film
02:15 Astro show
03:15 RTL Danas

**PONEDJELJAK
25.2.2013.**

06:10 Mir i dobro
06:40 Najava programa

07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Krstarenja
11:00 Vijesti iz kulture
11:10 Draga Genevieve... 2, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik 1
12:35 Prkosna ljubav
13:30 Dr. Oz 2, talk-show
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:35 Treća dob, emisija za umirovljenike
15:05 Glas domovine
15:50 Lugarnica 22, serija
16:45 Hrvatska uživo
17:45 Kazalište u kući, humoristična serija
18:20 8. kat, talk-show
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 TV Bingo
20:35 Potrošački kod
21:10 Nulta točka, politički talk-show
22:20 Dnevnik 3
22:40 Vijesti iz kulture
23:00 Na rubu znanosti: Anthony Peake - Ima li života poslije smrti?
23:55 Ludnica u Clevelandu 2, humoristična serija
00:15 1981, kanadski film
01:55 Odvjetnička elita, serija
02:40 Eureka 4, serija
03:25 Dr. Oz 2, talk-show
04:10 Skica za portret
04:16 Jelovnici izgubljenog vremena
04:36 Na rubu znanosti: Anthony Peake - Ima li života poslije smrti?

05:26 Draga Genevieve... 2, dokumentarna serija
05:48 Draga Genevieve... 2, dokumentarna serija

06:10 Najava programa
06:15 Prkosna ljubav
07:00 Mala TV
07:30 Gladijatorska akademija, crtana serija
07:55 Teletubbies
08:20 Život s Derekom 4
08:45 Rimske tajne 2, serija za djecu i mlade
09:10 Školski sat
10:00 Dolina sunca, serija
10:45 Koncert
12:05 Nedjeljom u dva
13:05 Vrtlarica
13:30 1981, kanadski film
15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:35 Dolina sunca, serija
17:25 Lijepom našom: Senj
18:25 Dokumentarni film za mlade
19:00 Mala TV:
19:30 Kriške sira 3, dokumentarna serija
20:00 Up at the Villa, britansko-američki film
21:55 Odvjetnička elita, serija
22:40 Zločinački umovi 6, serija
23:25 Dva i pol muškarca 8, humoristična serija
23:50 Eureka 4, serija
00:35 Retrovizor: Dr. House 8, serija
01:20 Retrovizor: Ludi od ljubavi 2, serija
02:05 Retrovizor: Seks i grad 4, humoristična serija
02:35 Noćni glazbeni program

06:35 Pinky i Mozgalo, crtana serija
07:00 Monsuno, crtana serija
07:20 TV izlog
07:35 Kako vrijeme prolazi, serija
08:55 TV izlog

09:10 Zauvijek susjedi, serija R
 10:15 Ninja ratnici
 10:45 In magazin vikend
 11:30 Larin izbor, serija
 12:30 Živa meta, serija
 14:30 Živa meta, serija
 15:30 Ninja ratnici, serija
 16:00 Zauvijek susjedi
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 In magazin
 18:05 Kako vrijeme prolazi, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Sila, serija 41/135
 22:00 Larin izbor, serija
 23:00 Večernje vijesti
 23:20 Tarzan, čovjek majmun, film
 01:20 Živa meta, serija
 02:20 Sheena, kraljica džungle
 03:05 Tarzan, čovjek majmun
 04:55 Ezo TV, tarot show
 05:40 Dnevnik Nove TV

07:10 RTL Danas
 07:45 Ben 10: Ultimate Alien
 08:10 Moji džepni ljubimci, crtani film
 08:30 Yu-Gi-Oh!, animirana serija
 08:55 Virus attack, animirana serija
 09:25 Flashpoint, akcijska serija
 10:15 Flashpoint
 11:25 Više od mene, igrani film, komedija
 13:25 RTL Extra Magazin, showbiz emisija
 14:10 Krv nije voda, serija
 15:10 Flashpoint
 16:55 RTL 5 do 5
 17:10 Galileo
 18:05 Ekkluziv Tabloid
 18:30 RTL Danas
 19:07 RTL Vrijeme
 19:10 Krv nije voda, serija
 19:57 RTL Vrijeme
 20:00 Ruža vjetrova
 21:00 Sulejman Veličanstveni
 22:00 RTL Vijesti
 22:20 Prevoditeljica, film
 00:35 Dolazak
 02:10 Astro show
 03:10 CSI: Miami
 04:35 RTL Danas

**UTORAK
26.2.2013.**

06:07 Znanstvena petica
 06:37 Najava programa
 07:00 Dobro jutro, Hrvatska
 07:05 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska

07:35 Vijesti
 07:40 Dobro jutro, Hrvatska
 10:00 Krstarenja
 11:00 Vijesti iz kulture
 11:10 Draga Genevieve... 2, dokumentarna serija
 11:33 Draga Genevieve... 2, dokumentarna serija
 12:00 Dnevnik 1
 12:35 Prkosna ljubav, telenovela
 13:30 Dr. Oz 2, talk-show
 14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:35 Među nama
 15:05 Kulturna baština
 15:20 Fotografija u Hrvatskoj
 15:50 Lugarnica 22, serija
 16:45 Hrvatska uživo
 17:45 Kazalište u kući, humoristična serija
 18:20 8. kat, talk-show
 19:10 Tema dana
 19:30 Dnevnik
 20:10 Paravan
 21:05 Ciklus hrvatskog filma: Doktor ludosti
 22:45 Dnevnik 3
 23:05 Vijesti iz kulture
 23:25 Strani igrani film - večernji film
 01:00 Slučaj vampira iz Whitecapela, film
 02:25 South Riding, serija
 03:10 Supernatural 5, serija
 03:55 Dr. Oz 2, talk-show
 04:40 Reprizni program
 05:26 Draga Genevieve... 2
 05:48 Draga Genevieve... 2

05:15 Najava programa
 05:20 Krstarenja, dok.
 06:15 Prkosna ljubav
 07:00 Mala TV:
 --:-- TV vrtić
 --:-- Ninin kutak
 --:-- Crtani film
 --:-- Danica
 07:30 Gladijatorska akademija, crtana serija
 07:55 Teletubbies, animirana serija
 08:20 Život s Derekom 4, serija za djecu
 08:45 Rimske tajne 2, serija za djecu i mlade
 10:00 Dolina sunca, serija
 10:45 Up at the Villa, britansko-američki film
 13:45 Slučaj vampira iz Whitecapela, film
 15:10 Školski sat
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:35 Dolina sunca, serija
 17:20 Damin gambit, talk show
 18:00 ni DA ni NE: Suđenje maloljetnicima
 18:50 Crtani film
 19:00 Mala TV:
 --:-- TV vrtić

--:-- Ninin kutak
 --:-- Danica
 19:30 Kriške sira 3
 20:00 Škola za prvake, američki film
 21:50 South Riding, serija
 22:35 Zločinački umovi
 23:45 Supernatural 5, serija
 00:30 Dr. House 8, serija
 01:15 Ludi od ljubavi 2, serija
 02:00 Seks i grad 4
 02:30 Noćni glazbeni program

06:35 Pinky i Mozgalo
 07:00 Monsuno, crtic
 07:20 TV izlog
 07:35 Kako vrijeme prolazi
 08:55 TV izlog
 09:10 Zauvijek susjedi
 10:15 Ninja ratnici
 10:45 In magazin
 11:25 Larin izbor, serija
 12:20 Sila, serija
 14:30 Živa meta, serija
 15:30 Ninja ratnici, serija
 16:00 Zauvijek susjedi, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 In magazin
 18:05 Kako vrijeme prolazi, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Sila, serija
 22:00 Larin izbor, serija
 23:00 Večernje vijesti
 23:20 Izigrane, film
 01:00 Živa meta, serija
 02:00 Sheena, kraljica džungle, serija
 02:45 Babilon 5, igrani film
 03:55 Ezo TV
 04:55 Dnevnik Nove TV
 05:50 In magazin

06:35 RTL Danas
 07:10 Ruža vjetrova
 08:00 Ben 10
 08:25 Moji džepni ljubimci
 08:40 Yu-Gi-Oh!
 09:05 Virus attack
 09:35 Flashpoint
 11:45 Ekkluziv Tabloid
 12:05 Krv nije voda
 13:15 Ruža vjetrova
 14:10 Sulejman Veličanstveni
 15:10 Flashpoint
 16:55 RTL 5 do 5
 17:10 Galileo
 18:05 Ekkluziv Tabloid
 18:30 RTL Danas
 19:07 RTL Vrijeme
 19:10 Krv nije voda, serija
 19:57 RTL Vrijeme
 20:00 Ruža vjetrova
 21:00 Sulejman Veličanstveni
 22:00 RTL Vijesti

22.20 10 razloga zašto te mrzim, film
 00.00 Prevoditeljica, igrani film
 02.15 Astro show
 03.15 Dolazak
 04.35 RTL Danas, informativna emisija
 05.10 Kraj programa

**SRIJEDA
27.2.2013.**

06:10 Među nama
 06:40 Najava programa
 07:00 Dobro jutro, Hrvatska
 07:05 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 07:35 Vijesti
 07:40 Dobro jutro, Hrvatska
 10:00 Fräulein Stinnes fährt um die Welt, dokumentarni film
 11:00 Vijesti iz kulture
 11:10 Draga Genevieve... 2, dokumentarna serija
 11:33 Draga Genevieve... 2, dokumentarna serija
 12:00 Dnevnik 1
 12:35 Prkosna ljubav, telenovela
 13:30 Dr. Oz 2, talk-show
 14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:35 Ekumena, religijski program
 15:05 Alpe Dunav Jadran
 15:50 Lugarnica 22, serija
 16:45 Hrvatska uživo
 17:45 Kazalište u kući, humoristična serija
 18:20 8. kat, talk-show
 19:10 Tema dana
 19:30 Dnevnik
 20:10 LOTO 7/39
 20:15 "Uz nas niste sami: Mali dom za velike ljude" - prijenos humanitarne akcije
 22:20 Horizonti, vanjskopolitički magazin
 23:15 Dnevnik 3
 23:35 Vijesti iz kulture
 23:55 Drugi format
 00:45 Ludnica u Clevelandu 2, humoristična serija
 01:05 Tajanstvena žena, američko-kanadski film
 02:30 South Riding, serija
 03:15 Supernatural 5, serija
 04:00 Dr. Oz 2, talk-show
 04:40 Drugi format
 05:25 Draga Genevieve... 2

05:15 Najava programa
 05:20 Cruisito a World of Discovery, serija

06:15 Prkosna ljubav, telenovela
 07:00 Mala TV
 07:30 Gladijatorska akademija, crtana serija
 07:55 Teletubbies, animirana serija
 08:20 Život s Derekom 4, serija za djecu
 08:45 Pseća ophodnja, serija za djecu i mlade
 09:10 Školski sat
 10:00 Dolina sunca, serija
 10:45 Ciklus hrvatskog filma: Doktor ludosti
 12:20 Reprizni program
 12:55 Na rubu znanosti
 13:45 Tajanstvena žena, američko-kanadski film
 15:10 Školski sat
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:35 Dolina sunca, serija
 17:25 Valentinovala gala - "Par je božji dar", Goran Karan i gosti
 19:00 Mala TV:
 19:30 Kriške sira 3, dokumentarna serija
 20:00 U potrazi za Markom Polom, dok. serija
 20:55 According to Greta, američki film
 22:30 Zločinački umovi 6, serija
 23:15 Dva i pol muškarca 8, humoristična serija
 23:40 Supernatural 5, serija
 00:25 Dr. House 8, serija
 01:10 Ludi od ljubavi 2, serija
 01:55 Seks i grad 4, humoristična serija
 02:25 Noćni glazbeni program

06:35 Pinky i Mozgalo
 07:00 Monsuno
 07:20 TV izlog
 07:35 Kako vrijeme prolazi
 08:55 TV izlog
 09:10 Zauvijek susjedi
 10:15 Ninja ratnici
 10:45 In magazin
 11:25 Larin izbor, serija
 12:20 Sila, serija
 14:30 Živa meta, serija
 16:00 Zauvijek susjedi
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 In magazin
 18:05 Kako vrijeme prolazi, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Sila, serija
 22:00 Larin izbor, serija
 23:00 Večernje Vijesti
 23:20 Kuća na stijeni, igrani film
 01:35 Živa meta, serija
 02:35 Sheena, kraljica džungle
 03:20 Kuća na stijeni, igrani film

05:20 Ezo TV, tarot show
05:45 Dnevnik Nove TV

06:30 RTL Danas
07:10 Ruža vjetrova
08:00 Ben 10: Ultimate Alien
08:25 Moji džepni ljubimci
08:40 Yu-Gi-Oh!
09:05 Virus attack
09:35 Flashpoint
10:25 Flashpoint
11:40 Ekkluziv Tabloid
12:05 Krv nije voda, serija
13:15 Ruža vjetrova
14:10 Sulejman Veličanstveni
15:10 Flashpoint
16:55 RTL 5 do 5
17:10 Galileo
18:05 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:07 RTL Vrijeme
19:10 Krv nije voda, serija
19:57 RTL Vrijeme
20:00 Ruža vjetrova
21:00 Sulejman Veličanstveni
22:00 RTL Vijesti
22:20 Kost
23:10 Kost
00:05 10 razloga zašto te mrzim, igrani film, romantična komedija
01:45 Astro show, show, emisija uživo
02:45 RTL Danas, informativna emisija

**ČETVRTAK
28.2.2013.**

06:10 Ekumena
06:40 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
08:35 Vijesti
10:00 Fräulein Stinnes fährt um die Welt, dokumentarni film
11:00 Vijesti iz kulture
11:10 Dear Genevieve 2, dokumentarna serija
11:33 Dear Genevieve 2, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik 1
12:35 Prkosna ljubav, telenovela
13:30 Dr. Oz 2, talk-show
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:35 Trenutak spoznaje
15:05 Pozitivno
15:50 Lugarnica 22, serija
16:45 Hrvatska uživo
17:45 Kazalište u kući, humoristična serija
18:20 8. kat, talk-show
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 Suvremenici: Stanko Jančić, dokumen. film
20:50 Spektar
21:40 Paralele, vanjskopolitička emisija
22:10 Pola ure kulture
22:50 Dnevnik 3
23:10 Vijesti iz kulture
23:30 Rikoše, američki film
01:10 U bespućima Amerike, američki film
02:50 Supernatural 5, serija
03:35 Dr. Oz 2, talk-show

04:20 Reprizni program
05:26 Draga Genevieve... 2, dokumentarna serija

05:25 Najava programa
05:30 Fräulein Stinnes fährt um die Welt, dokumentarni film
06:15 Prkosna ljubav, telenovela
07:00 Mala TV:
--TV vrtić
--Crtani film
07:30 Gladijatorska akademija, crtana serija
07:55 Teletubbies, animirana serija
08:20 Život s Derekom 4, serija za djecu
08:45 Pseća ophodnja, serija za djecu i mlade
10:00 Dolina sunca, serija
10:45 According to Greta, američki film
12:20 Gazde, snimka koncerta
13:25 U bespućima Amerike, američki film
16:00 Regionalni dnevnik
16:35 Dolina sunca, serija
17:25 U potrazi za Markom Polom
18:15 Globalno sijelo
18:45 Crtani film
19:00 Mala TV:
19:30 Kriške sira 3, dokumentarna serija
20:00 Zlatna kuna, prijenos
21:00 U potrazi za Forresterom, film
23:15 Nove avanture stare Christine 5

23:40 Nove avanture stare Christine 5, serija
00:05 Zločinački umovi 6
00:50 Ubi me dosada 2, humoristična serija
01:15 Supernatural 5, serija
02:00 Retrovizor: Dr. House 8, serija
02:45 Retrovizor: Ludi od ljubavi 2, serija
03:30 Retrovizor: Seks i grad 4, humoristična serija
04:00 Noćni glazbeni program

06:35 Animanijaci
07:00 Monsuno, crtana serija
07:20 TV izlog
07:35 Kako vrijeme prolazi
08:55 TV izlog
09:10 Zauvijek susjedi, R
10:15 Ninja ratnici, serija R
10:45 In magazin R
11:25 Larin izbor, serija R
12:20 Sila, serija R
14:30 Inspektor Rex, serija
15:30 Ninja ratnici, serija
16:00 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Sila, serija
22:00 Provjereno, informativni magazin
23:05 Večernje Vijesti
23:25 Invazija, igrani film
01:20 Inspektor Rex, serija R
02:20 Sheena, kraljica džungle
03:05 Babilon 5, film R
04:15 Ezo TV, tarot show
05:15 Dnevnik Nove TV R

06:05 IN magazin R
06:35 Kraj programa

06:35 RTL Danas, (R)
07:10 Ruža vjetrova, serija (R)
08:00 Ben 10: Ultimate Alien
08:25 Moji džepni ljubimci
08:40 Yu-Gi-Oh!
09:05 Virus attack
09:20 TV prodaja
09:35 Flashpoint, serija (R)
10:25 Flashpoint, serija (R)
11:20 TV prodaja
11:45 Ekkluziv Tabloid, (R)
12:05 Krv nije voda, serija (R)
13:00 TV prodaja
13:15 Ruža vjetrova, dramska serija (R)
14:10 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
15:10 Flashpoint, serija
16:00 Flashpoint, serija
16:55 RTL 5 do 5
17:10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
18:05 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:10 Krv nije voda, serija
20:00 Ruža vjetrova, serija
21:00 Sulejman Veličanstveni
22:00 RTL Vijesti
22:20 CSI: NY, serija
23:10 CSI: NY, serija
00:00 Kost, serija (R)
00:50 Kost, serija (R)
01:40 Astro show, emisija uživo
02:40 RTL Danas, informativna emisija (R)
03:20 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17,45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16,30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Starišća emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 14,40 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

• Poetski predah • Popularne melodije - zabavna glazba (ponedjeljkom) • Na valovima hrvatske glazbene tradicije - narodna glazba (utorkom) • Veliki majstori glazbe - ozbiljna glazba (srijedom) • Rock vremeplov (četvrtkom) • Minute za jazz (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Znanjem do zdravlja' (srijedom) • 'Razmišljanje dopušteno' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »U pauzi o poslu« (ponedjeljkom) • 'Aktualije' (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18,15 'Vojvodanski tjedan'
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
• 20,00 Divni novi svijet
• 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana
• 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20,00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
• 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

MALI NOGOMET

Dan kojega će se Apatinci dugo sjećati

APATIN – U organizaciji Područnog nogometnog saveza Sombor i općine Apatin, u nedjelju 17. veljače u sportskoj dvorani OŠ »Žarko Zrenjanin« u Apatinu odigrana je pri-

kojemu je momčad Hajduka poražena 5-3 od selekcije neka-
dašnjih igrača Crvene zvezde i Partizana za koju su nastu-
pili: Stanislav Karasi, Vladimir Petrović, Nikica Klinčarski,
Momčilo Vukotić i dr.

I. A.

Turnir srijemskih KUD-ova

SRIJEMSKA MITROVICA – U nedjelju 17. veljače u Srijemskoj Mitrovici održan je turnir u malom nogometu između šest hrvatskih kulturnih društava s područja Srijema. Na turniru su sudje-
lovale momčadi HKC »Srijem-Hrvatski dom« iz Srijemske Mitrovice, HKPD »Tomislav« iz Golubinaca, HKPD »Jelačić« iz Petrovaradina, HKPD »Stjepan Radić« iz Slankamena, HKPD »Matija Gubec« iz Rume i Društvo hrvatske mladeži iz Zemuna. Deset međusobnim utakmica održanih u sportskoj dvorani Tehnološko školskog centra »Veljko Vlahović« odredili su pobjed-
nike, a prvo mjesto je zauzela momčad HKPD »Tomislav« iz Golubinaca, drugo mjesto HKPD

jateljska malonogometna utakmica između ekipa veterana NK Hajduk iz Splita i veterana Vojvodine. Popularni split-
ski »bili« boravili su u Apatinu skupa s predstavnicima Zajednice Hrvata Beograda »Tin Ujević«, a uz potporu SO Apatin. Splitski veterani su pred apatinskom publikom porazili Vojvodane rezultatom 2 - 1. Iako su bivši igrači NK Novi Sad, NK Hajduk iz Kule, subotičkog Spartaka i novosadske Vojvodine na poluvremenu imali prednost od 1 - 0, zgodicima Treskavice i Pavkovića Splićani uspijevaju preokrenuti rezultat na 2 - 1 u svoju korist. Za Hajduk su nastupili: Ivan Budimčević, Nikica Cukrov, Božo Pavković, Nino Treskavica, Alen Orlić, Ivica Šurjak, Miro Branković, Žarko Japundžić, kao i »pojačanja« iz Vojvodine predvođe-
na legendom Spartaka iz Subotice Antalom Puhalakom. Na klupi Splićana u svojstvu trenera su sjedili Dragan Holcer i Ivan Gudelj, a prisutni su bili i Blaž Slišković i Vilson Džoni. Nakon utakmice druženje je nastavljeno u Banji Junaković. Održana je promocija knjige »Barba Luka Kaliterna« s petnaestominutnim dokumentarnim filmom autora Stjepana Jukića, a potom je nastupila i klapa »Florijan« iz Splita. Dan prije, u Beogradu je odigran sličan prijateljski susret u

»Jelačić« iz Petrovaradina, dok je treće mjesto zauzela momčad HKC »Srijem-Hrvatski dom«. Najbolji strijelac turnira bio je Mija Erceg iz Golubinaca, dok je najbolji vratar Bojan Kadar iz Srijemske Mitrovice. Nakon završetka turnira dodjela pokala, kao i večera održana je u Hrvatskom domu.

SUBOTIČKI SPORT

Medalja Lajoša Vermeša

SUBOTICA – Biciklist Gabor Kasa dobio je najviše gla-
sova u 7. izboru za najboljeg sportaša Subotice u tradicio-
nalnoj akciji »Medalja Lajoša Vermeša« koju u suradnji sa Subotičkim novinama i uz potpor lokalne samouprave već
godinama vodi sportski novinar Nikola Stantić. Drugo mje-
sto pripalo je odbojkašici Spartaka Jeleni Trnić, dok je treći Dejan Franković hrvač Spartaka. Najbolji sportski klub je ŽNK Spartak.

KRISTIJAN JUHAS, TENISAČ

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Pobjednički niz

Nastupajući za državnu reprezentaciju talentirani igrač Spartaka zabilježio je sve pobjede u singlu

Mladi tenisači reprezentacije Srbije (igrači do 12 godina) pod vodstvom izbornika *Relje Dulića*, nedavno su nastupili na Europskom prvenstvu u Češkoj i ostvarili veliki uspjeh osvajanjem drugog mjesta. Najzaslužniji za ovaj vrijedan rezultat jamačno je još jedan Subotičanin, talentirani igrač Spartaka *Kristijan Juhas*, koji je zabilježio ukupno šest pobjeda u isto toliko nastupa u majici s državnim grbom. U kraćem razgovoru prije treninga pionirski vicešampion Staroga kontinenta iznio nam je svoje dojmove s najjačeg natjecanja na kojemu je u svojoj dosadašnjoj tenisačkoj karijeri igrao.

»Nastup na Europskom prvenstvu smo izborili uspjehom na kvalifikacijskom turniru u Rusiji, gdje smo svladali vršnjake iz Rumunjske, Finske i Rusije, a potom smo otputovali za Češku koja je bila domaćin momčadskog turnira najboljih tenisača do dvanaest godina. U glavnom ždrijeb EP-a prvo smo igrali protiv Austrije, potom je uslijedio susret protiv Češke i još jedna pobjeda zahvaljujući kojoj smo izborili plasman u finale u kojem smo igrali

Kristijan Juhas
prvi s desna

protiv Velike Britanije i nakon neodlučenog rezultata u pojedinačnim susretima, poraženi smo u odlučujućoj igri parova. Malo je nedostajalo da postanemo prvaci Europe, ali i drugo mjesto je veliki uspjeh«, istaknuo je Kristijan Juhas, koji je odličnim igrama doprinio osvajanju srebrnog odličja.

RAZLIČITE PODLOGE

Zanimljivo je istaknuti kako je Kristijan svladao sve svoje protivnike u singl mečevima iako se igralo na Rukortu – tvrda podloga (Rusija) i gumificiranoj podlozi (Češka), a on u svom matičnom klubu trenira na zemlji ili tepihu.

»Više mi je odgovarala igra na gumi u Češkoj, nego na hardu u Rusiji, ali sam se ipak uspio prilagoditi i strpljivom igrom svladati sve svoje pro-

tivnike. Moram kazati kako su ovo bili mnogo teži mečevi nego oni na koje sam navikao igrati na našim domaćim turnirima i trebao je mnogo više snage i koncentracije za pobjedu. Slušajući savjete svog izbornika Relje Dulića, uspio sam ostati koncentriran sve vrijeme, što se odrazilo i na mom konačnom rezultatu. Najbolji primjer je susret protiv vršnjaka iz Rusije koji je trajao četiri sata i petnaest minuta, ali sam izdržao sve napade i izvojevao važnu pobjedu.«

VELIKI NAPOR

Nastup u kvalifikacijama i na glavnom turniru Europskog prvenstva u konačnom zbroju donio je šest teških susreta u tjedan dana, što je veliki napor i za mnogo starije tenisače nego

što su dvanaestogodišnjaci. Na pitanje kako je uspio sve izdržati, osobito nakon već spomenutog susreta dužeg od četiri sata, Kristijan ponosno odgovara:

»Bilo je i teških trenutaka, umora i bolova u mišićima, ali je igranje za reprezentaciju ipak bilo ispred svega i želja za što boljim rezultatom je bila jača. Igrati na velikom natjecanju, pa još u reprezentativnoj majici, poseban je teniski doživljaj i tada se daje sve od sebe. Osjećaj je sjajan i ne može se usporediti s drugim sportskim osjećajem. Iskreno, prije prvog meča sam imao tremu i mislio sam kako neću dobiti niti jedan susret, a na koncu sam pobijedio i tremu i sve svoje rivale.«

NASTAVAK SEZONE

Život tenisača teče od treninga do treninga, turnira do turnira, i nastup na EP u Češkoj ostaje zauvijek u pamćenju, ali slijede nova natjecanja za koje se treba dobro pripremiti.

»Nekoliko puta tjedno treniram sa svojim klupskim trenerom *Ladislavom Demeterom* i sada se pripremamo za posljednji zimski turnir koji će se igrati koncem mjeseca u Beogradu. Bliži se i kraj ove zime, pa kada vrijeme dozvoli predstoji nam izlazak iz dvorana i početak proljetne sezone i igra na zemljanoj podlozi koju najviše volim. Nakon uspjeha na EP-u u Češkoj više ništa nije kao prije, sada će svi željeti pobijediti me i pokušati se dokazati. Na meni je da igram što bolje i opravdam rezultat koji sam postigao«, završio je kratku storiju o svom rusko-češkom tjednu iz snova mladi tenisač Spartaka iz Subotice Kristijan Juhas.

Prvi let

Putujući za Rusiju Kristijan je prvi puta letio zrakoplovom i, kako sam kaže, malo ga je bilo strah, ali već sljedeći let za Češku je bio čista rutina.

POGLED S TRIBINA

Derbi

Najveći hrvatski klupski nogometni duel igrat će se u nedjelju na Poljudu između dviju prvoplasiranih momčadi tekućeg prvenstva 1. HNL, gostujućeg Dinama i domaćina Hajduka. Modri stižu u najveći grad Dalmacije s golemom prednošću od 8 bodova i pobjedom bi mogli, vrlo vjerojatno, već na pragu ožujka riješiti pitanje novog – starog prvaka Hrvatske. Osokoljeni gostujućom pobjedom u Koprivnici, Bili bi rezultatskim uspjehom na svom travnjaku smanjili razliku na svega 5 bodova minu-

sa i održali tekuće prvenstvo u granicama potencijalne neizvjesnosti. No, bez obzira na sve, ljubitelji domaćeg nogometa imat će prigodu vidjeti još jedan susret nad susretima, kakav je najveći hrvatski derbi. Prema najavama očekuje se pun stadion, a Torcida će se zasigurno potruditi za adekvatan štimung i nadamo se ne pretjerani pirotehnički show. Sudar najskuplje momčadi 1. HNL i bile mladosti bit će zanimljiv i zbog činjenice kako će u modroj majici igrati i Splitsanin Duje Čop, još jedan u nizu odvažnih nogometaša koji se usudio zaigrati u redovima najvećeg rivala protiv svog nekadašnjeg kluba. Ne tako daleka prošlost pamti senzacionalne prelaske dinamovaca Štefa Deverića i Nike Kranjčara u Hajduk, kao i dolazak na Maksimir Hajdukovca Joška Jeličića, tadašnje velike zvijezde Bilih. Zvižduci će, jamačno, dočekati mladog napadača Dinama, koji se hat-trickom u prošlom kolu protiv Rijeke nameće treneru Jurčiću kao prvi pik za mjesto u špici napada. Ali, zviždat će se i kompletnom Dinamu i navijati do posljednjeg glasa za Hajduk u ozračju kakvo se može vidjeti na derbiju dviju najvećih hrvatskih momčadi u povijesti nogometa države nekadašnjih brončanih sa SP 1998. godine u Francuskoj.

Ah, da. Pa i legendarni trener nad trenerima Ćiro Blažević sjedio je na objema klupama.

D. P.

NOGOMET

Pobjede Dinama i Hajduka

Lider prvenstva 1. HNL Dinamo uvjerljivo je svladao gostujuću Rijeku (4-1) i održao prednost nad drugoplasiranim

Hajdukom koji je u Koprivnici bio bolji od Slavena (2-0). Prvenstvo se nastavlja susretima 21. kola među kojima prednjači derbi između Hajduka i Dinama.

Ostali rezultati 20. kola: Inter – Zadar 0:1, Split – Zagreb 3:2, Istra 1961 – Lokomotiva 2:2, Cibalia – Osijek 2:0.

Tablica: Dinama 44, Hajduk 36, Split, Lokomotiva 33, Rijeka 32, Slaven 31, Osijek 26, Istra 1961 21, Zadar 20, Inter, Cibalia 19, Zagreb 16.

KOŠARKA

Četiri poraza

Porazom u drugom produžetku protiv Radničkog (105-101) Cibona se u ponedjeljak pridružila i ostalim hrvatskim predstavnicima u regionalnoj ABA ligi, koji su neuspješno okončali svoje nastupe u 21. kolu. Cedevita je posve neočekivano doma poražena od MZT Skoplje (78-80), Split je bio neuspješan protiv Krke (61-71), kao i Zadar na gostovanju kod Igokee.

RUKOMET

Prejaka Barcelona

Sa deset pogodaka razlike završio je susret Barcelone i Zagreba (35-25), čime je momčad Slavka Goluže ostavljena na posljednjem mjestu skupine D u tekućoj sezoni Lige prvaka.

SKIJANJE

Kostelić peti u slalomu

Nastup na Svjetskom prvenstvu u alpskom skijanju u Schladmingu najbolji hrvatski skijaš Ivica Kostelić okončao je petim mjestom u slalomskoj utrci. Osvajanjem srebrne medalje u kombinaciji Kostelić je ostvario kontinuitet uspjeha na najvećim natjecanjima.

NAMA JE DOVOLJNO

DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs
Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Izdajem apartmane blizu mora u Crikvenici. Tel.: 00-385-51 241 053.

Kupujem, prodajem i mijenjam značke. Kupujem knjige i medalje nogometnih klubova. Tel.: 024/542-310 i 062/8-528-228.

Prodaje se sijačica OLT GAMA 18 (gumeni točkovi) s lulama i JEDNOBRAZNI PLUG IMT 14 COLI. Tel.: 024/528682.

Prodaje se polovna cigla malog i velikog formata (4 din/kom) i nova električna kosilica za travu. Tel.: 024/532570.

Izdajem apartman u Novom Vinodolskom. Tel.: 385 51 241-610, 00 385 98 442-178.

Izdajem prazan dvosoban stan od 46 m² s grijanjem na plin. Tel.: 064-2394773.

Povoljno prodajem hrastovu kaku za vino cca 1500 litara, drvenu muljaču za grožđe, dvoredni špartač za kukuruz i razboj za tkanje. Tel.: 021-776372

Povoljno izdajem smještaj u Rovinju. Tel.: +385-52030007 ili +385-989277470, Jadranka.

Prodajem 4 slike 1x2 m ulje na platnu s ramovima – posljednja večera rad akademskog slikara. Jeftino. Tel.: 060 0242233.

Prodajem 600 kom. stare cigle velikog formata. Tel. 024 535 319.

Prihvatila bih čuvanje i njegu male djece ili starije osobe. Tel.: 064/0714938.

Prhvatila bi se održavanja stambene zgrade uz plaćanje svih režijskih troškova. Tel.: 065/5319928.

Izdaje se namješten stan na Proizivci, bračnom paru ili studentima i učenicima. Tel.: 062/1789170.

Hitno izdajem sobu za jednu ili dvije ozbiljne učenice, studentice ili uposlenice na Novom naselju, u Novom Sadu. Tel: 021/496-014.

Prodajem potpuno novu motornu prskalicu STIHL SR 420. Cijena po dogovoru. Tel.: 064/4088979 ili 063/7246417.

Povoljno izdajem skladište i podrum kod autobusnog kolodvora u Subotici. Tel.: 064-9640745.

Dvosoban stan od 60 m² Subotica – Zorka izdajem ili mijenjam za sličan u Novom Sadu. Tel.: 064 255 68 22.

Prodajem ediciju – Pet stoljeća hrvatske književnosti, izdanje 1965 god. Matica hrvatska. Tel.: 063 8886755 ili 064 2170160.

Ozbiljna, poštena, vrijedna žena srednjih godina brinula bi o starijoj osobi – radila bi u domaćinstvu – spremala, kuhala. Tel.: 064 4208423.

Prodajem Zastavu 10, 2008/5 godište. Registriran do 5/2013 godine. Ugrađen je plin. Od dodatne opreme ima alarm, centralnu bravu, radio, klimu, maglenke, tempomat. Uredno servisiran. Zadnji servis urađen 5.10.2012. godine. Cijena po dogovoru. Tel.: 064-1208170 i 024-525-373.

Prodajem sate: engleskog jezika, AutoCAD-a, ArchiCAD-a, 3Ds Max Desing-a. Tel.: 064/640-63-99.

Prodajem Nintendo Wii za 100 eura + 2 igrice. Tel.: 064/640-63-99.

Prodajem dva kauča i dvije fotelje, može i pojedinačno, usisavač Vox 1400W, žensku bundu od nerca boj 44. Tel.: 024/557-531 i 061/231-19-14.

U najljepšem dijelu Kertvaroša prodajem dio obiteljske kuće, poseban ulaz, cca 64m². Potrebna adaptacija. Cijena 14.000 eura. Postoji struja, voda, kanalizacija, mogućnost priključka na plin. Tel.: 024-572-875, 063/8838747.

Prodajem umjetničku sliku »Sofa« – ulje na platnu akademskog slikara Tilića. Cijena 1.500 eura. Tel.: 065 429 4097.

Povoljno izdajem veliko dvorište pogodno za parkiranje kamiona, većih vozila pa čak i za auto-plac, kod autobusnog kolodvora u Subotici, čuvano 0-24 h. Tel.: 064/9640745.

Prodajem stambeno poslovni prostor u strogom centru Subotice – Petra Drapšina 2, u površini od cca 48 m². Tel.: 063/75-44-440.

Prodajem Kirbi nov, neraspakovan, sentria mikron magic, hepa filtration with mikroalergen technology. Cijena 950 eura. Tel.: 0652190496

Prodaju se tvornički univerzalni skoro nov cirkular, nov el. šporet s ravnom pločom HANSA, ZOB, spavaća starinska bunjevačka soba i oprema, nošnje, trpezarijski stol, stolice, tepih i sl. i moderna venčanica. Tel.: 060053570 ili 024-532570.

Prodajem bilijar stol – karambol iz 1875. godine, antikvit, veoma očuvan s 3 x 3 kugle od original slonovače. Rezervna čoja iz Amerike. Od 1983. godine uopće nekoristi, za 3500 eura. Tel.: 024-572-875 ili 063-8838747.

Hrvatska likovna udruga »CroArt« prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«. **Jedan poslani kupon važiti će za četiri broja.** Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara
☐ 1 godina = 2.000 dinara

INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 40 EURA
☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Uz popust od 20%

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * **Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje**
 * **Inozemstvo: 10 eura godišnje**

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VUBR5 22
 VOJVODANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35355000000200292421
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 355-1023208-69

Cijeli život uz gimnastiku

Isprva kao državni prvak i reprezentativac, potom kao uspješni pedagog

Ove godine Subotičanin *Đorđe Mutić* objedinit će dva velika jubileja – šezdeset godina života i pola stoljeća bavljenja gimnastikom, sportom kojemu je posvetio cijeli svoj život. Isprva kao aktivni vježbač i trostruki državni prvak i reprezentativac nekadašnje zajedničke države, a potom nastavljajući rad na poziciji gimnastičkog trenera sve do mirovine u kojoj je zbog zdravstvenih tegoba od prije nekoliko godina. Njegova životna priča neraskidivo je vezana uz gimnastičku dvoranu koja mu je tijekom svih proteklih godina svakodnevno bila drugi dom.

»Moji gimnastičarski počeci datiraju još s početka šezdesetih godina prošloga stoljeća, zahvaljujući mom prvom treneru *Stevanu Stantiću Cunciki*, koji je stanovao preko puta Osnovne škole 'Sonja Marinković' i ispred njegove kuće su njegovi puleni vježbali na travi osnovne parterske vježbe. Meni i mojim školskim prijateljima se to sviđjelo, pa smo se odlučili priključiti i tako je započela moja gimnastičarska priča koja traje i danas«, otkrio je Đorđe Mutić glavnoga krivca svoje veze s gimnastičkim sportom.

POLA STOLJEĆA GIMNASTIKE

Danas već davne 1963. godine Đorđe započinje aktivno treniranje gimnastike i njegov talent ubrzo izbija na vidjelo nagrađen brojnim zapaženim rezultatima isprva

u juniorskoj, a potom i seniorskoj konkurenciji. Tri naslova seniorskog prvaka države u vježbanju na krugovima, status mladog i seniorskog reprezentativca (deset godina i 25 nastupa) i nastupi na Balkanijadama (sedam puta) obilježili su njegovu aktivnu karijeru, u kojoj je paralelno započeo i trenerski rad, prenoseći znanje i vještinu na brojne mlađe naraštaje gimnastičara u Partizanu.

»S aktivnim natjecanjima sam završio 1983. godine, ali sam kao trener počeo raditi dvije godine prije i sa zvanjem diplomiranog višeg trenera gimnastike proveo cijeli radni vijek u gimnastičarskom sportu. Već zarana

sam shvatio kako će gimnastika biti moje životno opredjeljenje i često sam znao na treninzima zamjenjivati svoje tadašnje trenere. Kulminaciju svog profesionalnog poziva doživio sam kao trener muške reprezentacije Jugoslavije na Europskom prvenstvu 1992. godine u Budimpešti.«

PREPOZNAVANJE TALENTA

»Djeca se selektiraju za gimnastiku još od malih nogu jer je u pitanju sport koji se počinje trenirati doslovno od malih nogu i već tada se mogu vidjeti osnovne predispozicije kroz potrebne osobine gipkosti, elastičnosti, uz naznake

snage i brzine. Također, za vrhunskog vježbača potrebna je i inteligencija, jer u pitanju su često djelići sekunde kada je potrebno adekvatno reagirati i donijeti pravilnu odluku tijekom vježbe koja traje nešto više od minute. Za tako nešto potrebna je i maksimalna koncentracija, što sve skupa gimnastiku čini izuzetno kompleksnim sportom, a samo kompletni sportaši u njoj mogu napraviti velike rezultate. Jer vrhunski gimnastičar mora biti izuzetan na svih šest sprava kako bi ostvario kompletan rezultat. Vijek jednog aktivnog vježbača može biti, ovisno o njegovim afinitetima, dosta dug i trajati poslije tridesete godine, ali je činjenica kako mnogo kvalitetnih gimnastičara i nakon natjecateljske karijere ostaje na određeni način vezan uz parter i sprave. Gimnastika ti jednostavno ude u krv i zauvijek ostane. Moj životni primjer to najbolje potvrđuje«, priznao je dugogodišnji gimnastičar i trener Đorđe Mutić.

REPREZENTATIVNI PULENI

Desetljećima je Đorđe Mutić skrbio o gimnastičarima subotičkog Partizana, a nekoliko najtalentiranijih stiglo je i do reprezentativne majice.

Pod mojim patronatom do seniorske reprezentacije stigli su *Robert Mešter*, *Albert Horvat* i *Robert Milutinović* koji je isprva bio moj vježbač, a potom i trenerski kolega već dva desetljeća, kaže Mutić.

Opet nikake izbirnili

Bač-Iva odjutros samo duše kroz nos. Juče se izbiralo petnajst novi selcki dada, pa kad je jutros čono na radijonu koga se sve i i izbirnili puko bi od jida i jada. Vamo birtaši, namo nadničari, tamo dućandije, pa rabadije, onda nikaki što su već vraganajst godina u penzije, pa se tamo poudešu ko kristuši i samo bi se divanili od noga što je bilo, a već je i Bog zaboravijo... e, misli se, baš će nas ti odvest u očin, a ne u bolje sutra. Već vidi da će se sve više davat za uređivat groblje, neg za napraviti jel priopripravit kakugod salu, da dica ne moru praviti svatove po komšiluku. Po imenima bi reko da ima tude i nikaki što su ko zna otkuda došli, a mogli bi brzo nikuda i otit, sve misli da je njima jako briga za njegovo selo. Ti će, misli se, više gledat kako će ako mož još štogoda... tu se prezniyo, ko da je čono nikoga na vraci. U to kum-Tuna banijo na vrata, kaže došo na rakiju, a razvuko usta i svaj se svitli od nikake dragosti. »Kume, juče mi bijo baš nako lipi dan. Eto, bili na škatulja i ja i moja, a bome i obadva diteta i obadve snaje. Lipo smo se rasporedili, pa nas niko ni ni grdijo. A bome, da smo svi bili na jedne škatulje, bilo bi svašta«, veli kum-Tuna i nagne polučak. »Ne znam, kume, ti si mi kanda malo i uvrnijo kad si mi reko da nisi ni u jedne partije. Da nisi, ne bi se ni dovatio škatulja. Vidim da je svako od nji meto svoje, prvo familiju, pa onda ne druge«, sumljčavo ga gleda bač-Iva. »E, bome da znadeš, na škatulja nisu bili samo od ni što smo ji izbirali, nego i od ni što su na prošli izbora bili pod vima što smo ji izbirali. A vidiš, moja mlađa snaja, Mariška, ni od naša, pa smo sad svi iz kuće bili pod njeznima i svi šest smo bili na škatulja. A bome, nadnica baš i ni bila za bacit. A da znadeš, tijo sam metnit i tebe i kumu, samo vi vas nisu tili, kažu da imadeš duži jezik neg krava rep, pa si već nekoliko put i nji šicnijo«, tolmači mu kum-Tuna. »Ta kume, neka se jidit, bolje je tako. Nisam se ja nikada ni navadjo na dobro. Znadem da smo oduvik i ja i moja za svaki dinar morali dobro oznojiti leđa. Kod tebe je već drugo, kažu ljudi da i vrag sere na veliku rpu. Nego, kanda sam ja kroz pender vidijo da su kod tebe pri izbora nikaki istovarili džak brašna. A tražili ti i juče, došli lipom lemuzinom, ni bila naše registracije. Pod rukom nosili nikaku škatulju, šteta što nisi bijo doma. A čudim se kako onda nisu došli i u komšiluk?«, pita se bač-Iva. »E, kume, a ko ti tiro da ideš izbirat oma ujutru? Njevi što su bili na škatulja potli ručka su jim dojavljivali ko još ni bijo izbirat, a imali su sedam-osam naki lipi lemuzina iz druge varoši, pa su oma išli kod toga. Odneli bi nikaki poklon, pa ako nisi tijo it pišice, još ti i odneli na lemuzine. Jedino si moro izbirat njeve«, tolmači kum-Tuna. »Nego, kume, neće bit dobro, kažu da su jedni što su prija bili u jedne partije, svi đuturi prišli u drugu, pa jim vi i dali po džak brašna i poobećavali da će dobit prazne kuće po selu. Sad idu i samo zafiljivu priko taraba, gledu ko će u koju. A vi čije su prazne kuće, već se bunu«, veli zabrinuto bač-Iva. »Ta idi, kume, šta se jidiš? Jedno su pripoviche pri izbiranja, a drugo je šta će bit potli«, veli kum-Tuna. Bač-Iva je samo jako dunijo kroz nos i naso jim još po jednu.

Piše: Ivan Andrašić

MISLI POZNATIH

Cezar: Nikada nije bilo kao što je bilo.

Nitsche: Budućnost pripada onima koji se najdalje i najduže sjećaju prošlosti.

Voltaire: Onaj koji ograničava svoje želje uvijek je veoma bogat.

FOTO KUTAK

I oni vole knjižnicu!

POZIVAMO ČITATELJE DA NAM POŠALJU NEKU SVOJU ZANIMLJIVU FOTOGRAFIJU

KVIZ

Oliver Dragojević

Koje je godine i gdje rođen hrvatski pjevač Oliver Dragojević?

Kako se zove band u kojem je započeo glazbenu karijeru? S kojom je pjesmom osvojio nagradu publike na Splitskom festivalu 1974. godine?

Tko je skladatelj s kojim je napravio dugovječnu uspješnu suradnju?

Kako se zovu neki od njegovih najvećih hitova?

Koji je njegov noviji album prodan u platinastoj tiraži?

Koliko puta je nagrađen Porinom?

Kojim državnim odlikovanjem je nagrađen za svoj glazbeni rad?

Redom Danice s likom Marka Marulića.
21 put.
»Dvi, tri rti« (50.000).
»Moj galeb«, »Oprosti mi pape«, »Nostalgija«, »Nadalina«.
Zdenko Runjić.
»Ča će mi Copacabana«.
»Batali«.
Rođen je 7. prosinca 1947. godine u Veljoj Luci (Korčula).

VICEVI

Kaže otac malom Perici:

- Želim vidjeti tvoju đaćku knjižicu!

- Nije kod mene, tata. Dao sam je Ivici da uplaši roditelje.

Više 2 šišmiša s grane, a jedan stoji na njoj. Pita jedan što visi drugog:

- Što se događa s ovom budalom?

- Pojma nemam! Izgleda da je pao u nesvijest.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

**MILENIJUM
OSIGURANJE**

- Registracija i osiguranje motornih vozila,
- Najpovoljnije osiguranje imovine,
- Kasko osiguranja motornih vozila i radnih strojeva plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje robe u transportu i osiguranje nezgode
- Putna zdravstvena osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete

POSTANITE I VI ČLAN VELIKE PORODICE »CROATIA OSIGURANJA« D.D. IZ ZAGREBA

»Milenijum osiguranje« A.D.O. Beograd-Filijala Subotica
24000 Subotica, Karadordev put 38, telefon +381(24) 555-867 i 552-406
e-mail: mios@tippnet.rs
www.milenijum-osiguranje.rs
Radno vrijeme: od 8 do 16 sati

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

**365 ODLÓŽENO
DANA PLAĆANJE!**

**VIKEND AKCIJA
U KTC-U**

22.2. - 25.2.2013.

ratama, na cijeli asortiman

Svinjsko mljeveno meso 1 kg

~~429.90din~~ **389.90din**

**SUPER
CIJENA**

Riža dugo zrno 1kg

~~105.90din~~ **86.90din**

Vino Rizling 1 l

~~239.90din~~ **159.90din**

**-33%
POPUSTA**

Banana 1 kg

~~114.90din~~ **105.90din**

**SUPER
CIJENA**

Kupus 1 kg

~~21.90din~~ **13.90din**

**-36%
POPUSTA**

Toalet papir Boni 2 sloj, 10kom

~~214.90din~~ **171.90din**

**SUPER
CIJENA**

Kava doncafe minas 200g

~~189.90din~~ **169.90din**

Voda Radenska 1.5 l

~~55.90din~~ **39.90din**

**-28%
POPUSTA**

VELIKO SPREMANJE!

OD 22.2. DO 1.3.

**-15% NA SVE
POPUSTA DETERDŽENTE**

ZA PRANJE RUBLA

**-20% NA SVE
POPUSTA OMEKŠIVAČE**

ZA RUBLJE

**-20% NA SVE
POPUSTA DETERDŽENTE**

ZA

RUČNO PRANJE POSUDA

NAKLADNIČKA DJELATNOST NIU »HRVATSKA RIJEČ«

